

leiderdorp

PROGRAMMABEGROTING
2020

INHOUDSOPGAVE

Woord vooraf	3
<hr/>	
Leeswijzer	10
Beleidsbegroting	11
<hr/>	
Programma 1: Meedoen in Leiderdorp	12
1A: Actieve en gezonde inwoners	12
1B: Zelfredzame inwoners	15
1C: Ondersteunde inwoners	21
Waar staat je gemeente	25
Wat mag het kosten?	26
Programma 2: Aantrekkelijk Leiderdorp	28
2A: Werken en ondernemen in het dorp	28
2B: Wonen en recreëren in het dorp	33
2C: Ruimte in het dorp	39
2D: Dienstverlening aan het dorp	45
2E: Grondexploitaties	49
Waar staat je gemeente	51
Wat mag het kosten?	52
Programma 3: Bestuur en organisatie van Leiderdorp	55
3A: Bestuur	55
3B: Bedrijfsvoering	57
3C: Regiozaken	61
Waar staat je gemeente	65
Wat mag het kosten?	66
Algemene dekkingsmiddelen	68
Algemeen	68
Waar staat je gemeente	69
Wat mag het kosten?	70
Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien	72
Algemeen	72
Waar staat je gemeente	73
Wat mag het kosten?	74
Paragrafen	75
Paragraaf 1: Lokale heffingen	76
Paragraaf 2: Weerstandsvermogen en risicobeheersing	84
Paragraaf 3: Onderhoud kapitaalgoederen	91
Paragraaf 4: Financiering	99
Paragraaf 5: Bedrijfsvoering	103
Paragraaf 6: Verbonden partijen	104
Paragraaf 7: Grondbeleid	112
Financiële begroting	115
<hr/>	

Overzicht van baten en lasten en de toelichting	117
A: Overzicht van baten en lasten	117
B: Grondslagen voor de begroting	119
C: Structureel en reëel evenwicht	121
Uiteenzetting financiële positie en toelichting	124
D: Geprognoseerde begin- en eindbalans	124
E: Investerings	125
F: Reserves	127
G: Voorzieningen	134
H: EMU-saldo	141
Overzicht per taakveld	142
Bijlagen	145
<hr/>	
Bijlage 1: Samenstelling bestuur	147
Bijlage 2: Afkortingenlijst	150

WOORD VOORAF

Hierbij presenteren wij u de programmabegroting 2020.

Deze begroting wijkt cijfermatig nauwelijks af van het perspectief wat wij u in de kadernota hebben geschetst. Ook blijft de in de kadernota genoteerde waarschuwing staan: op termijn zal Leiderdorp de structurele inkomsten en uitgaven meer in balans moeten krijgen. Zeker gezien het feit dat in de voorliggende begroting de kosten voor de jeugdhulp 2021 tot en met 2023 nog niet geheel structureel zijn opgenomen en het programma voor de integrale huisvesting voor het onderwijs in afwachting van besluitvorming daarover, evenmin is meegenomen. Conform de eerder gemaakte afspraken komen wij hier uitgebreid op terug in de eerstvolgende kadernota.

Leiderdorp is niet de enige gemeente in Nederland die het momenteel lastig heeft om een goed evenwicht in uitgaven en inkomsten te vinden. Eigenlijk hebben alle gemeenten in Nederland hier in min of meerdere mate last van. Wij volgen de landelijke ontwikkelingen met grote belangstelling.

Los van het bovenstaande staan er weer de nodige belangrijke dingen te gebeuren waarvan we in de voorliggende begroting ook aankondiging doen. Enkele daarvan willen we in dit voorwoord alvast onder de aandacht brengen.

Op het gebied van veiligheid geven we uitvoering aan de prioriteiten uit het Integraal Veiligheidsbeleid (2019-2023). Dit doen wij samen met onze inwoners en onze zorg- en veiligheidspartners. Behalve dat wij werken aan deze prioriteiten, houden we goed in de gaten welke ontwikkelingen er zijn op veiligheidsgebied en gaan wij bij voorkeur preventief te werk. Veiligheid in Leiderdorp benaderen wij in samenhang met andere beleidsvelden, dus integraal omdat verbinding essentieel is.

De veranderingen in het Sociaal Domein krijgen steeds meer vorm. Als basis voor die veranderingen dient de Sociale Agenda van Leiderdorp (2017). We zijn begonnen met het anders organiseren van welzijn en individuele ondersteuning bij één herkenbare partner. Daarmee is Inluzio Leiderdorp in 2019 gestart. Zij zetten belangrijke stappen in het integraal ondersteunen van onze inwoners in elke levensfase om zo zelfredzaamheid, participatie en samenredzaamheid te vergroten.

In de Leidse regio werken we veel samen om zo goed mogelijk alle domeinen op elkaar te laten aansluiten. Eind 2018 heeft de gemeenteraad besloten om de jeugdhulp in de Leidse regio te organiseren, als het gaat om de gemeentelijke toegang (JGT) en de specialistische jeugdhulp. De nieuwe opdrachten gaan vorm krijgen in 2020 en zullen resulteren in nieuwe contracten per 1 januari 2021. Dit moet ertoe leiden dat in de jeugdhulp het kind en het gezin centraal staan, dat er zo normaal mogelijk hulp wordt geboden en dat de hulp zo veel mogelijk dichtbij in de eigen omgeving wordt gegeven.

Ook wordt er hard gewerkt aan de decentralisatie van de Maatschappelijke Zorg. Kwetsbare mensen worden zo regulier als mogelijk opgevangen in de wijken. Het organiseren van zorg en ondersteuning daarvoor wordt in 2020 verder ontwikkeld. Ook zullen het minimabeleid en het onderwijskansenbeleid hervormd worden. Doel is om mensen meer in staat te stellen zoveel mogelijk zelfstandig hun leven te leven naar hun eigen vermogen en behoefte en kinderen in staat te stellen zich zo goed mogelijk te ontwikkelen.

Na het vaststellen van het mobiliteitsplan "Bereikbaar op Weg" (BoW) en het scenario voor de gebiedsvisie Baanderij is het zaak om in 2020 in dezelfde snelheid door te pakken met de uitvoering. Met de uitvoeringsprogramma's van BoW gaan we werkelijk de daad bij het woord voegen. Voor de zomer van 2020 stellen we de definitieve gebiedsvisie voor de Baanderij vast. Hierdoor geven we de nodige duidelijkheid aan bewoners en ondernemers over de toekomst van de Baanderij. Duurzaamheid is en blijft een belangrijk aandachtspunt. Ontwikkelingen en innovaties volgen elkaar in rap tempo op. Met de uitkomsten van de quickscan duurzaamheid en het werkplan 2019-2020 willen we meer focussen en SMART opereren. Veel woningbouwprojecten zijn in uitvoering of zitten in de planning. De woningnood is nog steeds hoog. Wij zetten ons in voor voldoende woningen en diversiteit in woningen passend bij de behoefte van onze inwoners.

We zetten ons beleid voort zodat Leiderdorp een groene en goed leefbare gemeente blijft. De gemeente staat eind dit jaar ,en qua implementatie ook de komende jaren, voor een belangrijke keuze op welke manier wij ons afval gaan inzamelen.

In de gemeenteraad (2017) en in het coalitieakkoord (2018) is afgesproken dat er een tweetal onderzoeken uitgevoerd gaan worden. De eerste naar de positie van Leiderdorp in de huidige samenwerkingsverbanden en de tweede naar mogelijke effecten van herindeling (fusie met de Leidse regio). Het eerste onderzoek is al uitgevoerd en het tweede onderzoek wordt nog dit jaar door bureau Berenschot uitgevoerd. De uitkomst van dit laatste onderzoek kan de komende jaren invloed hebben op Leiderdorp en onze positie in de regio.

Tot slot een woord van dank aan een ieder die een bijdrage heeft geleverd aan de totstandkoming van deze begroting.

Hoofdpijnen financiële begroting

Uitgangspunten van de provincie

In de begrotingscirculaire 2020-2023 heeft de provincie ons geïnformeerd over haar beoordeling van onze programmabegroting. Om voor het repressieve toezicht in aanmerking te komen gelden de volgende uitgangspunten:

- 1. De begroting 2020 moet structureel en reëel in evenwicht zijn. Zo niet, dan moet de meerjarenraming aannemelijk maken dat we dit evenwicht uiterlijk in 2023 bereiken.*
- 2. De jaarrekening 2018 moet structureel en reëel in evenwicht zijn. Zo niet, dan betreft de provincie het structureel tekort bij het onderzoek van de begroting 2020.*
- 3. We moeten de vastgestelde jaarrekening 2018 en de begroting 2020 tijdig, dus voor 15 juli en voor 15 november 2019, aan de provincie sturen.*

Met het begrip 'structureel evenwicht' bedoelt de provincie dat structurele baten de structurele lasten dekken. Het reëel evenwicht houdt in dat de provincie onderzoek doet naar de realiteit van de ramingen. De begrotingen en meerjarenramingen moeten volledig en realistisch zijn.

Voor de programmabegroting 2020 Leiderdorp geldt:

- Deze begroting is sluitend voor alle jaren.
- Deze begroting is structureel in evenwicht.
- Deze begroting is reëel in evenwicht.

Het college is van mening dat de programmabegroting 2020 voldoet aan de uitgangspunten van de provincie.

Programmabegroting 2020

De begroting 2019 en de financiële kadernota 2020-2023 vormen de basis van de programmabegroting 2020.

Verskillende mutaties bepalen het meerjarenbeeld van Leiderdorp, zoals:

- de effecten van de meicirculaire gemeentefonds, waarover we de raad voor de zomer informeerden;
- de toevoeging van de stelpost jeugd voor de jaren 2022 en 2023;
- de doorberekening van de kapitaallasten na de actualisering van de investeringsplanning.

De lokale lasten

Elk jaar in december leggen we de tarieven ter besluitvorming aan de raad voor. Daarbij houden we rekening met het maximum dat voor sommige tarieven landelijk geldt. In 2020 stijgen de lokale lasten met de inflatiecorrectie. In de financiële kadernota stelden we deze vast op 1,4%. Daarnaast voeren we een extra verhoging van 3,0% door op de rioolheffing, volgens het Integraal Waterketenplan (IWKp). De hondenbelasting is een derde lager dan in 2018.

Van programmabegroting 2019 naar programmabegroting 2020

De tabel hieronder laat de ontwikkeling van de begroting zien. De wijzigingen in de kadernota vormen één totaal onder de 'Stand meerjarenbeeld kadernota 2020-2023'. Per programma werken we de wijzigingen zichtbaar en herkenbaar uit. Alle toegevoegde mutaties na de kadernota staan in de tabel, met uitzondering van financieel-technische mutaties.

Nr.	Onderwerp	2020	2021	2022	2023
	Stand meerjarenbeeld kadernota 2020-2023	754.213	128.213	-93.230	-300.669
1	Meicirculaire 2019 Gemeentefonds	294.391	32.179	49.374	75.262
2	Herberekening kapitaallasten	-498.507	7.396	-17.975	12.467
3	Reserve informatiebeleidsplan	-68.892	-57.180	28.602	11.000
4	Reserve IBOR	88.551	-40.155	9.780	
5	Algemene reserve	144.873			
6	Reserve reiniging	190.672	9.133	5.853	
7	Voorziening riolering	84.230	13.803	-11.520	11.456
8	Verlaging lasten begraafplaats	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
9	Verlaging baten begraafplaats	50.000	50.000	50.000	50.000
10	Algemene uitkering stelpost jeugd			-390.000	-390.000
11	Jeugdhulp			390.000	390.000
12	Kosten afval milieustraat	208.000	208.000	208.000	208.000
13	Reserve reiniging	-208.000	-208.000	-208.000	-208.000
14	Bestuurskosten 1x per 4 jaar				-25.000
15	CAO-akkoord gemeenten	92.821	92.821	92.821	92.821
16	Overige indexeringen	-17.758	-18.517	-18.404	-18.404
17	Algemene reserve / herschikking	7.000.000			
18	Behoedzaamheidsreserve Gemeentefonds	2.000.000			
19	Reserve Bouw- en grond exploitatie	-9.000.000			
20	Behoedzaamheidsreserve Gemeentefonds	-1.064.594	-167.693	-45.301	141.067
	Saldo begroting 2020-2023	0	0	0	0

1 Algemene uitkering/meicirculaire

De uitkomsten van de meicirculaire waren onderwerp van de raadsbrief van 5 juni 2019. Ze vormen een substantiële mutatie in het meerjarenbeeld. In de raadsbrief staat dat we het nadeel in de algemene uitkering opvangen met de behoedzaamheidsreserve. De mutaties in de decentralisatie-uitkeringen verwerkten we budgettair neutraal. Hier tonen we de netto-ontwikkeling van de algemene uitkering.

2 tot en met 7 Herberekening kapitaallasten

We berekenden de kapitaallasten voor de begroting 2020. Daarbij hielden we rekening met het investeringsplan volgens de kadernota. Voor zowel de lopende investeringen als voor de investeringsvoornemens bepaalden we een kasstroomprognose, waarmee we vervolgens de rente en afschrijving berekenden. Dat betekende in een aantal gevallen dat het eerste jaar van afschrijving opschuift. Dat leidde - vooral in 2020 - tot een voordeel op de kapitaallasten. De voor- en nadelen op kapitaallasten van een aantal specifieke activiteiten verrekenden we met de bijbehorende reserves en voorzieningen. De lagere kapitaallasten voor de Sterrentuin, ontstaan door vertraging, komen ten gunste van de algemene reserve. Voor de incidentele extra kosten hadden we in de kadernota immers juist een beroep op de algemene reserve gedaan.

8 en 9 Baten en lasten begraafplaats

Uit een analyse van de inkomsten begraafplaats vanaf 2014 blijkt dat de opbrengsten jaarlijks achterblijven bij de raming in de begroting. Alleen 2016 vormt een uitzondering. Voor gemeentelijke begraafplaatsen in het algemeen geldt dat het aantal begravingen afneemt. Dit is een landelijke trend. Ook blijken de geraamde lasten begraafplaats hoger te zijn dan we jaarlijks in de jaarrekening terugzien. Om de baten en lasten realistisch te begroten stelden we ze bij. Over de hoogte van de tarieven komen wij in december 2019 nog bij u terug conform de toezegging op dit punt.

10 en 11 Algemene uitkering en Jeugdhulp

In de meicirculaire 2019 staat dat het Rijk extra middelen toevoegt aan het jeugdhulpbudget. In overleg met de toezichthouders maakte het Rijk een uniforme richtlijn voor de raming van de extra middelen jeugdzorg in de begroting 2020 en de meerjarenraming 2021-2023. De ministeries van BZK, VWS en Financiën, de VNG en de toezichthouders stelden de richtlijn samen op. De richtlijn bevat de volgende aanwijzingen:

1. De gemeente merkt de extra middelen jeugdzorg voor de jaren 2019 tot en met 2021, die onderdeel zijn van de algemene uitkering, aan als structureel dekkingsmiddel.
2. Voor de jaren 2022 en 2023 kan de gemeente een stelpost 'Uitkomst onderzoek jeugdzorg' ramen: per gemeente naar rato van de € 300 miljoen (in 2021).
3. Deze stelpost 'Uitkomst onderzoek jeugdzorg' kan de gemeente als 'structureel' opnemen.
4. Voorwaarde is dat de gemeente ook zelf maatregelen neemt voor de transformatie van jeugdzorg en ggz. Maatregelen waarmee de gemeente ook beheersing van de kosten nastreeft. Gemeenten spelen immers een actieve rol in de transformatie en daarmee in het beperken van de uitgaven.

Wij besloten om voor de jaren na 2021 een stelpost algemene uitkering jeugd in de meerjarenraming op te nemen. Dit is een verhoging van het budget voor jeugdhulp met hetzelfde bedrag, vanuit de beleidslijn dat de beschikbare

rijksmiddelen worden ingezet voor het sociaal domein. Tegelijkertijd voegen we de stelpost aan de risicoparagraaf toe, omdat de opbrengst met meer onzekerheid is omgeven dan gebruikelijk.

12 en 13 Kosten afval milieustraat

De gemeenten Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest en Zoeterwoude hebben samen met SP71 een aanbesteding gedaan voor het afvoeren van de door de overheid verplicht gestelde afvalstromen van de milieustraat. Duidelijk was al dat de tarieven van de huidige overeenkomsten niet meer marktconform zijn. Grote hoeveelheden importafval en de problemen bij de verwerker in Amsterdam zorgen voor drukte bij de verwerkingsinstallaties. De geringe capaciteit leidt tot hoge tarieven. Voor Leiderdorp nemen de kosten met 200% toe. De huidige beschikbare middelen voor het afvoeren van de afvalstromen milieustraat bieden onvoldoende ruimte om de kostenverhoging op te vangen. De kostenverhoging voor 2020 en verder bedraagt € 208.000 per jaar. We verhogen het budget voor het afvoeren van de afvalstromen met dit bedrag. We dekken de verhoging met een structurele onttrekking aan de egaliseriereserve reiniging. Dit komt overeen met de doelstelling van deze egaliseriereserve: 'het egaliseren van baten of lasten op het product reiniging om schommelingen in het tarief te voorkomen'. De hoogte van de egaliseriereserve reiniging (ongeveer € 4,5 miljoen) is toereikend. We nemen deze herziening mee in de al aangekondigde herziening van de tarieven afvalstoffenheffing 2022.

14 tot en met 16 Diverse aanpassingen

In de begroting 2020 namen we nog enkele bijstellingen mee. Het budget dat eens per vier jaar beschikbaar is voor extra bestuurskosten - voor publiciteit rondom de verkiezingen 2022 - was bijvoorbeeld ook in 2023 opgevoerd. Dat is niet volgens het vierjaarlijkse ritme en dus gecorrigeerd. Naast enkele technische correcties op de indexeringen bleek ook de indexering voor de ontwikkeling van de loonkosten in 2020 te laag. Het cao-akkoord gemeenten viel ongeveer 1,0% hoger uit dan we in de kadernota hadden aangenomen.

17 tot en met 19 Herschikking algemene reserves

In het raadsvoorstel Nota Grondbeleid 2019-2023 staat dat we in de begroting 2020 een uitspraak doen over de hoogte van de reserve bouw- en grondexploitaties. De nota gaat wel in op de functie van de reserve: *Deze reserve vormt het weerstandsvermogen voor grondexploitaties en is bedoeld om financiële risico's op te kunnen vangen en tekorten op toekomstige grondexploitaties af te dekken. Op deze manier kan ook gestalte worden gegeven aan een beleid dat de mogelijkheid openhoudt om tekorten uit de ene exploitatie te compenseren met positieve opbrengsten uit andere exploitaties. Het is een algemene reserve die zonder bestemmingswijziging kan worden aangewend. De reserve wordt opgenomen in de berekening van de weerstandscapaciteit. De reserve wordt gevoed met exploitatie-overschotten uit afgesloten complexen.*

De risico's van de grondexploitaties en de grote investeringsprojecten beoordelen we jaarlijks bij de samenstelling van de Gemeentelijke Integrale Grondexploitatie (GIG). In de GIG zelf lichten we eventuele wijzigingen in de risico's toe. De geactualiseerde risico's nemen we vervolgens mee in de paragraaf weerstandsvermogen in de jaarrekening of begroting. Daar valt op dat de risico's die samenhangen met grondexploitatie niet voorkomen in de tabel met de tien belangrijkste risico's. De kans dat deze risico's zich voordoen zijn gering, de financiële gevolgen zijn dan ook beperkt.

Het is mogelijk dat deze risico's laag scoren omdat de gemeente Leiderdorp van oudsher zeer behoudende prognoses hanteert bij grondexploitaties. Potentiële lasten ramen we steeds voor het maximale bedrag. Bovendien houden we per grondexploitatie rekening met een post voor nog nader uit te werken investeringen. Voor een negatieve

eindwaardeberekening van nu lopende grondexploitaties troffen we in de jaarrekening 2018 al een voorziening van € 5,6 miljoen ten laste van de reserve bouw- en grondexploitaties.

De grondexploitaties die nu in uitvoering zijn, komen in 2020 en 2021 tot afronding. Vooralsnog zijn geen nieuwe bouwgrondexploitaties voorzien. Daarmee vallen de directe risico's op grondexploitatie nagenoeg weg. Om de doelstellingen voor de ruimtelijke ontwikkelingen te bereiken zet de gemeente de bestaande beleidslijn 'faciliterend grondbeleid, tenzij...' voort. Dit betekent onder andere dat we de financiële risico's zoveel mogelijk bij de ontwikkelaar neerleggen.

Op al deze ontwikkelingen baseren wij de verwachting dat risico's die samenhangen met bouwgrondexploitaties op termijn naar nul gaan. Een risicoreserve is dus niet langer nodig, zolang de gemeente geen ontwikkelingen met een groot gemeentelijk, maatschappelijk en/of strategisch belang wil realiseren.

Naast risico's kunnen we de reserve bouw- en grondexploitatie ook inzetten om een exploitatietekort af te dekken als de gemeente vanuit publiek belang besluit tot een actieve grondexploitatie met een negatieve eindwaarde. In dat verband merken wij op dat we in 2016 de reserve sociale woningbouw van € 250.000 toevoegden aan de reserve bouw- en grondexploitatie. Het doel van die reserve was knelpunten in de volkshuisvesting oplossen door sociale woningbouw bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen te realiseren.

In de Nota kostenverhaal 2019 - samen met de Nota Grondbeleid 2019-2023 op de raadsvergadering van 9 september 2019 geagendeerd - komt het onderwerp 'fondsvorming' aan de orde. Die fondsvorming ziet toe op de verevening van bovenwijkse kosten en/of bovenplanse verevening van kosten. De nota spreekt zich uit vóór fondsvorming:

De gemeente Leiderdorp kiest voor voortzetting van de lijn uit de structuurvisie en fondsen te vormen voor:

- *sociale woningbouw;*
- *revitalisering/herstructurering bedrijventerrein;*
- *integrale gebiedsontwikkeling.*

Voor de Baanderij zal, in lijn met de principes van het fonds integrale gebiedsontwikkeling, een fonds worden ingesteld voor de transformatie die de gemeente mogelijk wil maken. Mogelijk vindt in de toekomst een samenvoeging plaats, zodat een fonds 'revitalisering/herstructurering/transformatie' ontstaat. Een gebiedsvisie voor de Baanderij is in voorbereiding. Wanneer deze gebiedsvisie in een verder stadium is, kunnen we beslissingen nemen over de mogelijkheden van een fonds voor de transformatie van dit gebied. Als dat zover is en de ideeën rond fondsvorming wat concreter zijn, wordt deze nota aangepast.

Concrete besluitvorming over fondsvorming, zoals bedoeld in de Nota kostenverhaal 2019, is nu nog niet aan de orde. De gebiedsvisie Baanderij is nog niet klaar. Wellicht kunnen we de vereveningsfunctie van kosten voor bijvoorbeeld de herontwikkeling van Baanderij toevoegen aan de reserve bouw- en grondexploitatie. Hoe dan ook, het lijkt raadzaam om binnen deze reserve enig vermogen aan te houden om de beoogde fondsvorming op een later tijdstip mogelijk te maken.

Gelet op de huidige risico's en de ontwikkeling van de risico's van de grondexploitaties lijkt een risicoreserve van € 1 miljoen op dit moment meer dan toereikend. Dan heeft de reserve per 1 januari 2019 een overschot van ruim € 9 miljoen. Bovendien neemt de reserve op basis van de vastgestelde GIG 2019 in de jaren 2019 tot en met 2021 nog eens toe met een bedrag van ongeveer € 3 miljoen. In de financiële kadernota 2020-2023 gaven we echter al aan dat

de eindwaarde van de grondexploitatie Amaliaplein minder voordelig uitvalt door de herinrichting van de Ericalaan en de Simon Smitweg. De geraamde opbrengst/toevoeging aan de reserve bouw- en grondexploitatie zal dus lager zijn. Ondanks deze aanpassing verwachten we toch een toename van de reserve van zo'n € 2 miljoen.

Wij stellen voor om in de begroting 2020 de reserve bouw- en grondexploitatie te verlagen met € 9 miljoen. Daarvan voegen we € 2 miljoen toe aan de behoedzaamheidsreserve en € 7 miljoen aan de algemene reserve. Het totaal van de algemene reserves wijzigt met deze herschikking niet.

20 Behoedzaamheidsreserve uitkering gemeentefonds

De dekking vanuit de behoedzaamheidsreserve valt € 647.994 hoger uit dan de financiële kadernota 2020-2023 aangeeft. € 451.206 van dit extra bedrag is een gevolg van de ontwikkeling van de algemene uitkering volgens de meicirculaire. De overige € 196.788 is o.a. een gevolg van het cao-akkoord gemeenten. Rekening houdend met de herschikking van de algemene reserves komt de behoedzaamheidsreserve in 2023 uit op € 1.894.000.

Wij leggen u een solide begroting voor die meerjarig sluitend is en die rekening houdt met een geactualiseerde inschatting van mogelijke risico's.

Wij zien uit naar de bespreking van deze begroting in de raad.

1 oktober 2019

College van burgemeester en wethouders

Leeswijzer

De begroting bestaat uit twee delen. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft deze tweedeling voor.

In het eerste deel - de **beleidsbegroting** - werken we het beleid per programma uit. De gemeenteraad stelde de indeling van de programma's en de subprogramma's op 4 juli 2016 vast. De beleidsbegroting bevat verder een hoofdstuk algemene dekkingsmiddelen, een hoofdstuk overhead en paragrafen.

De programma's beschrijven we volgens een vaste opzet: wat willen we bereiken, wat gaan we ervoor doen en wat mag het kosten. Elk subprogramma start met een inleiding en een schematisch overzicht van de doelen en activiteiten. We lichten de doelen toe onder het kopje 'Wat willen we bereiken?'. De activiteiten om deze doelstellingen te behalen, beschrijven we onder 'Wat gaan we ervoor doen?'. Een tabel met de prestatie-indicatoren sluit het subprogramma af.

In deze programmabegroting zijn de tabellen met de prestatie-indicatoren uitgebreid. De werkelijke indicatoren zijn niet alleen van het laatste jaar (2018), maar ook van de twee voorafgaande jaren (2016 en 2017) opgenomen. Op die wijze kunnen de beoogde indicatoren voor de begroting 2020 tot en met 2023 beter worden vergeleken met de trend uit het verleden. Overigens is de tabel bij de programma onderdelen 2C, 2D en 2E iets aangepast omdat de indicatoren daar worden ontleend aan de inwonersenquête die eens in de twee jaar wordt uitgevoerd.

In het onderdeel 'Waar staat je gemeente' staan de verplichte beleidsindicatoren: elke gemeente moet deze indicatoren in haar begroting presenteren. Om een vergelijking mogelijk te maken hebben die indicatoren een landelijk bepaalde eenheid, bijvoorbeeld per 1.000 of per 10.000 inwoners. Het landelijke gemiddelde fungeert als referentiewaarde.

Vervolgens beantwoorden we per programma de vraag 'Wat mag het kosten?'. In een tabel presenteren we de bedragen uit de jaarrekening 2018, de begroting 2019, de begroting 2020 en de meerjarenraming 2021-2023. De tabel splitst de lasten en de baten uit, de baten hebben een minteken. Vervolgens lichten we de ontwikkeling van de begroting toe.

In de paragrafen rapporteren we over thema's die een dwarsdoorsnede van de begroting geven. Voorbeelden zijn bedrijfsvoering, onderhoud kapitaalgoederen en het weerstandsvermogen. De wetgever stelt in het BBV zeven paragrafen verplicht.

Deel twee van de begroting - de **financiële begroting** - bestaat uit het overzicht van baten en lasten, de uiteenzetting van de financiële positie en het overzicht per taakveld.

- Het overzicht van baten en lasten bevat de begrotingcijfers per programma. De toelichting gaat in op de grondslagen van de begroting, zoals vastgesteld in de kadernota. Verder brengen we in beeld of de begroting 2020, of de meerjarenraming, structureel en reëel in evenwicht is.
- De uiteenzetting van de financiële positie geeft inzicht in de ontwikkeling van de balans, het investeringsplan en het overzicht van reserves en voorzieningen.
- In het overzicht per taakveld delen we de baten en lasten in naar taakveld.

Twee bijlagen sluiten de begroting af.

BELEIDSBEGROTING

Programma 1: Meedoen in Leiderdorp

1A: Actieve en gezonde inwoners

Inleiding

In Leiderdorp leiden veel inwoners een actief leven. Ze leven gezond en maken gebruik van een gevarieerd sport-, beweeg-, onderwijs- en cultuuraanbod. De meeste Leiderdorpers zijn gelukkig en vinden zelf oplossingen voor problemen. De gemeente Leiderdorp gaat uit van 'positieve gezondheid': we willen dat inwoners gezond leven en zo lang mogelijk zelfstandig, onafhankelijk en maatschappelijk actief zijn. Dit stimuleren we met voorlichting en vroegsignalering door professionals en ervaringsdeskundigen. Ook de relatie tussen vitaliteit en gezondheid is belangrijk. Sport, inwoners stimuleren te bewegen en de inrichting van de fysieke leefomgeving bieden kansen. Inwoners moeten zich optimaal kunnen ontwikkelen. Er moet aandacht zijn voor inwoners die een achterstand oplopen of dreigen op te lopen. Dat doen we met een onderwijs- en opvangaanbod. Cultuur speelt een verbindende rol en draagt bij aan het ontwikkelen van talenten. Daarom stellen we in 2020 nieuw cultuurbeleid vast. Ook moderniseren we in 2020 het subsidiebeleid.

Doel	Inwoners dragen actief en zelfstandig bij aan de samenleving	
/ART- doel Activiteiten 2020	1. Meer inwoners zijn in staat om gezond te blijven leven.	2. Meer inwoners kunnen zich optimaal ontwikkelen.
	1.1 We informeren inwoners - en met name jongeren - over de schadelijke gevolgen van roken, alcohol- en drugsgebruik, weinig bewegen, ongezond eten, stress, verslaving en pesten.	2.1 We pakken (dreigende) achterstanden bij peuters aan.
	1.2 We stimuleren risicogroepen, zoals mensen met een lage sociaal-economische status, om een gezonde leefstijl aan te leren of te behouden.	2.2 We pakken laaggeletterdheid bij inwoners aan.
	1.3 We maken het inwoners mogelijk om deel te nemen aan sportactiviteiten, ongeacht hun financiële situatie.	2.3 We pakken verzuim en vroegtijdig schoolverlaten aan.
	1.4 We stimuleren inwoners om blijvend te sporten en bewegen.	2.4 We faciliteren de huisvesting van het onderwijs door het Integraal Huisvestingsplan uit te voeren.
		2.5 We verlagen de (financiële) drempel om deel te nemen aan educatieve en culturele activiteiten.

Wat willen we bereiken?

1. Meer inwoners zijn in staat om gezond te blijven leven

Wij zorgen voor voldoende actuele en laagdrempelige informatie over een gezonde en vitale leefstijl. Alle inwoners kunnen fysiek en geestelijk zo gezond mogelijk leven, ook als ze een beperking hebben. Voldoende beweging is een belangrijk onderdeel. Daarom kunnen alle Leiderdorpers deelnemen aan sport- en beweegactiviteiten.

2. Meer inwoners kunnen zich optimaal ontwikkelen

Inwoners ervaren geen sociale uitsluiting of andere belemmeringen door laaggeletterdheid of het ontbreken van een startkwalificatie. Inwoners kunnen zich ontwikkelen via onderwijs, cursussen of culturele activiteiten. Inwoners hebben een zinvolle dagbesteding. Dat kan een opleiding, werk, culturele activiteiten of andere dagbesteding zijn.

Er zijn aantrekkelijke en veilige schoolgebouwen voor alle kinderen, met voldoende (buiten)speelruimte en een gezond binnenklimaat. Samen met schoolbesturen investeren we in het behoud van deze onderwijsvoorzieningen. We vernieuwen als het nodig is en zorgen voor opvang als daar behoefte aan is en ruimte voor is.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We informeren inwoners - en met name jongeren - over de schadelijke gevolgen van roken, alcohol- en drugsgebruik, weinig bewegen, ongezond eten, stress, verslaving en pesten

Voor bewuste keuzes en gedragsverandering is bewustwording nodig. We sluiten zoveel mogelijk aan bij campagnes van de Rijksoverheid en passen deze waar nodig aan de lokale situatie aan.

1.2 We stimuleren risicogroepen om een gezonde leefstijl aan te leren of te behouden

Met informatie, advies en een passend aanbod aan sport- en beweegactiviteiten stimuleren we ouderen en mensen met een lage sociaal-economische status (SES) om deel te nemen aan sporten en bewegen. Dit doen we samen met Includio Leiderdorp (inzet van vitaliteitscoaches), sportorganisaties en -verenigingen, fysiotherapeuten, scholen, buitenschoolse leeromgevingen en de jeugdzorg. Wij hebben een verbindende en faciliterende rol.

1.3 We maken het inwoners mogelijk om deel te nemen aan sportactiviteiten, ongeacht hun financiële situatie

Minimahuishouders kunnen een tegemoetkoming krijgen in de kosten van sportactiviteiten en de benodigde sportattributen.

1.4 We stimuleren inwoners om blijvend te sporten en bewegen

We implementeren nieuw sport- en beweegbeleid. Hierin verleggen we de aandacht van accommodaties naar sociale aspecten (vrijwilligers, sportverenigingen, beweegaanbieders en maatschappelijke partners zoals scholen, buitenschoolse opvang en Includio Leiderdorp) en programmatische aspecten (levensloopgericht aanbod en een veilig sportklimaat). Daarmee spelen we in op toekomstige maatschappelijke ontwikkelingen en stellen we de inwoner meer centraal.

2.1 We pakken (dreigende) achterstanden bij peuters aan

Peuters die een (dreigende) taalachterstand hebben, bieden we een plek op een van de drie VVE-peuteropvanglocaties. VVE staat voor voor- en vroegschoolse educatie. Vanuit onze regierol zorgen we dat basisscholen, bibliotheek, logopedistes, het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), JES Rijnland en peuteropvangaanbieders samenwerken en de overgang naar het basisonderwijs soepel verloopt.

2.2 We pakken laaggeletterdheid bij inwoners aan

Via het Taalhuis in de bibliotheek stimuleren we inwoners om Nederlandse te leren lezen en schrijven. Ook stimuleren we inwoners om digitaal vaardig te worden. Includio Leiderdorp zet taalmaatjes in en organiseert taalgroepen.

2.3 We pakken verzuim en vroegtijdig schoolverlaten aan

Samen met het Regionaal Bureau Leerplicht zetten we in op minder schoolverzuim, minder thuiszitten en minder voortijdig schooluitval. Leerplichtige jongeren die dreigen uit te vallen, worden naar een voor hen passend werk- en/of onderwijs traject doorgeleid. We werken samen met het regionale programma Voortijdig Schoolverlaten (VSV) om meer jongeren op weg te helpen naar een startkwalificatie. De aanpak en registratie van langdurig geoorloofd verzuim worden in 2020 verbeterd.

2.4 We faciliteren de huisvesting van het onderwijs door het Integraal Huisvestingsplan uit te voeren

In 2019 stelden we samen met de schoolbesturen het Integraal Huisvestingsplan op. Dit plan voorziet vanaf 2021 in enkele vernieuwbouwprojecten. In 2020 onderzoeken we de financiële haalbaarheid van deze projecten. De schoolbesturen gaan binnen hun financiële mogelijkheden verder met het verduurzamen van de scholen. Ze volgen de adviezen uit de energiescans op, mits deze rendabel zijn. We onderzoeken de haalbaarheid van het overdragen van de openbaar toegankelijke schoolpleinen naar de gemeente.

2.5 We verlagen de (financiële) drempel om deel te nemen aan educatieve en culturele activiteiten

Minimahuishoudens kunnen een tegemoetkoming krijgen in de kosten van cultuuractiviteiten. We subsidiëren een bibliotheekvoorziening voor alle inwoners. Ook financieren we diverse culturele en educatieve organisaties en activiteiten. We brengen het lokale cultuuraanbod onder de aandacht via www.cultuurpuntleiderdorp.nl. In 2020 stellen we nieuw cultuurbeleid op. Ook kijken we naar nut en noodzaak van bestaande subsidierelaties in relatie tot nieuw subsidiebeleid.

	Omschrijving	2016 (w)	2017 (w)	2018 (w)	2020 (b)	2021 (b)	2022 (b)	2023 (b)
Prestatie-indicatoren	1.1 % inwoners met overmatig alcoholgebruik	17	15	15	15	15	15	15
	1.1 % inwoners met overgewicht	49	49		43	40	40	40
	1.1 % inwoners dat rookt	16			12	11	10	10
	1.3 Aantal aanmeldingen programma 'Lekker in je Lijf' voor minima	42			74	82	90	90
	1.4 % Leiderdorpers dat voldoet aan de norm gezond bewegen	nb	56*	nb	56	56	56	56
	2.1 Aantal VVE-plekken	22	28	28	28+	28+	28+	28+
	2.2 % Leiderdorpers tussen 16 en 65 jaar dat moeite heeft met lezen en schrijven	nvt	nvt	nvt	8	8	7	7
	2.3 % jongeren in Leiderdorp met een startkwalificatie	nvt	nvt	nvt	98,6	98,6	98,6	98,6
	2.3 % voortijdig schoolverlaters/ten opzichte van % regio	2,0	1,8	n nb	ntb	ntb	ntb	ntb

1B: Zelfredzame inwoners

Inleiding

Sinds 2019 is Inluzio Leiderdorp verantwoordelijk voor alle preventieve en algemene welzijnsvoorzieningen. Dat biedt voordelen: wij kunnen de dienstverlening op sociaal gebied beter stroomlijnen en er ontstaat een herkenbaar en dekkend aanbod van algemene en collectieve dienstverlening. In de opdracht aan Inluzio Leiderdorp brachten we verschillende vormen van ondersteuning samen. Denk aan het ouderen- en jongerenwerk, het Sociaal Team Leiderdorp, het Sport Servicepunt en de mantelzorg- en vrijwilligersondersteuning. Inluzio Leiderdorp kan de dienstverlening meer in samenhang brengen en beter op de wensen van de inwoners afstemmen. Inluzio Leiderdorp gaat daarbij uit van een wijkgerichte benadering en stimuleert inwoners om elkaar te helpen. Extra aandacht hebben we voor mensen in een kwetsbare positie, bijvoorbeeld mensen met een (arbeids)handicap, een uitkering, een laag inkomen of schulden.

Doel	Inwoners kunnen naar vermogen meedoen en krijgen op tijd hulp als dat nodig is			
SMART doel	1. Meer inwoners ondersteunen en helpen elkaar en zetten zich actief in voor een veilige en leefbare omgeving.	2. Alle Leiderdorpers hebben toegang tot welzijns- en algemene voorzieningen.	3. Kinderen in Leiderdorp kunnen zich voldoende ontwikkelen en groeien gezond en veilig op.	4. In 2020 neemt 60% van het klantenbestand Participatiewet actief deel aan de samenleving en is maatschappelijk betrokken.
Activiteiten 2020	1.1 We ondersteunen mantelzorgers.	2.1 We faciliteren een samenhangend en dekkend ondersteuningsaanbod van algemene en collectieve voorzieningen voor alle inwoners.	3.1 We voeren de wettelijke taken uit op het gebied van de jeugdgezondheids-zorg.	4.1 We stimuleren de uitstroom Participatiewet door de inzet van (effectieve) re-integratieinstrumenten.
	1.2 We ondersteunen vrijwilligers.	2.2 We ondersteunen statushouders.	3.2 We stimuleren preventieve activiteiten en verbinden lokale partners op het gebied van jeugd.	4.2 We hebben een integrale en sluitende aanpak van de jeugdwerkloosheid.
	1.3 We maken van Leiderdorp een dementievriendelijke gemeente.			4.3 We bieden ondersteuning aan minimahuishouders en bieden laagdrempelige schuldhulpverlening.
	1.4 We gaan eenzaamheid tegen.			4.4 We gebruiken alternatieve vormen van participatie in de wijk als re-integratie of werk nog niet aan de orde zijn.

Wat willen we bereiken?

1. Meer inwoners ondersteunen en helpen elkaar en zetten zich actief in voor een veilige en leefbare omgeving

Inwoners voelen zich verantwoordelijk voor hun eigen leefomgeving. Ze zetten zich in voor een prettige leefomgeving en helpen elkaar. Ze letten op elkaar als dat nodig is. Eenzaamheid wordt zoveel mogelijk voorkomen. Als inwoners zich vrijwillig inzetten, gebeurt dat in een goede balans met werk en vrije tijd. Zodat zij zich kunnen blijven inzetten. Mantelzorgers kunnen hun mantelzorgtaken combineren met het 'normale leven'. Ze ervaren geen verschijnselen van overbelasting. Ze voelen zich gewaardeerd voor de taak die zij uitvoeren, door de persoon die zorg ontvangt én door de samenleving.

2. Alle Leiderdorpers hebben toegang tot welzijns- en algemene voorzieningen

Inwoners kunnen bij Inluzio Leiderdorp terecht voor vragen, hulp of tijdelijke ondersteuning. Inluzio brengt de talenten, situatie en behoefte van de inwoner in kaart. Wanneer nodig draagt Inluzio Leiderdorp de inwoner over aan gespecialiseerde aanbieders. Bijvoorbeeld een zorgaanbieder of de Stadsbank. Inluzio Leiderdorp biedt daarnaast activiteiten die voor iedereen toegankelijk zijn, zodat inwoners een zinvolle dagbesteding kunnen hebben. Ook ondersteunt Inluzio Leiderdorp inwoners die zelf activiteiten willen organiseren.

3. Kinderen in Leiderdorp kunnen zich voldoende ontwikkelen en groeien gezond en veilig op

Ouders zijn zelf verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. Maar wanneer nodig bieden wij ondersteuning: laagdrempelig en zoveel mogelijk in de 'natuurlijke omgeving' van het kind of gezin, bijvoorbeeld op school. Via het CJG en Inluzio Leiderdorp kunnen wij signalen vroeg oppakken en zorgen dat situaties niet escaleren. Ook tijdens contact met instanties blijven ouders verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen.

4. In 2018 neemt 60% van het klantenbestand Participatiewet actief deel aan de samenleving en is maatschappelijk betrokken

Zoveel mogelijk mensen doen zo zelfstandig mogelijk mee in de maatschappij. Ons uitgangspunt is dat zij naar vermogen participeren. Dat kan door arbeid, het volgen van onderwijs of - als werk of scholing nog niet aan de orde zijn - andere vormen van maatschappelijke participatie. Waar nodig bieden we ondersteuning.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We ondersteunen mantelzorgers

Mantelzorgers kunnen ondersteuning krijgen van Inluzio Leiderdorp. Zij weten dat zij daar terecht kunnen voor ondersteuning en voelen zich gezien en geholpen. Zo kunnen zij de mantelzorg blijven combineren met hun eigen leven. Naast de individuele ondersteuning, activiteiten en bijeenkomsten van Inluzio Leiderdorp organiseren wij samen de jaarlijks mantelzorgwaardering.

1.2 We ondersteunen vrijwilligers

Samen met Inluzio Leiderdorp versterken we het ondersteuningsaanbod voor vrijwilligers en stimuleren we inwoners om zich vrijwillig in te zetten. De jaarlijkse vrijwilligersprijs laat zien hoeveel waardering we voor de vrijwilligers hebben. Ook inwoners met een laag inkomen moeten vrijwilligerswerk kunnen doen. Daarom vergoeden we de kosten van de leges als zij een Verklaring omtrent Gedrag (VoG) moeten aanvragen.

1.3 We maken van Leiderdorp een dementievriendelijke gemeente

Het aantal inwoners met dementie stijgt, steeds meer inwoners en organisaties komen in het dagelijks leven in aanraking met dementie. We gaan verder met van Leiderdorp een dementievriendelijke gemeente te maken. Zodat inwoners met dementie met hulp van vrijwilligers zo lang mogelijk zelfstandig kunnen participeren. We werken nauw samen met Inluzio Leiderdorp. Onze rol is faciliterend en verbindend, Inluzio Leiderdorp neemt de uitvoering op zich.

1.4. We bestrijden eenzaamheid

Iedereen voelt zich weleens eenzaam, maar langdurige eenzaamheid willen we voorkomen. Dat doen we samen met Inluzio Leiderdorp. Daarbij focussen we ons niet alleen op ouderen, maar bijvoorbeeld ook op alleenstaande ouders. We bieden activiteiten en bezoeken aan, zoals het welzijnsbezoek of het weduwebezoek. Ook creëren we

bewustwording in de wijken en buurten. Inwoners letten op elkaar en trekken op tijd aan de bel als zij vermoeden dat een buurtbewoner eenzaam is.

2.1 We faciliteren een samenhangend en dekkend ondersteuningsaanbod van algemene en collectieve voorzieningen voor alle inwoners

Via Inluzio Leiderdorp bieden we een samenhangend en dekkend aanbod van laagdrempelige ondersteuning en activiteiten. Het aanbod sluit aan op de vraag en de behoeften van de inwoners en wordt zoveel mogelijk in de directe leefomgeving van de inwoners georganiseerd. Het gaat om verschillende vormen van ondersteuning en begeleiding. Denk aan budgetcoaching, de vitaliteitscoach, het Dag-Programma-voor-Senioren, activiteiten van Jong Leiderdorp. We geven Inluzio Leiderdorp de vrijheid om zelf te bepalen hoe ze de doelen in de overeenkomst willen bereiken. We monitoren de voortgang en faciliteren Inluzio Leiderdorp met integrale resultaatafspraken en het ontschotten van budgetten.

2.2 We ondersteunen statushouders

We ondersteunen statushouders bij het vinden van hun weg in de Leiderdorpse samenleving. Dit doen we samen met Inluzio Leiderdorp en Vluchtelingenwerk. Afhankelijk van hun situatie krijgen statushouders praktische ondersteuning of starten ze met de inburgering en het participatieverklaringstraject.

3.1 We voeren de wettelijke taken op het gebied van de jeugdgezondheidszorg uit

We bieden jeugdgezondheidszorg (JGZ) volgens de Wet publieke gezondheid. Het doel van de JGZ is het bevorderen, beschermen en beveiligen van de gezondheid en de lichamelijke en geestelijke ontwikkeling van jeugdigen van 0 tot 19 jaar. Vanuit het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) voert de JGZ alle preventieve screenings uit. Zo speelt de JGZ een belangrijke rol in de vroegsignalering van risico's, korte interventies en doorverwijzing naar bijvoorbeeld het Jeugd- en Gezinsteam (JGT) of specialistische zorg.

3.2 We stimuleren preventieve activiteiten en verbinden lokale partners op het gebied van jeugd

Preventie is belangrijk omdat het (verergering van) problemen kan voorkomen. Binnen de werkwijze van het CJG, het JGT, het Jeugd Preventie Team en Inluzio Leiderdorp is de focus op preventie geborgd. Iedere organisatie legt een ander accent en daarmee vullen ze elkaar aan. Samen bespreken we doorlopend hoe we de focus op preventie kunnen vergroten, welke partners we hiervoor nodig hebben en op welke thema's we meer moeten inzetten.

4.1 We stimuleren de uitstroom Participatiewet door de inzet van (effectieve) re-integratieinstrumenten

Ondanks het gunstige economische tij hebben nog te veel Leiderdorpers geen betaald werk. Hoewel het aantal mensen dat een beroep moet doen op een uitkering behoorlijk is gedaald, leggen we ons er niet bij neer dat honderden huishoudens daarvan nog afhankelijk zijn. Voor de meeste mensen is werk immers de sleutel tot volwaardige deelname aan de maatschappij. De gemeente stimuleert dan ook dat iedereen met arbeidsvermogen een plek op de arbeidsmarkt weet te bemachtigen. We zetten een scala aan (re-integratie)instrumenten in. Naast het ontoereikende rijksbudget stellen we jaarlijks extra eigen middelen beschikbaar.

In 2019 evalueerden we het huidige beleid met de Leidse regiogemeenten. Vanaf 2020 leggen we op een aantal punten nieuwe accenten. Zo zetten we in regionaal Holland-Rijnland-verband in op verdere verbetering van de aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt en intensiveren we de samenwerking tussen werk en inkomen en economie. Het

beleidsplan Participatiewet, waarin onder meer deze maatregelen zijn opgenomen, kan naar verwachting begin 2020 worden vastgesteld.

4.2 We hebben een integrale en sluitende aanpak van de jeugdwerkloosheid

Project JA (Jongeren op de Arbeidsmarkt) ondersteunt jongeren tot 27 jaar bij het vinden van werk of leidt ze terug naar onderwijs. Project JA begeleidt ook jongeren met een arbeidsbeperking én arbeidsvermogen, die geen aanspraak meer kunnen maken op een uitkering uit de Wajong.

4.3 We bieden ondersteuning aan minimahuishoudens en bieden laagdrempelige schuldhulpverlening

Van onze inwoners verwachten we dat ze steeds meer oplossen binnen hun eigen netwerk. Dit veronderstelt een mate van maatschappelijke participatie die niet voor iedereen vanzelfsprekend is. Met ons minimabeleid willen we inwoners met een laag inkomen volwaardig laten meedoen in de samenleving. Het minimabeleid omvat verschillende regelingen. In 2019 onderzoeken we de mogelijkheden om meer maatwerk te bieden bij het bevorderen van participatie. De uitkomsten leggen we in 2020 in de nieuwe nota Minimabeleid ter besluitvorming aan de gemeenteraad voor.

Schuldhulpverlening ligt in dezelfde lijn. Want schulden kunnen een belangrijke belemmering zijn om te participeren. Met de gemeentelijke schuldhulpverlening willen we een bijdrage leveren aan het wegnemen van deze belemmeringen voor burgers die dit zelf of met steun van hun sociale omgeving niet kunnen. De ondersteuning moet leiden tot een structurele verbetering van hun financiële situatie. De schuldhulpverlening is breed toegankelijk, laagdrempelig en integraal. We hebben speciale aandacht voor preventie, vroegtijdige signalering en duurzame gedragsverandering. Zo voorkomen we dat mensen in een problematische schuldsituatie terechtkomen of daarin terugvallen na een succesvol schuldhulpverleningstraject.

4.4 We gebruiken alternatieve vormen van participatie in de wijk als re-integratie of werk nog niet aan de orde zijn

Een van de uitgangspunten van ons beleid is dat mensen op een andere manier participeren als betaald werk of re-integratie (nog) niet mogelijk zijn. Binnen de Leidse regio bieden we, samen met maatschappelijke organisaties, nieuwe vormen van participatie in de wijk. Het gaat om vrijwilligerswerk, mantelzorg, socialeactiveringstrajecten, dagbesteding en de tegenprestatie. Inclusio Leiderdorp speelt een belangrijke rol.

Prestatie-indicatoren

	Omschrijving	2016 (w)	2017 (w)	2018 (w)	2020 (b)	2021 (b)	2022 (b)	2023 (b)
Prestatie-indicatoren	1.1 % Leiderdorpers dat mantelzorg verleent	nvt	nvt	18,4 %	30%	30%	30%	30%
	1.1 % mantelzorgers dat tamelijk tot zwaar belast is	nvt	24 %	27,3 %	23%	22%	22%	20%
	1.2 % Leiderdorpers dat vrijwilligerswerk doet	nvt	nvt	28,1 %	45%	45%	50%	50%
	1.3 % inwoners dat buurtgenoten helpt	nvt	nvt	nvt	90%	90%	90%	90%
	1.3 % inwoners dat aandacht heeft gegeven aan een buurtbewoner in een zorgwekkende situatie	nvt	nvt	34,6 %	35%	40%	40%	45%
	1.4 % inwoners dat weet terug te kunnen vallen op buurtgenoten	nvt	24%	nvt	25%	25%	30%	30%
	1.4 % Leiderdorpers die activiteiten in buurt of wijk organiseren voor andere bewoners	nvt	2%	nvt	5%	5%	8%	10%
	1.4. % Leiderdorpers dat aangeeft voldoende sociale contacten te hebben	nvt	87%	87%	90%	90%	90%	90%
	2.1 % Leiderdorpers dat in 2018 gebruikmaakte van een maatwerkvoorziening en nu gebruikmaakt van een algemene voorziening	nvt	nvt	nvt	40%	40%	40%	40%
	2.1 % Leiderdorpers dat Inclusio Leiderdorp kent	nvt	nvt	nvt	40%	50%	55%	60%
	2.1 % Leiderdorpers dat weet waarvoor ze bij Inclusio Leiderdorp terecht kunnen	nvt	nvt	nvt	30%	40%	50%	60%
	2.1. % Leiderdorpers dat problemen ondervindt bij de administratie en financiën	6%	6%	6%	6%	6%	5%	5%
	2.1 % Leiderdorpers dat weet dat de gemeente schuldhulpverlening biedt ¹	nvt	57%	nvt	nvt	nvt	67%	67%
	2.2 % statushouders dat maatschappelijke begeleiding krijgt	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	3.2 % jongeren in Leiderdorp dat weet waar ze terecht kunnen met problemen en zorgen	nvt	14%	19%	30%	35%	40%	45%
	4.1.1 Aantal klanten dat jaarlijks op garantiebaan wordt geplaatst ²	7	8	7	10	10	10	10

	Omschrijving	2016 (w)	2017 (w)	2018 (w)	2020 (b)	2021 (b)	2022 (b)	2023 (b)
	4.1.2 % succesvol beëindigde trajecten ten opzichte van alle beëindigde trajecten	64,8%	72,3%	72,7%	72,5%	72,5%	72,5%	72,5%
	4.2 % succesvolle uitstroom project JA ³	71%	64%	68,8%	65%	65%	65%	65%
	4.3 % succesvolle schuldhulpverleningstrajecten ⁴	55,3%	65,4%	59,3%	60%	60%	60%	60%
	4.4 % van klantenbestand dat maatschappelijk actief is	63%	58,7%	59,8%	60%	60%	60%	60%

- 1 Dit is een prestatie-indicator van Inluzio Leiderdorp. Het percentage wordt gemeten in de tweejaarlijkse inwonersenquête.
- 2 Het betreft het aantal door DZB gerealiseerde garantiebanen in een kalenderjaar. In de periode 2015 tot en met 2018 plaatste DZB in totaal 27 Leiderdorpers op een garantiebaan. Niet iedereen die in het verleden is geplaatst, werkt op dit moment nog in een garantiebaan.
- 3 Het percentage geeft de verhouding weer tussen het aantal jongeren dat uitstroomt naar werk of onderwijs en het totaal aantal jongeren met een afgehandele aanvraag voor een bijstandsuitkering.
- 4 Schuldhulpverleningstrajecten zijn trajecten die leiden tot een schuldregeling (schuldbemiddeling of saneringskrediet).

1C: Ondersteunde inwoners

Inleiding

Soms hebben inwoners (specialistische) ondersteuning nodig. Dan onderzoeken we welke ondersteuning het beste bij de situatie van de inwoner past. Wat een volwassene nodig heeft, onderzoekt een generalist van Inluzio Leiderdorp. Wat een kind nodig heeft, onderzoekt een medewerker van het Jeugd- en Gezinsteam (JGT). Vervolgens bieden gecontracteerde (zorg)aanbieders de specialistische ondersteuning. Of de inwoner krijgt een persoonsgebonden budget voor ondersteuning.

Wij willen het JGT meer en beter laten aansluiten op de lokale (of subregionale) situatie. Dit doen wij op het niveau van de Leidse regio. In 2019 is al een start gemaakt met de aanscherping van de opdracht aan het JGT voor 2020. In 2020 zetten de gemeenten in de Leidse regio via een aanbesteding een nieuwe opdracht uit voor de uitvoering van het JGT. Vanaf 2021 wordt deze nieuwe opdracht aan een partij gegund. Ook maken de gemeenten in de Leidse regio in 2020 een keuze voor de contractering van het zorglandschap voor jeugdhulp vanaf 2021.

Vanaf 2021 bestaat de 'centrumgemeenteconstructie' voor maatschappelijke opvang, beschermd wonen en openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ) niet meer. De budgetten worden gedecentraliseerd naar alle gemeenten. Met als uitgangspunt dat gemeenten zoveel mogelijk lokaal (of subregionaal) regelen. In 2020 gaan de gemeenten in de regio Holland Rijnland verder met de voorbereiding op de decentralisatie van taken en middelen.

Doel	Alle Leiderdorpers krijgen passende ondersteuning om naar eigen kunnen deel te nemen aan de samenleving		
SMART doel	1. Meer inwoners functioneren zo zelfstandig mogelijk en krijgen op tijd voldoende hulp en ondersteuning.	2. Meer kinderen groeien gezond en veilig op.	3. De omvang van het klantenbestand Participatiewet ontwikkelt zich in 2020 positiever dan het landelijk gemiddelde.
Activiteiten 2020	1.1 We verstrekken maatwerkvoorzieningen vanuit de Wmo.	2.1 We organiseren een sluitende keten van hulpverlening waarin het kind centraal staat.	3.1 We verstrekken uitkeringen op grond van de Participatiewet.
	1.2 We geven uitvoering aan de opvang en huisvesting van kwetsbare groepen.	2.2 We stellen voldoende aanbod van kwalitatief goede gespecialiseerde jeugdhulp beschikbaar.	3.2 We begeleiden mensen in de Wsw naar zo regulier mogelijk werk.
		2.3 We organiseren jeugdhulp lokaal en zo dichtbij mogelijk, op het niveau van de Leidse regio*.	3.3 We plaatsen mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt op een beschutte werkplek nieuw.

* met uitzondering van jeugd en veiligheid (gedwongen kaders), dit blijft op het niveau van Holland Rijnland.

Wat willen we bereiken?

1. Meer inwoners functioneren zo zelfstandig mogelijk en krijgen op tijd voldoende hulp en ondersteuning

Wanneer inwoners problemen hebben om zelfstandig deel te nemen aan de samenleving, bieden we op tijd hulp en ondersteuning. Dit doen we zo veel mogelijk via algemene voorzieningen voor alle inwoners. Als deze voorzieningen niet passend zijn, zorgen we voor een maatwerkvoorziening vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning. Ook inwoners die aangewezen zijn op de maatschappelijke zorg (maatschappelijke opvang en beschermd wonen) krijgen op tijd ondersteuning. Dat doen we per 2021. We bieden alle ondersteuning dichtbij en op maat. Als dat niet lukt, organiseren we opvang.

2. Meer kinderen groeien gezond en veilig op

Ouders zijn primair verantwoordelijk voor de opvoeding, veiligheid, gezondheid en zorg voor hun kinderen. Als ouders vragen hebben over de invulling van deze verantwoordelijkheid of ondersteuning nodig hebben, krijgen zij een passend aanbod. Dit passende aanbod kan laagdrempelige ondersteuning zijn of specialistische hulp. De gemeente voorziet in beide.

3. De omvang van het klantenbestand Participatiewet ontwikkelt zich in 2020 positiever dan het landelijk gemiddelde

In het laatste kwartaal van 2017 zagen we het aantal bijstandsuitkeringen voor het eerst sinds de crisis in 2008 weer voorzichtig dalen. Die daling zette de afgelopen jaren gestaag door. De landelijke en regionale economische vooruitzichten voor 2020 blijven voorlopig positief. Dat biedt kansen voor het activeren, participeren en aan het werk helpen van klanten. We spreken mensen daarbij aan op hun eigen verantwoordelijkheid. Internationale ontwikkelingen kunnen het beeld echter snel doen kantelen. Denk aan een eventuele no-deal Brexit en de escalatie van het handelsconflict.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We verstrekken maatwerkvoorzieningen vanuit de Wmo

Inwoners die behoefte hebben aan ondersteuning doen een 'melding' bij Inluzio Leiderdorp. Als het nodig is, verstrekken we een maatwerkvoorziening. De maatwerkvoorzieningen contracteren wij samen met de gemeenten in de Leidse regio. Met de komst van Inluzio Leiderdorp willen wij een deel van de maatwerkvoorzieningen individuele begeleiding en dagbesteding in een algemene voorziening onderbrengen. In 2019 zijn we hiermee gestart, in 2020 gaan we ermee door. Ook gaan we de inkoop van diverse maatwerkvoorzieningen herzien: huishoudelijke ondersteuning, dagbesteding en begeleiding.

We zien een sterke stijging (+ 20%) van het aantal inwoners wat een aanspraak doet op maatwerkvoorzieningen vanuit de Wmo. Deze stijging is te verklaren door de invoering van het Abonnementstarief Wmo. Hiermee betalen inwoners ongeacht hun inkomen, vermogen of ontvangen ondersteuning een vast tarief per maand (€ 20,- per maand in 2020). Samen met de gemeenten in de Leidse regio bekijken wij hoe we deze stijging kunnen beperken.

1.2 We geven uitvoering aan de opvang en huisvesting van kwetsbare groepen

In 2020 gaan we verder met de voorbereiding op de decentralisatie van de maatschappelijke zorg. We concretiseren de huisvestingsopgave en nemen deel aan het programma 'Weer Thuis'. We stellen een inkoopstrategie op en contracteren passende ondersteuning voor deze inwoners. We organiseren preventieve voorzieningen in de buurt, zodat kwetsbare inwoners zo lang mogelijk in de eigen omgeving kunnen blijven wonen. Dat doen we via Inluzio Leiderdorp, maar ook met de inzet van de Wijk GGZ'er.

2.1 We organiseren een sluitende keten van hulpverlening waarin het belang van het kind centraal staat

Kinderen en gezinnen krijgen waar nodig tijdig passende ondersteuning. De hulpverlening kijkt naar het belang van het kind in relatie tot het gezinssysteem en betreft de nodige zorg- en veiligheidspartners. De gemeente zorgt dat de nodige hulpverlening is ingekocht en dat de nodige beleidsdomeinen betrokken zijn bij de zorg- en veiligheidsketen (lokaal en regionaal, laagdrempelig en specialistisch).

2.2 We stellen voldoende aanbod van kwalitatief goede gespecialiseerde jeugdhulp beschikbaar

Ieder kind dat een vorm van jeugdhulp nodig heeft, krijgt deze hulp op een passende manier. De gemeente koopt de nodige hulpverlening in en voorziet daarmee in een passend aanbod.

2.3 We organiseren jeugdhulp lokaal en zo dichtbij mogelijk, op het niveau van de Leidse regio

Eind 2018 besloten de gemeenten in de Leidse regio om de jeugdhulp in Leids regioverband te organiseren. Om de jeugdhulp beter te laten aansluiten op de lokale (of subregionale) situatie. In 2019 maakten we een start met de aanscherping van de opdracht aan het huidige JGT voor 2020. In 2020 zetten we met de gemeenten in de Leidse regio een aanbesteding uit voor de uitvoering van de taken van het JGT. Vanaf 2021 wordt deze nieuwe opdracht aan een partij gegund. Voor het zorglandschap maken we in 2020 op de schaal van de Leidse regio een nieuwe opdracht. Ook stellen we in 2020 een inkoopstrategie voor het zorglandschap op. Om de administratieve lasten van aanbieders niet te verzwaren, stemmen we deze inkoopstrategie zoveel mogelijk af met de gemeenten in de regio Holland Rijnland.

3.1 We verstrekken uitkeringen op grond van de Participatiewet

Op grond van de gemeenschappelijke regeling Sociale Diensten ligt de uitvoering van werk- en inkomenstaken bij de gezamenlijke uitvoeringsorganisatie in Leiden. Klanten die zich melden voor een uitkering krijgen een brede intake, waarin ook aandacht is voor vragen op andere gebieden. Met deze integrale aanpak krijgen mensen snel en adequaat de juiste ondersteuning en voorkomen we dat ze tussen wal en schip belanden. Op basis van de uitkomsten van het klantervaringsonderzoek in 2019 verbeteren we de dienstverlening verder. In de nieuwe dienstverleningsovereenkomst (DVO 2019) bouwden we daarnaast ruimte in om waar mogelijk sturender invulling te geven aan de tegenprestatie.

3.2 We begeleiden mensen in de Wsw naar zo regulier mogelijk werk

DZB Leiden voert voor Leiderdorp de Wsw uit. Jaarlijks maken we afspraken over de uitstroom van mensen uit de Wsw naar zo regulier mogelijk werk. De afgelopen jaren stroomde vooral de groep werknemers met een relatief korte afstand tot de arbeidsmarkt succesvol uit. De achterblijvende groep is in toenemende mate aangewezen op begeleiding of een beschutte werkomgeving. Dat zien we terug in het teruglopende percentage Wsw'ers dat buiten wordt geplaatst. Naar verhouding zijn dit dure werkplekken, daardoor nemen de kosten voor gemeenten toe. DZB inventariseert hoe we deze kosten kunnen beheersen. Een van de serieuzere opties is de ontwikkeling van een sociale onderneming binnen de gemeente Leiden. Een bedrijf waar inkomsten en uitgaven goed in balans zijn om de maatschappelijke opgave naar behoren uit te voeren en dat dus in eerste instantie niet gericht is op winst.

3.3 We plaatsen mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt op een beschutte werkplek nieuw

Met de invoering van de Participatiewet in 2015 streeft het Rijk naar 30.000 nieuwe beschutte werkplekken. Leiderdorp onderschrijft dit streven, omdat we vinden dat iedereen naar vermogen moet kunnen meedoen aan de samenleving. Daarom zijn nieuwe beschutte werkplekken vanaf de invoering van de Participatiewet een van de gemeentelijke doelen. De realiteit is echter nog steeds weerbarstig. Het aantal ingevulde beschutte werkplekken blijft landelijk, en helaas ook lokaal, achter bij de ambities. Dat komt vooral doordat er minder indicaties worden aangevraagd dan vooraf gedacht. Verder vallen meer mensen dan verwacht in een andere doelgroep: banenafpraak of arbeidsmatige dagbesteding. Toch blijven we streven naar een invulling van nieuw beschut werken die in redelijke mate beantwoordt aan de landelijke streefcijfers.

Prestatie-indicatoren

	Omschrijving	2016 (w)	2017 (w)	2018 (w)	2020 (b)	2021 (b)	2022 (b)	2023 (b)
Prestatie-indicatoren	1.1 Aantal inwoners met een maatwerkvoorziening Wmo	1434	1959	1992	2.500	2.500	2.500	2.500
	1.1 % inwoners dat de kwaliteit van de ondersteuning als goed beoordeelt	83%	87%	83%	90%	90%	90%	90%
	2.1 Aantal aanmeldingen JGT	360	366*	365	375	375	375	375
	2.2 % jongeren met jeugdhulp		12,6%	13%	12,5%	12%	11,5%	11%
	2.3 Aantal gesloten plaatsingen jeugd		0	0	0	0	0	0
	2.4 Aantal meldingen JBT		11	nbn	4	4	4	4
	3.1 Aantal uitkeringen uit de Participatiewet op 31-12	370	363	346	310	300	300	300
	3.2 % Wsw buiten geplaatst	35%	33,6%	31,3%	30%	30%	30%	30%
	3.3 Aantal klanten op beschutte werkplek nieuw (cumulatief)	0	3	3	4	5	6	7

Waar staat je gemeente

Sinds 2017 nemen we beleidsindicatoren op in de programmabegroting en de jaarrekening. Zo is het makkelijker om gemeenten met elkaar te vergelijken. De voor dit programma relevante indicatoren staan in de tabel hieronder. De peildatum is 2-9-2019, de gegevens komen van www.waarstaatjegemeente.nl. In de tabel staan de cijfers van Leiderdorp en het landelijk gemiddelde. De beleidsindicatoren zijn een aanvulling op de prestatie-indicatoren in de subprogramma's.

Progr.	Indicator	eenheid	periode	Leiderdorp	Nederland	Bron
1	Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-17 jaar	aantal per 10.000 inw 12-17jr	2018	168	119	Stichting Halt
1	Jongeren met delict voor rechter	%	2015	0,87	1,45	Verwey Jonker
1	% Niet sporters	%	2016	41,9	48,7	Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM
1	Banen	per 1.000 inw 15-64jr	2018	739,8	774	LISA
1	Netto arbeidsparticipatie	%	2018	69,3	67,8	CBS
1	Bijstandsuitkeringen	per 1.000 inw 18jr eo	tweede halfjaar 2018	24,4	39	CBS
1	Lopende reïntegratievoorzieningen	per 1.000 inw 15-65jr	tweede halfjaar 2018	19,1	30,5	CBS
1	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	per 1.000 inw	tweede halfjaar 2018	311	60	CBS
1	Kinderen in uitkeringsgezin	%	2015	4,32	6,58	Verwey Jonker
1	Werkloze jongeren	%	2015	0,9	1,52	Verwey Jonker
1	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	%	2018	1,8	1,9	DUO
1	Absoluut verzuim	per 1.000 inw. 5-18 jr	2018	2,69	1,91	Ingrado
1	Relatief verzuim	per 1.000 inw. 5-18 jr	2018	7,62	23,28	Ingrado
1	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	tweede halfjaar 2018	11,2	10,4	CBS
1	Jongeren met jeugdreclassering	%	eerste halfjaar 2015	0,3	0,4	CBS
1	Jongeren met jeugdbescherming	%	tweede halfjaar 2018	0,6	1,1	CBS

Wat mag het kosten?

1 Meedoen in Leiderdorp bedragen x € 1.000,-		Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Meerjarenraming		
					2021	2022	2023
1A Actieve en gezonde inwoners	Lasten	6.555	7.272	6.991	6.791	6.797	6.796
	Baten	-1.476	-1.565	-1.551	-1.555	-1.555	-1.555
Saldo		5.079	5.708	5.440	5.236	5.243	5.242
1B Zelfredzame inwoners	Lasten	4.106	4.220	4.266	3.939	3.823	3.823
	Baten	-139	-95	-96	-96	-96	-96
Saldo		3.967	4.125	4.169	3.843	3.726	3.727
1C Ondersteunde inwoners	Lasten	17.495	18.100	18.718	17.776	17.720	17.719
	Baten	-6.046	-5.766	-5.852	-5.852	-5.852	-5.852
Saldo		11.450	12.334	12.867	11.925	11.868	11.868
Programma	Lasten	28.157	29.593	29.975	28.506	28.340	28.339
	Baten	-7.661	-7.426	-7.499	-7.503	-7.503	-7.503
Saldo van baten en lasten		20.496	22.167	22.476	21.004	20.837	20.836
Reserves	Toevoeging	1.468	507	0	0	0	0
	Onttrekking	-1.749	-2.002	-1.178	0	0	0
Mutaties reserves		-282	-1.495	-1.178	0	0	0
Resultaat		20.215	20.672	21.298	21.004	20.837	20.836

Verklaring 2020 ten opzichte van 2019 > € 50.000

1A Actieve en gezonde inwoners

Het totale verschil met 2019 bedraagt € 268.000. Dit komt vooral door de verlaging van de kapitaallasten (afschrijving en rente) in 2020. In 2020 stopt de vijfjaars afschrijvingstermijn op de Brede School West voor ontwikkel- & advieskosten. Daardoor komt het jaarbedrag in 2020 bijna € 300.000 lager uit.

1B Zelfredzame inwoners

Het totale verschil met 2019 bedraagt € 44.000. Er is extra budget beschikbaar vooral door het extra geld dat het kabinet heeft uitgetrokken in 2020 voor versterking van het taalniveau van statushouders die nog onder de huidige wet inburgering vallen. Dit bedroeg € 31.659 (landelijk € 20 miljoen).

1C Ondersteunde inwoners

Het totale verschil met 2019 bedraagt € 533.000. Dit komt vooral door de inschatting voor de begroting jeugdzorg. Deze stamt uit maart en is gebaseerd op gegevens van TWO Holland Rijnland. De inschatting is ongeveer € 250.000 hoger dan in 2019. Mogelijk is de inschatting wat aan de ruime kant: de uiteindelijke afrekening van TWO Holland Rijnland 2018 bleek lager dan de inschatting in maart.

Voor de maatschappelijke opvang en beschermd wonen trekken we € 100.000 extra uit. Voor de uitvoering maken we afspraken met aanbieders als woningcorporaties en uitvoerders als Includio. Het is van belang dat er voldoende (alternatieve) woonvormen beschikbaar zijn voor deze kwetsbare groep inwoners.

Op 1 januari 2020 gaat de wet verplichte ggz in werking (Wvvgz). De wet brengt extra kosten voor de gemeente met zich mee. Het is nog niet duidelijk of de kosten van deze nieuwe taak uiteindelijk vanuit de jeugdzorg, door de zorgverzekeraar of anders bekostigd gaan worden.

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 1 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Reserve sociaal domein progr. 1	Toevoeging	1.400	507	0	0	0	0
	Onttrekking	-1.749	-2.002	-1.178	0	0	0
Saldo		-349	-1.495	-1.178	0	0	0
Egalisatie exploitatielasten prog.1	Toevoeging	68	0	0	0	0	0
	Onttrekking	0	0	0	0	0	0
Saldo		68	0	0	0	0	0
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 1		-282	-1.495	-1.178	0	0	0

De informatie over de stortingen en onttrekkingen staat in de financiële begroting, onderdeel F: Reserves.

Programma 2: Aantrekkelijk Leiderdorp

2A: Werken en ondernemen in het dorp

Inleiding

Wij willen de economische structuur van Leiderdorp versterken door een aantrekkelijk economisch klimaat te creëren. Wij scheppen de kaders en faciliteren ondernemers: we geven hen zoveel mogelijk ruimte om te ondernemen. We werken nauw samen met onze ondernemers, de Leiderdorpse Ondernemersvereniging, Economie071, andere (Leidse regio)gemeenten en de provincie.

Op 27 maart 2017 stelde de gemeenteraad de duurzaamheidsagenda vast. Hierin streven we naar een duurzaam Leiderdorp. Het is onze ambitie om in 2050 volledig CO2-neutraal te zijn. Om deze ambitie te verwezenlijken werken we niet alleen samen met onze inwoners, instellingen en ondernemers, maar ook met andere gemeenten en ketenpartners.

Doel	Het versterken van de economische structuur van Leiderdorp door een aantrekkelijk en duurzaam economisch klimaat te creëren			
SMART doel	1. Economische zaken lokaal: we hebben een duurzame economische structuur in 2020.	2. Economie071: de Leidse regio wil in 2020 een duurzame plek zijn in de top van Europese kennisregio's, met life sciences & health als sleutelsector en een spin-off voor productie, midden- en kleinbedrijf en dienstverlening in de regio zelf.	3. Match vraag en aanbod: we zorgen dat het onderwijs beter aansluit op de behoefte van de arbeidsmarkt.	4. Duurzaamheid: in 2050 is de gemeente Leiderdorp volledig CO2-neutraal.
Activiteiten 2020	1.1 We stellen een economisch beleidsplan op voor de periode na 2020.	2.1 We zetten de regionale samenwerking op het gebied van economie voort (Economie071).	3.1 We realiseren een eenduidige werkgeversdienstverlening.	4.1 We voeren de duurzaamheidsagenda uit .
	1.2 We actualiseren de nota ambulante handel (weekmarkt en standplaatsen).	2.2 We voeren de Retailvisie Leidse regio uit.	3.2 We zorgen dat werkgevers en werkzoekenden elkaar beter weten te vinden.	4.2 We faciliteren en stimuleren inwoners, instellingen en ondernemers om energie te besparen en energie duurzaam op te wekken.
	1.3 We zetten Leiderdorp Marketing op.	2.3 We voeren de regionale bedrijventerreinenstrategie uit.	3.3 We benutten het menselijk kapitaal.	4.3 We stellen een warmtevisie vast.
	1.4 We zetten een loketfunctie voor ondernemers op.	2.4 In 2050 is de Nederlandse economie volledig circulair.		4.4 We gaan ons afval omgekeerd inzamelen.

Wat willen we bereiken?

1. Economische zaken lokaal: we hebben een duurzame economische structuur in 2020

In het gemeentelijk economisch beleidsplan staat het beleid voor een sterke en duurzame lokale economie. Het huidige beleidsplan loopt tot en met 2020 en moet in 2020 een vervolg krijgen.

2. Economie071: de Leidse regio wil in 2020 een duurzame plek zijn in de top van Europese kennisregio's met life sciences & health als sleutelsector en een spin-off voor productie, midden- en kleinbedrijf en dienstverlening in de regio zelf

We stelden een regionale economische agenda vast. Het samenwerkingsverband Economie071 voert de agenda uit. Voor Economie071 is regionaal een samenwerkingsconvenant gesloten. Het covenant loopt tot en met 2020. Verlenging is gewenst.

3. Match vraag en aanbod: we zorgen dat het onderwijs beter aansluit op de behoefte van de arbeidsmarkt

Economisch gezien gaat het de Leidse regio voor de wind. Als kennisregio zijn de economische vooruitzichten rooskleurig. Tegelijkertijd zien we dat bepaalde (kwetsbare) groepen niet of onvoldoende profiteren van deze ontwikkeling. Enerzijds zijn er vacatures die niet of slechts met grote moeite vervuld kunnen worden en anderzijds blijven omvangrijke groepen naast de arbeidsmarkt staan. Om kansen en mogelijkheden te kunnen benutten, is een goede aansluiting tussen onderwijs en de arbeidsmarkt van cruciaal belang. Gemeenten, UWV, ondernemingen en onderwijsinstellingen werken nauw samen, zowel binnen de Leidse regio als op het niveau van Holland Rijnland.

4. Duurzaamheid: in 2050 is Leiderdorp volledig CO2-neutraal

Het is onze ambitie om in 2050 volledig CO2-neutraal te zijn. Als eerste stap willen we onze CO2-uitstoot in 2025 al met 30% reduceren. Dit betekent dat we flink aan de slag gaan. De duurzaamheidsagenda geeft een thematische aanpak die inzet op energie, mobiliteit, afval en klimaat. We voeren de duurzaamheidsdoelstelling samen met onze inwoners, instellingen en ondernemers uit. Onze acties dragen bij aan een CO2-neutraal Leiderdorp.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We stellen een economisch beleidsplan op voor de periode na 2020

Het economisch beleidsplan 2014-2020 eindigt in 2020. In deze beleidsnota staan de ambities van de gemeente, zowel lokaal als regionaal. Voor de periode na 2020 stellen we een nieuw economisch beleidsplan op.

1.2 We actualiseren de nota ambulante handel (weekmarkt en standplaatsen)

In het coalitieakkoord staat dat we richting moeten geven aan de toekomst van de markt. Het doel is de weekmarkt te verzelfstandigen, door de marktkoopliden meer zeggenschap te geven en ondernemerschap meer ruimte. In goed overleg met een vertegenwoordiging van marktkoopliden, vond eind 2018 een pilot plaats. De gemeente droeg een beperkt aantal taken over aan de marktkoopliden. De vervolgstap is nu actualisatie van de nota ambulante handel uit 2001. Hierin leggen de gemeente en de marktentiteit onderling afspraken vast: welke taken voert de gemeente uit en welke taken zijn de verantwoordelijkheid van de marktkoopliden. Ook het standplaatsenbeleid moeten we evalueren en zonodig actualiseren. Het doel is een evenwichtig aanbod van standplaatsen nabij de Leiderdorpse winkelgebieden en -locaties.

In 2019 kon de verdere uitwerking door verschillende omstandigheden geen prioriteit krijgen. In 2020 pakken we de actualisatie weer op.

1.3 We zetten Leiderdorp Marketing op

Wij nemen deel aan het project 'Be good and tell it' van Economie071. Door fors in te zetten op regiomarketing proberen we meer bezoekers en toeristen naar de Leidse regio te trekken - en dus ook naar Leiderdorp. Om bezoekers en toeristen naar onze gemeente te krijgen, moeten we het Leiderdorpse verhaal op orde hebben: wat hebben wij te bieden? Leiden Marketing helpt ons dit verhaal op papier te zetten. We verzamelen (historische) feiten, gebeurtenissen en anekdotes over Leiderdorp. Met al die kennis en verhalen zetten we Leiderdorp Marketing op. We betrekken ook andere partijen in Leiderdorp, zoals de Leiderdorpse Ondernemersvereniging, culturele en recreatieve instellingen en verenigingen.

1.4 We zetten een loketfunctie voor ondernemers op

Het ondernemersloket is een van de ambities uit het coalitieakkoord. Omdat we een nieuwe visie op gemeentelijke dienstverlening gaan opstellen nemen we het ondernemersloket hierin mee. We betrekken de Leiderdorpse Ondernemersvereniging bij de plannen.

2.1 We zetten de regionale samenwerking op het gebied van economie voort (Economie071)

Economie071 is een regionaal samenwerkingsverband. Aan de basis van de samenwerking ligt een convenant. Dit convenant loopt tot en met 2020. In 2019 is bestuurlijk geconcludeerd dat de regio deze samenwerking wil continueren. Het is de bedoeling om het convenant met twee jaar te verlengen.

2.2. We voeren de Retailvisie Leidse regio uit

De Retailvisie Leidse regio bepaalt de richting voor de Leiderdorpse winkelgebieden Winkelhof, Santhorst en Oranjegalerij en de perifere locaties De Baanderij en WOOON. De retailvisie bevindt zich in de fase van uitvoering, volgens actieplannen per winkelgebied.

Voor de vijf perifere locaties in de regio ligt er een duidelijke regionale opgave:

- verminderen van het aantal vierkante meters op de locaties;
- de locaties economisch versterken, al dan niet met andere functies.

In 2020 bekijken we hoe de regio hier uitvoering aan gaat geven.

Eind 2019 stellen we een retailmonitor op en vindt een eerste evaluatie van de retailvisie plaats. Op basis van de evaluatie bepalen we de vervolgstappen voor 2020.

2.3 We voeren de regionale bedrijventerreinenstrategie uit

In 2018 stelden de gemeenten en de ondernemersvertegenwoordigers uit de Leidse regio het convenant Ruimte voor bedrijven 2018-2022 vast. Dit convenant is de basis voor een regionale bedrijventerreinenstrategie. Het doel van het project regionale bedrijventerreinenstrategie is borgen dat er in de Leidse regio voldoende ruimte is voor bedrijvigheid. Ook de Leiderdorpse bedrijventerreinen De Baanderij en Lage Zijde zijn betrokken. In het eerste kwartaal van 2020 wordt de regionale bedrijventerreinenstrategie vastgesteld. Vervolgens kijkt de regio hoe ze uitvoering gaat geven aan de strategie.

2.4 In 2050 is de Nederlandse economie volledig circulair

Dit is de nationale doelstelling waaraan ook de Leidse regio moet én wil bijdragen. De regio kan circulaire impact boeken met circulair bouwen. Daarom sluit de regio aan bij Cirkelstad, een netwerk en platform dat samenwerking tussen partners creëert en kennis over circulariteit uitwisselt. In 2020 onderzoekt de regio verder hoe ze circulair bouwen kan stimuleren.

3.1 We realiseren een eenduidige werkgeversdienstverlening

Voor bedrijven is het van belang dat ze in alle gemeenten dezelfde ondersteuning krijgen bij het plaatsen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Het Werkbedrijf Holland Rijnland zet daarom in op harmonisatie van instrumenten binnen de hele arbeidsmarktregio. Leiderdorp ondersteunt dit en past verordeningen en beleidsregels waar nodig aan.

3.2 We zorgen dat werkgevers en werkzoekenden elkaar beter weten te vinden

Het Werkbedrijf Holland Rijnland leidt werkzoekenden naar werk via concrete sectorgerichte regionale werkgelegenheidsprojecten. We geven prioriteit aan de sectoren met de grootste tekorten aan personeel. Denk aan transport & logistiek, zorg, horeca en techniek. Brancheteams voeren de projecten uit. De brancheteams bestaan uit professionals van UWV en de drie aangesloten subregio's.

3.3 We benutten het menselijk kapitaal

Voor de stuurgroep Economie071 is 'human capital' een van de belangrijke prioriteiten. Binnen Economie071 werken we samen met ondernemingen, onderwijs- en kennisinstellingen aan het optimaal inzetten, opleiden en ondersteunen van het menselijk kapitaal in de regio. Dit is een randvoorwaarde voor behoud van een sterke regionale economie.

4.1 We voeren de duurzaamheidsagenda uit

In 2017 stelden we de duurzaamheidsagenda vast. Met daarin de ambitie dat Leiderdorp in 2050 volledig CO2-neutraal is. Ook formuleert de agenda maatregelen die een bijdrage leveren aan onze ambitie. Het college stelde in 2019 een uitvoeringsprogramma vast voor de periode 2019-2020. In dit programma staan de activiteiten die wij in 2020 gaan uitvoeren.

4.2 We blijven onze inwoners, instellingen en ondernemers faciliteren en stimuleren om energie te besparen en energie duurzaam op te wekken

Wij willen onze inwoners, instellingen en ondernemers ook in 2020 faciliteren en stimuleren om energie te besparen en op te wekken. We continueren de voorlichting via de campagne Goed: www.goedleiderdorp.nl. Ook organiseren we informatiebijeenkomsten en ondersteunen we onze energieambassadeur. Daarnaast stellen we energiescans beschikbaar voor inwoners, instellingen en ondernemers. Zodat ze inzicht krijgen in de bespaar- en opwekcapaciteiten van hun woning of gebouw. Tot slot verstrekken we duurzaamheidsleningen en stimuleringsleningen voor het verduurzamen van woningen en gebouwen.

4.3 We stellen een warmtevisie op

In 2020 stellen we een warmtevisie 2020 op. Deze visie maakt duidelijk hoe we onze gemeente aardgasvrij gaan maken. Het uitfaseren van aardgas is niet alleen een technisch vraagstuk, maar ook een sociaal en financieel vraagstuk. We stellen de warmtevisie op met gemeenten in de regio, woningbouwcorporaties, inwoners, instellingen, ondernemers en netwerkpartijen. We gebruiken de lessen en ervaringen uit de Oranjewijk.

4.4 We gaan ons afval mogelijk omgekeerd inzamelen

We gaan mogelijk omgekeerd afval inzamelen. Dat betekent dat de burger zijn afval steeds meer scheidt en zelf zijn restafval wegbrengt. Ons uitgangspunt is dat het voor inwoners makkelijk moet zijn om afval dicht bij huis te scheiden. Landelijk is het doel om in 2025 niet meer dan 30 kilo restafval per persoon te produceren. Van Leiderdorp vergt dit een grote inspanning: in 2015 produceerden we nog 232 kilo restafval per inwoner per jaar. In 2018 gingen we in de wijk 't Heerlijk Recht van start met een pilot omgekeerd inzamelen. In de hoogbouwwijk Schansen en Dreven begonnen we met een pilot bronscheiding (thuis afval scheiden). Als de gemeenteraad eind 2019 positief beslist over de nieuwe manier van inzamelen, voeren we dit in 2020 in de rest van Leiderdorp in.

Prestatie-indicatoren

	Omschrijving	2016 (w)	2017 (w)	2018 (w)	2020 (b)	2021 (b)	2022 (b)	2023 (b)
Prestatie-indicatoren	1. Banen totaal ¹	12.190	12.250	12.410	12.500	12.500	12.500	12.500
	1. Vestigingen totaal ¹	1.950	2.030	2.140	2.150	2.150	2.150	2.150
	1. Netto arbeidsparticipatie ¹	67,5%	67.7%	69,3%	70%	72%	74%	76%
	1. Bruto gemeentelijk product ¹							
	4. Reductie van CO2-uitstoot ²			%	15%	20%		
	4.3 Restafval per persoon per jaar			kg	100 kg	80 kg		

1 Afkomstig van BBV, www.waarstaatjegemeente.nl.

2 Ten opzichte van 2013, cijfers afkomstig van de Nederlandse Emissieregistratie.

2B: Wonen en recreëren in het dorp

Inleiding

Wij willen dat onze inwoners 'gewoon lekker kunnen wonen' tussen stad en Groene Hart. En dat ze in Leiderdorp goed kunnen recreëren. Er moeten voldoende passende woningen zijn, in een prettige woonomgeving met een ruim aanbod aan sport-, spel- en cultuurvoorzieningen.

Doel	Bezoekers en inwoners verblijven prettig in Leiderdorp			
SMART doel	1. Voldoende woningen en diversiteit in woningen passend bij de behoefte van onze inwoners.	2. Een breed en gevarieerd aanbod welzijns-, sport-, spel- en cultuuraccommodaties voor alle inwoners van Leiderdorp.	3. Een breed en gevarieerd aanbod grote groengebieden waar alle inwoners en bezoekers van Leiderdorp naar behoefte kunnen recreëren met respect voor de aanwezige natuurwaarden.	4. Geweld- en vermogensmisdrijven terugdringen (inbraken en fietsendiefstal) en zo de veiligheid vergroten.
Activiteiten 2020	1.1 We verlenen medewerking aan het bouwen van duurzame levensloopbestendige (huur)woningen en stimuleren de doorstroom.	2.1 We maken de gemeentelijke (welzijns)accommodatie(s) samenhangender, beter (duurzaam) te exploiteren en stoten waar mogelijk vastgoed af.	3.1 We vormen het A4-informatiecentrum en de directe omgeving om tot een Groene Hart Centrum.	4.1 We gaan diefstal uit woningen tegen met wijkpreventieactiviteiten en voorlichting.
	1.2 We willen dat gemiddeld 30% van alle nieuw te bouwen woningen sociale woningbouw is.	2.2 We versterken (en onderhouden) speelplaatsen en vormen deze om volgens het speelruimteplan.	3.2 We versterken de stad-landverbindingen naar het poldergebied.	4.2 We gaan fietsendiefstal tegen, onder andere met een lokfiets en promoteam.
	1.3 We maken prestatieafspraken met corporaties en de huurdersbelangenvereniging.	2.3 We dragen waar mogelijk het onderhoud van sportaccommodaties over naar verenigingen en dragen binnen de financiële mogelijkheden bij aan de verduurzaming van buitensportaccommodaties.	3.3 We beheren de grote groengebieden integraal en duurzaam.	4.3 We gaan (huiselijk)geweldsmisdrijven tegen.
	1.4 We stellen criteria op voor lokaal maatwerk bij toewijzing van woningen om de doorstroom te stimuleren.		3.4 We richten het Vlikoterrein groen in.	4.4 We ontwikkelen een nieuw integraal veiligheidsbeleid voor de jaren 2019-2022.

Wat willen we bereiken?

1. Voldoende woningen en diversiteit in woningen passend bij de behoefte van onze inwoners

Voor inwoners van Leiderdorp en de regionale woningmarkt ontwikkelen we extra woningen. Als er voldoende woningen zijn, verwachten we dat de wachttijden voor sociale huurwoningen afnemen en bestaande (koop)woningen betaalbaar en bereikbaar blijven voor inwoners en woningzoekenden. 'Voldoende' is wel een rekbaar begrip en afhankelijk van economische factoren.

We verlenen medewerking aan het bouwen van levensloopbestendige koopappartementen. Met als doel vergrijzing in de wijken met koopwoningen op te lossen, ouderen langer zelfstandig te kunnen laten wonen en de doorstroom van jongere gezinnen in de wijken met koopwoningen te bevorderen. Door gemiddeld 30% sociale huurwoningen te bouwen bevorderen we ook in die categorie de doorstroom. Dit resulteert in een gevarieerd aanbod woningen, in lijn met de woonvisie 'voor ieder wat wils'. Meerdere grote projecten zijn in ontwikkeling of aanbouw met als totaal woonprogramma:

- 182 sociale huurwoningen: Brittenstein (56), ROC (36), Driemaster (49), Amaliaplein (21) en Hoogmadeseweg 72 (transformatie politiekantoor: 20).
- Voor de middeninkomens bieden de projecten ROC (104), Driemaster(49) en Hoogmadeseweg 72 (24) in totaal 177 woningen met een huur van € 750 tot rond € 950.
- Kantoren Statenhof transformeren we naar 206 studentenwooneenheden.

We besteden extra aandacht aan de huisvestingsvraag van kwetsbare doelgroepen. Zo bereiden we ons voor op de decentralisatie van de maatschappelijke zorg in 2022. Dan gaan de maatschappelijke opvang en het beschermd wonen van centrumgemeente Leiden over naar de lokale gemeenten.

2. Een breed en gevarieerd aanbod welzijns-, sport-, spel- en cultuuraccommodaties voor alle inwoners van Leiderdorp
Wij werken aan kwalitatief goede, bereikbare, toegankelijke, laagdrempelige en zo mogelijk multifunctionele, duurzaam te exploiteren accommodaties voor sport-, beweeg-, spel-, cultuur- en welzijnsactiviteiten.

3. Een breed en gevarieerd aanbod aan grote groengebieden waar inwoners en bezoekers van Leiderdorp naar behoefte kunnen recreëren met respect voor de aanwezige natuurwaarden

Wij willen de ecologische en visuele aantrekkelijkheid van onze natuurgebieden optimaliseren. Zowel onze groene parken als de groene polders rondom het bebouwde gebied hebben hun eigen karakter. Dat willen wij behouden en waar mogelijk versterken, zodat het aanbod gevarieerd blijft. Deze grote groengebieden zijn onderdeel van de recreatieve netwerken voor fietsers en wandelaars. Waar mogelijk leggen we ook de verbinding met waterrecreatie. We houden altijd rekening met de specifieke natuurwaarden van de gebieden.

4. Geweld- en vermogensmisdrijven terugdringen (inbraken en fietsendiefstal) en zo de veiligheid vergroten

Inwoners kunnen veel zelf doen om geweld- en vermogensmisdrijven te voorkomen. Zo helpt het bijvoorbeeld om te zorgen voor goed hang- en sluitwerk in de eigen woning. Mensen kunnen ook bijdragen aan een grotere veiligheid in de buurt, door aan te sluiten bij Burgernet, BuurtWhatsApp en LDP-Wijkpreventie. Professionele partners leveren ook hun bijdrage aan het inperking van de risico's. Zoals natuurlijk de politie, maar ook deskundige hulpverleners die mensen helpen in onveilige situaties. Ze kunnen de situatie stabiliseren als er sprake is van (dreigend) huiselijk geweld. Ook kan een huisverbod worden opgelegd.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We verlenen medewerking aan het bouwen van nieuwe (huur)woningen en stimuleren de doorstroom

We krijgen veel initiatieven binnen om gebieden te herstructureren en gebouwen te transformeren. Voorbeelden zijn De Baanderij en Statenhof. Niet alleen vanuit planologie maar ook vanuit de Regionale Woonagenda is het duidelijk dat er behoefte is aan kleine flexibele huisvesting voor jong en oud. Vanzelfsprekend kunnen we doorstroom ook stimuleren met de bouw van koopappartementen. In de randvoorwaarden voor medewerking aan projecten stellen wij eisen om de woningdifferentiatie en de kwaliteit van de woningen en de woonomgeving te waarborgen.

1.2 We willen dat gemiddeld 30% van alle nieuw te bouwen woningen sociale woningbouw is

Bij grotere projecten is 30% sociale huurwoningen ons uitgangspunt. Kleinere projecten - minder dan tien woningen - kunnen deze eis 'afkopen' of in de vorm van een paar sociale koopwoningen in het project verwerken. Een uitzondering zijn de projecten van Rijnhart Wonen: deze moeten in principe voor 100% uit sociale huurwoningen bestaan. Dat betekent dat we elders eventueel iets minder kunnen vragen. 30% sociale huur moet het gemiddelde zijn van alle projecten waarover de raad in zijn periode besluit.

1.3 We maken prestatieafspraken met corporaties en de huurdersbelangenvereniging

In de prestatieafspraken leggen wij vast hoe mensen met de laagste inkomens gehuisvest kunnen worden, hoe sociale huurwoningen betaalbaar kunnen blijven en hoe dat duurzaam kan via nieuwbouw (Driemaster), transformatie of sloop met nieuwbouw (Pinksterbloem). We maken ook concrete afspraken over de huisvesting van bijzondere doelgroepen - zoals de maatschappelijke zorg en statushouders - en over bijdragen aan onderzoek naar flexibele huisvesting en bevordering van de doorstroom.

1.4 We stellen criteria op voor lokaal maatwerk bij toewijzing van huurwoningen om de doorstroom te stimuleren

In overleg met Rijnhart Wonen leggen we accenten. Denk aan het aanbieden van woningen aan ouderen die een (te) grote eengezinswoning achterlaten. Zodat de doorstroom sneller gaat en woningen aan de meest urgente woningzoekenden kunnen worden toegewezen. Volgens de prestatieafspraken met Rijnhart Wonen worden jaarlijks vijf woningen aan startende jongeren (tot 23 jaar) toegewezen. Voor nieuwbouwprojecten maken we zeer gerichte, lokale maatwerkafspraken, met het oog op doorstroming van oud en jong.

2.1 We maken de gemeentelijke (welzijns)accommodatie(s) samenhangender, beter (duurzaam) te exploiteren en stoten waar mogelijk vastgoed af

In 2020 transformeren we de Sterrentuin van sociaal-cultureel centrum tot een centrum voor ondersteuning, welzijn, kennis, cultuur en educatie. Zodra de verbouwing klaar is, verhuizen BplusC, het CJG en Inluzio Leiderdorp (terug) naar de Sterrentuin. Ook de LVU (op termijn), de Kinderkring, het Filmhuis en Toverlei hervatten er hun activiteiten. Samen met de huurders werken we een exploitatie- en beheermodel uit, gericht op een beter financieel en maatschappelijk rendement van de Sterrentuin. Dit exploitatie- en beheermodel is nodig omdat het samen runnen van een multifunctionele accommodatie een onderneming op zich is. Denk aan ruimte delen, een bruisend middelpunt zijn en ook nog de samenwerking tussen partijen versterken. Dit behoeft structuur. Het exploitatie- en beheermodel kunnen we ook gebruiken voor andere gemeentelijke welzijnsaccommodaties. Het gemeentelijk vastgoed dat zijn nut verliest en niet meer nodig is, stoten we af of verhuren we.

2.2 We versterken (en onderhouden) speelplaatsen en vormen deze om volgens het speelruimteplan

We betrekken buurtbewoners, schoolbesturen en kinderen bij de vernieuwingen, verbeteringen en omvormingen van speelplaatsen. Daarvoor organiseren we bewonersbijeenkomsten, sturen we bewonersbrieven en houden we enquêtes. Ook bij de herinrichting van bestaande formele centrale speelplaatsen betrekken wij bewoners actief. Initiatieven van bewonersparticipatie in beheer ondersteunen we, bijvoorbeeld door een (in)formele speelplaats te laten adopteren. Verder voeren we de (twee)jaarlijkse hoofdinspectie en de twee functionele controlerondes uit.

2.3 We dragen waar mogelijk het onderhoud van sportaccommodaties over naar verenigingen en dragen binnen de financiële mogelijkheden bij aan de verduurzaming van buitensportaccommodaties

Met het overdragen van onderhoud naar verenigingen en het bijdragen aan verduurzaming leggen we de laatste hand aan de uitvoering van de sportnotitie.

3.1 We vormen het A4-informatiecentrum en de directe omgeving om tot een Groene Hart Centrum

In 2020 kan het bestemmingsplan worden vastgesteld. Vervolgens voeren we het inrichtingsplan voor de buitenruimte uit. Ook gaan we over tot verkoop van het gebouw.

3.2 We versterken de stad-landverbindingen naar het poldergebied

We maken de routes van het Singelpark in Leiden naar de Boterhuispolder, de polder Achthoven en het A4-informatiecentrum aantrekkelijker voor de recreant. Dit vloeit voort uit de regionale samenwerking in de Leidse Ommelanden. We kleden de belevingsroutes die door Leiderdorp lopen - de Matilo-Limesroute en de Molenenmeerroute - verder aan met informatiepanelen, rustplekken en bloemrijke bermen.

3.3 We beheren de grote groengebieden integraal en duurzaam

Het beheer van onze grote groengebieden is gericht op zowel de recreatieve functie als op verhoging van de ecologische waarde. Wij beheren deze gebieden volgens een integraal afgestemd beheerplan. Het gaat om de parken De Houtkamp en De Bloemerd, de Boterhuispolder, de Munnikkenpolder, Gravenpad&Ruigekade en de natuurvriendelijke oevers.

3.4 We richten het Vlikoterrein groen in

Het voormalige Vlikoterrein richten we groen in. We creëren onder ander een 'bijendylle'. Bijendylles zijn grote bloemrijke plekken in de stad, het buitengebied of langs sloten of wegen. Een deel van het Vlikoterrein toveren we om tot zo'n plek, met de slobkousbij als hoofdbewoner.

4.1 We gaan diefstal uit woningen tegen met wijkpreventieactiviteiten en voorlichting

Samen met de veiligheidspartners en inwoners organiseren we geregeld preventieactiviteiten, zoals informatieavonden. Als er behoefte bestaat aan meer (veiligheids)voorlichting, faciliteren we dit, bij voorkeur op wijk- en buurtniveau. We blijven ook het gebruik van BuurtWhatsApp en LDP-buurtpreventie stimuleren. En we organiseren wijkschouwen, als dit tot een veiligere woonomgeving leidt.

4.2 We gaan fietsendiefstal tegen, onder andere met een lokfiets en een promoteam

Samen met de politie blijven we actief de strijd voeren tegen fietsendiefstal. We geven actief voorlichting op plekken waar veel fietsen worden gestolen.

4.3 We gaan (huiselijk)geweld misdrijven tegen

Samen met veiligheids- en zorgpartners geven we prioriteit aan het bestrijden van geweldsdelicten. We hanteren een persoonsgerichte aanpak, met een zorgplan voor zowel slachtoffer als dader. Op het gebied van huiselijk geweld zetten we in op de pijlers van het landelijke actieprogramma Geweld hoort nergens thuis:

1. geweld eerder en beter in beeld;
2. geweld stoppen en duurzaam oplossen;
3. aandacht voor specifieke doelgroepen.

4.4 We ontwikkelen een nieuw integraal veiligheidsbeleid voor de jaren 2019-2022

Het beleidsplan integraal veiligheidsbeleid 2019-2022 heeft aandacht voor veiligheid in brede zin. Het beleidplan krijgt vervolg in een compleet uitvoeringsprogramma, met onder andere maatregelen om diefstal uit woningen, fietsendiefstal en geweldmisdrijven tegen te gaan.

Prestatie-indicatoren

	Omschrijving	2016 (w)	2017 (w)	2018 (w)	2020 (b)	2021 (b)	2022 (b)	2023 (b)
Prestatie-indicatoren	1. Rapportcijfer dat Leiderdorpers hun buurt geven (uit de inwonersenquête)	8,1	8,0	-	-	8,1	-	-
	1.1 Aantal opgeleverde woningen in Leiderdorp (exclusief 206 studentenwoningen in 2020)	107	48	0	206	134	50	50
	1.2 % (+ aantal) 'sociaal' van het totaal aantal opgeleverde nieuwbouwwoningen in Leiderdorp	68% (71)	15% (7)	0	37% (77)	43% (49)	30%	30%
	1.4 % (en feitelijk aantal) vrijkomende sociale woningen in Leiderdorp dat toegewezen is aan Leiderdorpers	42% (84)	40% (64)	53% (62)	50%	50%	50%	50%
	1.3 Set prestatieafspraken met wooncorporaties	2	2	2	2	2	2	-
	2.1 % inwoners dat tevreden is over het aanbod van de welzijnsvoorzieningen (uit de inwonersenquête)	80 %	27% ++ 52% + 16% +/-	%	79%	-	-	-
	2.2 Aantal formele speelplaatsen	-	84	86	78	70	-	-
	2.2 Aantal informele speelplaatsen	-	18	16	24	32	-	-
	3. % inwoners dat tevreden is over het aanbod van de sport- en recreatievoorzieningen (uit de inwonersenquête)	nb	91	nb	91	91	91	91
	3.2 Toename soortenrijkdom in de grote groenvlakken	-	-	-	-	-	-	-
	4. Vermogensmisdrijven per 1.000 inwoners in Leiderdorp	18,5	14,6	10,8	10,0	10,0	10,0	10,0
	4. Gewelddmisdrijven per 1.000 inwoners in Leiderdorp	2,9	2,2	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7
	4.1 Diefstal uit woning per 1.000 inwoners in Leiderdorp	1,5	2	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5

2C: Ruimte in het dorp

Inleiding

Leiderdorp is een prachtig dorp om te wonen, werken en recreëren. Wij zorgen integraal voor de leefomgeving en investeren in de kwaliteit van de openbare ruimte en de bereikbaarheid van Leiderdorp. Vanuit de Omgevingswet werken we aan (regionaal) beleid voor een evenwichtige toedeling van functies en een leefomgeving die schoon en gezond is. We werken samen met onze ketenpartners aan de klimaatdoelstellingen, door te streven naar duurzame energieopwekking en een robuuste inrichting van de waterketen.

Doel	Een optimale omgevingskwaliteit bij het inrichten, beheren en gebruiken van de fysieke leefomgeving			
SMART doel	1. Leiderdorp is goed bereikbaar en de openbare ruimte nodigt uit tot ontmoeten en verblijven.	2. De bebouwde en onbebouwde ruimte wordt evenwichtig en flexibel gebruikt en heeft een goede en veilige gebruikskwaliteit.	3. De bodem, de lucht en het water voldoen in 2030 aan de gewenste kwaliteit en vormen een goede leefomgeving, ook voor de mens.	4. Leiderdorp werkt aan een klimaatbestendige en gezonde omgeving in 2040.
Activiteiten 2020	1.1 We werken de Leidse Ring Noord verder uit.	2.1 We werken thema's uit Het Hart van Holland, de regionale agenda omgevingsvisie 2040, verder uit.	3.1 We continueren het beleid voor biodiversiteit, waaronder het bijenlandschap.	4.1 Binnen de duurzaamheidsagenda werken wij het klimaatadaptatiebeleid verder uit.
	1.2 We voeren de uitvoeringsmaatregelen IVVP en de Fietsnota uit.	2.2 We stellen een gebiedsvisie op voor De Baanderij.	3.2 We zetten het planten van stinzen in bestaande plantvakken voort.	4.2 We nemen maatregelen om de kwaliteit van het oppervlaktewatersysteem te verbeteren.
	1.3 We volgen de plannen van het Rijk voor de oplossing van de fileproblematiek op de A4 en participeren.	2.3 We stimuleren het particulier beheer en onderhoud van openbaar groen en speelplekken.	3.3 We geven ruimte aan recreëren met respect voor de natuur.	4.3 We doen onderzoek naar de robuustheid van de bestaande waterketen bij verschillende weersomstandigheden.
	1.4 We prioriteren de fietskwaliteit op de Engelendaal en de Spanjaarsbrug.	2.4 We werken aan de implementatie van de Omgevingswet .		4.4 We vormen het gemengd riool om naar een gescheiden rioolstelsel.
	1.5 Samen met provincie Zuid-Holland zorgen we voor een goede nieuwe openbaarvervoerconcessie in Leiderdorp.	2.5 We stellen een programma van eisen, een nota van uitgangspunten of een ontwikkelvisie op voor ruimtelijke ontwikkelingen.		4.5 We zetten overbodige verharding om in groen en stimuleren groene en onverharde tuinen.
	1.6 We werken nieuw verkeersbeleid uit, het BoW, gebaseerd op het IVVP.	2.6 We zien toe op en handhaven een schone en veilige openbare ruimte.		
		2.7 We verlenen medewerking aan (uitbreidings)plannen en toetsen de plannen aan vastgestelde uitgangspunten voor projecten.		
		2.8 We wijzen gemeentelijke monumenten aan.		

Wat willen we bereiken?

1. Leiderdorp is goed bereikbaar en de openbare ruimte nodigt uit tot ontmoeten en verblijven

De gemeente streeft naar een prettig woon- en verblijfklimaat voor de inwoners van Leiderdorp. Een goed ingerichte openbare ruimte die uitnodigt tot verblijven draagt hieraan bij. Een goede bereikbaarheid, zowel intern als extern, draagt hier ook aan bij. De gemeente streeft ernaar dat auto, fiets en openbaar vervoer bijdragen aan de bereikbaarheid.

2. De bebouwde en onbebouwde ruimte wordt evenwichtig en flexibel gebruikt en heeft een goede en veilige gebruikskwaliteit

De druk op de beschikbare ruimte wordt steeds groter, net als de concurrentie. Wonen, werken en recreëren kunnen op dezelfde plek, maar soms is het nodig om functies te scheiden. Wij maken een zorgvuldige afweging van de ruimtebehoefte en zorgen voor de benodigde plekken en voor een veilig en goed gebruik van de ruimte. De Omgevingsdienst West-Holland adviseert over de milieuaspecten.

3. De bodem, de lucht en het water voldoen in 2030 aan de gewenste kwaliteit en vormen een goede leefomgeving, ook voor de mens

Een kwalitatief goede openbare ruimte bevordert het welzijn van onze inwoners. Schone lucht, bodem en water in combinatie met leefruimte voor flora en fauna dragen daar significant aan bij.

4. Leiderdorp werkt aan een klimaatbestendige en gezonde omgeving in 2040

Het klimaat is aan het veranderen. Of het nu gaat om de hoeveelheid neerslag of de hoogte van de temperatuur: de weersomstandigheden worden extremer. In stedelijke gebieden komen hierdoor vaker overstromingen, lekkages, periodes met droogte en 'hittestress' voor. Bij de stedelijke inrichting moeten wij daar rekening mee houden. We moeten de inrichting aanpassen en een omgeving creëren die de wisselende weersomstandigheden zo goed mogelijk kan opvangen. Aanpassingen in de openbare ruimte zorgen dat we beter kunnen omgaan met een veranderend klimaat.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We werken de Leidse Ring Noord (LRN) verder uit

Samen met Leiden werken we de LRN-tracédelen in Leiderdorp verder uit. We betrekken de omgeving. Besluitvorming op het uitvoeringsbesluit voor de Engelendaal verwachten we in 2020.

1.2 We voeren de uitvoeringsmaatregelen IVVP en de Fietsnota uit

De laatste maatregelen uit het IVVP voeren we komend jaar uit, de voornaamste is de herinrichting van de Ericalaan. Deze maatregel wordt uitgevoerd onder het project Amaliaplein, en wordt ondersteund door de beleidsvisie Bereikbaar en Onderweg. We gaan ook verder met het maatregelenpakket uit de Fietsnota, zoals Easypath.

1.3 We volgen de plannen van het Rijk voor de oplossing van de fileproblematiek op de A4 en participeren

De minister van Infrastructuur en Waterstaat heeft besloten de doorstroming op de A4 te verbeteren. Wij nemen actief deel aan een ambtelijke werkgroep en er is bestuurlijk overleg. Want de huidige files hebben - door sluipverkeer - impact op de bereikbaarheid. Ook verwachten we impact van eventuele maatregelen op de leefomgeving. Een verkenning om tot oplossingen te komen mondt eind 2019 uit in een voorkeursalternatief. Het voorkeursalternatief van de minister gaat deel uitmaken van een structuurvisie en komt in 2020 ter inzage. Na de verkenning volgt de planuitwerking, die uiteindelijk tot een (ontwerp)tracébesluit moet leiden.

1.4. We prioriteren de fietskwaliteit op de Engelendaal en de Spanjaardsbrug

Easypath-fietspaden verbeteren het comfort voor de fietser en de algehele fietskwaliteit op de Engelendaal. Voor het afsluiten van de Spanjaardsbrug voor gemotoriseerd verkeer, zodat er meer ruimte en een veiligere situatie ontstaat voor de grote fietsenstroom, is een besluit in voorbereiding. Deze maatregelen, de uiteindelijke besluitvorming en de voorwaarden voor deze besluitvorming, werken we in 2020 verder uit en voeren we door.

1.5. Samen met provincie Zuid-Holland zorgen we voor een goede nieuwe openbaarvervoersconcessie in Leiderdorp

Leiderdorp bemoeit zich in de regio actief met het beleidskader voor de nieuwe openbaarvervoersconcessie. Onze belangen moeten een plekje krijgen naast de belangen van de andere Holland-Rijnland-gemeenten. Het beleidskader is voor de provincie Zuid-Holland het uitgangspunt voor de volgende concessie-aanbesteding. De aanbesteding vindt in 2020 plaats.

1.6. We werken nieuw verkeersbeleid uit, het BoW, gebaseerd op het IVVP.

Eind 2019 wordt het nieuwe verkeersbeleid op hoofdlijnen, getiteld "Bereikbaar en Onderweg", vastgesteld. In 2020 wordt op basis van deze beleidsvisie per modaliteit nieuw/geactualiseerd beleid opgesteld. Begin 2020 wordt de nota wijkwegen en circulatie aangeboden aan de Raad. Daarna volgen beleidsnota's voor langzaam verkeer, openbaar vervoer en een actualisatie van het parkeerbeleid. Dit resulteert uiteindelijk in een integraal uitvoeringsprogramma welke wordt voorgelegd aan de Raad.

2.1 We werken thema's uit Het Hart van Holland, de regionale agenda omgevingsvisie 2040, verder uit

In 2018 en 2019 zijn de thema's van de regionale agenda - natuurlijke leefomgeving, energie, verstedelijking en mobiliteit - nader onderzocht. De bijbehorende opgaves worden beter in kaart gebracht. De resultaten komen samen in een integraal en afgewogen geheel, dat de ruimteclaims van de verschillende thema's combineert. Zo ontstaat een 'onderlegger' op basis waarvan de regio keuzes kan maken voor de gemeentegrensoverstijgende ruimtelijke opgaven. Daarnaast speelt de vraag hoe die ruimtelijke opgaven het beste tot uitvoering kunnen komen en welke bestuurlijke samenwerkingsvormen daar het beste bij passen.

2.2. We stellen een gebiedsvisie op voor De Baanderij

In 2018 gingen we samen met betrokken partijen van start met de gebiedsvisie voor De Baanderij. In het eerste participatietraject haalden we veel informatie op. Dat resulteerde in een uitgangspuntennotitie die de raad halverwege 2019 vaststelde. In de ontwerpfase stelden we drie concrete en realistische beeldende scenario's op voor de ontwikkeling van De Baanderij. Deze scenario's maken de keuzes inzichtelijk. Naar verwachting kan de raad begin 2020 één scenario kiezen, dat vervolgens verder uitgewerkt wordt. Gedurende dit proces raadplegen we alle belanghebbenden meerdere keren. Halverwege 2020 kan de raad dan de definitieve gebiedsvisie vaststellen.

2.3 We stimuleren het particulier beheer en onderhoud van openbaar groen en speelplekken

Wij richten ons op een intensievere samenwerking met inwoners, verenigingen, bedrijven en instellingen. Zij krijgen zoveel mogelijk de ruimte om zelf het beheer en onderhoud van de openbare ruimte op zich te nemen. Wij roepen iedereen op om mee te doen en staan open voor initiatieven die in de samenleving ontstaan. Ook denken we actief mee hoe we deze participatie kunnen faciliteren en in praktijk kunnen brengen.

2.4 We werken aan de implementatie van de Omgevingswet

De Omgevingswet treedt op 1 januari 2021 in werking. In juli 2019 stelden we een plan van aanpak op om ons voor te bereiden op de nieuwe wet. Vanaf eind 2019 en in 2020 voeren we de noodzakelijke stappen uit, volgens het plan van aanpak. Het gaat vooral om de invulling van een aantal wettelijke voorwaarden en de invoering van het nieuwe digitale stelsel omgevingswet (DSO).

2.5 We stellen een programma van eisen, een nota van uitgangspunten of een ontwikkelvisie op voor ruimtelijke ontwikkelingen

Het is afhankelijk van de initiatieven en van de voortgang bij derden of we een programma van eisen, een nota van uitgangspunten of een ontwikkelvisie voor ontwikkellocaties moeten opstellen. Het gaat om verzoeken die afwijken van het bestemmingsplan. De gemeente vraagt om een goede ruimtelijke onderbouwing van initiatiefnemers. Afspraken over onder andere kosten leggen we vast in exploitatie-overeenkomsten.

In 2020 verwachten we de volgende ruimtelijke ontwikkelingen:

- nieuwbouw en renovatie Pinksterbloem;
- locaties De Baanderij (voortvloeiend uit de gebiedsvisie).

2.6 We zien toe op en handhaven een schone en veilige openbare ruimte

We besteden aandacht aan zwerfvuil en de opruimplicht voor hondenpoep.

2.7 We verlenen medewerking aan (uitbreidings)plannen en toetsen de plannen aan vastgestelde uitgangspunten voor projecten

De planologische procedures voor Hoofdstraat - De Does (met brugwachtershuisje), Hoofdstraat 213-219, de transformatie van het A4-informatiecentrum en Van der Valk Boumanweg 236 lopen of gaan binnenkort van start. Ze worden in 2020 afgerond.

2.8 We wijzen gemeentelijke monumenten aan

Volgens het gemeentelijk monumentenbeleid 2017 wijzen we jaarlijks gemeentelijke monumenten aan. In 2020 wijzen we naar verwachting twintig gemeentelijke monumenten aan. We verwachten in 2021 de laatste twintig gemeentelijke monumenten aan te wijzen.

3.1 We continueren het beleid voor biodiversiteit, waaronder het bijenlandschap

Waar mogelijk versterken we natuurvriendelijke oevers met bloemrijke bermen. Daarnaast scherpen we het maaibestek aan door zoveel mogelijk gefaseerd te maaien. Dit bevordert de soortenrijkdom. We gebruiken het natuurmeetnet om de biodiversiteit van de gemeente te monitoren. In 2020 beslissen we of we met het natuurmeetnet doorgaan.

3.2 We planten stinzen in bestaande plantvakken

Het planten van verschillende soorten stinzen tussen de bestaande beplanting in plantvakken is een idee uit een creatieve bewonerssessie voor de verbetering van het straatbeeld. Stinzen zijn verwilderingsbloembollen die vooral in het voorjaar bloeien. Vanaf het vroege voorjaar zorgen ze voor een kleurrijk straatbeeld. Daarnaast zijn de stinzen belangrijk voor bijen: in het vroege voorjaar zijn ze vaak de enige nectarbron. Stinzen hebben de eigenschap uit te zaaien, het aanplanten van stinzen is dus maar één keer nodig. Een bijkomend voordeel van de aanwezigheid van stinzen is de afname van onkruid. Want minder onkruid zorgt voor minder onderhoud. Ook hier geldt dat de resultaten pas op

de wat langere termijn goed zichtbaar zijn. We planten vier jaar lang elk jaar een deel van de stinzen. Het jaarlijkse deel omvat locaties in alle wijken. Zo ontstaat direct, vanaf het eerste jaar, een kleurrijker beeld in de hele gemeente.

3.3 We geven ruimte aan recreëren met respect voor de natuur

We geven inwoners en ondernemers de ruimte om initiatieven uit te werken die bijdragen aan fijn wonen, sfeer en gezelligheid in het dorp. In park De Houtkamp bieden we de mogelijkheid om evenementen te organiseren, met oog voor behoud en bescherming van vogels.

4.1 Binnen de duurzaamheidsagenda werken wij het klimaatadaptatiebeleid verder uit

Volgens het deltaplan ruimtelijke adaptatie voerden we in 2019 een klimaatstresstest uit. De resultaten van deze test zijn het uitgangspunt voor klimaatdialogen met stakeholders in 2020. De dialogen geven input voor onze strategie. De strategie bepaalt waar we ons de komende jaren op gaan richten voor een klimaatbestendig en waterrobuust Leiderdorp.

4.2 We nemen maatregelen om de kwaliteit van het oppervlaktewaterstelsel te verbeteren

De meeste wijken in Leiderdorp hebben voldoende oppervlaktewater. Om de kwaliteit van het water te verbeteren zetten we in op een betere doorstroming en het voorkomen van vervuiling. Ook het verbinden van versplinterde peilgebieden, zoals in de Kerkwijk, draagt bij aan verbetering. We werken samen in een regionale waterketen met andere partijen zoals het hoogheemraadschap van Rijnland. We voeren onderhoud uit aan watergangen, duikers, stuwen, inlaten en oevers volgens de beheerplannen. Daarnaast stellen we een meerjarenonderhoudsplan op voor de baggeropgave van Leiderdorp. We stellen ook een meerjarenonderhoudsplan op voor de beschoeiingen in Leiderdorp. Deze plannen vertalen we vervolgens naar een uitvoeringsplan. Met dit uitvoeringsplan als basis werken we de komende jaren actief aan het verbeteren van de doorstroming en de beschoeiingen in Leiderdorp.

4.3. We doen onderzoek naar de robuustheid van de bestaande waterketen bij verschillende weersomstandigheden

Leiderdorp wil klimaatbestendiger worden. Aanhoudende en hevige regenbuien kunnen - net als perioden van droogte - nu nog tot overlast leiden, zowel in huis als op straat. De (afval)waterketen Leidse cluster onderzoekt daarom hoe we het bestaande stelsel van oppervlaktewater, groen en verharding robuuster kunnen maken en passend bij de meer wisselende weersomstandigheden.

4.4. We vormen het gemengd riool om naar een gescheiden rioolstelsel

Leiderdorp heeft in de meeste wijken nog een gemengd riool. Regenwater stroomt dus door hetzelfde riool als vuil water en moet daarna gereinigd worden. Het gemengde stelsel kan de huidige zware regenbuien onvoldoende verwerken. Uiteindelijk kan dit leiden tot vervuiling van het oppervlaktewater. Waar het duurzaam en doelmatig is, koppelen we de hemelwaterafvoer van gebouwen en verhardingen af. Dit doen we volgens het Integraal Waterketenplan, dat vroeger het verbreed gemeentelijk rioleringsplan heette.

4.5 We zetten overbodige verharding om in groen en stimuleren groene en onverharde tuinen

Leiderdorp doet mee aan Operatie Steenbreek. Het doel is inwoners en ondernemers te enthousiasmeren om hun tuin of bedrijfstuin te vergroenen. We brengen de negatieve gevolgen van verstening onder de aandacht. Denk aan minder biodiversiteit en klimaatverandering. Minder tegels in de tuin betekent minder regenwater dat direct naar de riolering afstroomt. Ook in 2020 ontplooiën we activiteiten om onze inwoners bewuster te maken van de effecten

van verstening. Dit doen wij samen met maatschappelijke organisaties, ondernemers, de woningbouwvereniging en betrokken inwoners. Als gemeente geven we het goede voorbeeld en zetten we overbodige verharding om in groen.

Prestatie-indicatoren.

	Omschrijving 1)	2016 (w)	2017 (w)	2019 (w)	2020 (b)	2021 (b)	2022 (b)	2023 (b)
Prestatie-indicatoren	% inwoners dat het groen als goed of uitstekend beoordeelt (uit de inwonersenquête)	60%	63%	65%	-	67%	-	-
	% inwoners dat het wateronderhoud als goed of uitstekend beoordeelt (uit de inwonersenquête)	66%	65%	61%	-	65%	-	-
	% inwoners dat het wegonderhoud als goed of uitstekend beoordeelt (uit de inwonersenquête)	47%	46%	45%	-	47%	-	-
	% inwoners dat het onderhoud verkeersvoorzieningen als goed of uitstekend beoordeelt (uit de inwonersenquête)	60%	64%	60%	-	64%	-	-
	% inwoners dat het onderhoud aan straatmeubilair als goed of uitstekend beoordeelt (uit de inwonersenquête)	62%	65%	60%	-	60%	-	-
	% inwoners dat het onderhoud aan speeltoestellen als goed of uitstekend beoordeelt (uit de inwonersenquête)	57%	55%	55%	-	57%	-	-
	% inwoners dat actief is of actief te krijgen is om het gemeentelijk groen te onderhouden (uit de inwonersenquête)	27%	22%	20%	-	22%	-	-

1) De prestatie-indicatoren komen uit de inwonersenquête Leiderdorp. De cijfers in de kolommen 2017 (w) en 2019 (w) zijn de definitieve uitkomsten van de inwonersenquête 2017 en 2019. Leiderdorp voert de inwonersenquête om het jaar uit. In 2021 is de volgende inwonersenquête.

2D: Dienstverlening aan het dorp

Inleiding

De klant - inwoners, ondernemers en instellingen - staat centraal. Zijn vraag bepaalt onze dienstverlening. Het Serviceplein (klantcontactcentrum) is de ingang voor vragen. Hier kan de klant terecht voor alle producten, diensten en informatie van en over de gemeente. Voorbeelden zijn reisdocumenten en vergunningen, afvalinzameling en groenonderhoud, bestemmingsplannen en (tijdelijke) verkeersaanpassingen.

Doel	Het bieden van efficiënte en vraaggerichte dienstverlening	
SMART doel	1. We bieden service bij het verkrijgen van producten, diensten en informatie van en over de gemeente, via fysieke balies, telefonisch en via effectieve, anticiperende en snelle online communicatie.	2. We bieden tijdige en zorgvuldige vergunningverlening, toezicht op de vergunningen en handhaving waar nodig.
Activiteiten 2020	1.1 We stellen een nieuwe visie op dienstverlening op en maken een uitvoeringsdocument dienstverlening.	2.1 We werken de werkprocessen verder uit volgens het VTH-beleidsplan 2016-2020.
	1.2 We ontwikkelen het Serviceplein - teams Klantcontact en Burgerzaken - verder door.	2.2 We treffen voorbereidingen voor de komst van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen.
	1.3 We werken aan de digitale dienstverlening.	
	1.4 We stellen een nieuwe beheersverordening voor de algemene begraafplaats op.	
	1.5 We beantwoorden vragen die via social media binnenkomen snel en goed.	
	1.6 We monitoren en verbeteren de klanttevredenheid.	

Wat willen we bereiken?

1. We bieden van service bij het verkrijgen van producten, diensten en informatie van en over de gemeente, via fysieke balies, telefonisch en via effectieve, anticiperende en snelle online communicatie

Wij stellen onze klant centraal en bieden ruimte aan initiatief en ondernemerschap. De vraag van onze klant bepaalt onze dienstverlening. Het Serviceplein biedt service bij het verkrijgen van alle producten, diensten en informatie van en over de gemeente. Wij willen dat het voor iedereen meteen duidelijk is waar hij of zij zich kan melden.

2. We bieden tijdige en zorgvuldige vergunningverlening, toezicht op de vergunningen en handhaving waar nodig

Sinds september 2019 gebruiken we het nieuwe VTH-pakket. We hebben nu meer zicht en sturing op de procedure van vergunningverlening en de koppeling met handhaving en toezicht.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We stellen een nieuwe visie op dienstverlening op en maken een uitvoeringsdocument dienstverlening

Bij onze veranderende organisatie hoort een nieuwe visie op dienstverlening met een uitvoeringsdocument dienstverlening. Samen vervangen ze de oude Visie op Dienstverlening gemeente Leiderdorp (2013-2016).

Visie op dienstverlening 2020-2024

De visie op dienstverlening volgt een landelijk vastgestelde lijn. De visie omvat de dienstverlening van de hele gemeentelijke organisatie. Bij het opstellen van de visie betrekken we dan ook vertegenwoordigers van alle resultaatteams in de organisatie.

Uitvoeringsdocument dienstverlening

Het uitvoeringsdocument van de visie krijgt een Leiderdorps karakter. Het continu verbeteren van de dienstverlening aan onze klanten staat centraal. Het uitvoeringsdocument is dan ook een 'levend' document. Bij het opstellen van dit document betrekken we de inwoners van Leiderdorp en vertegenwoordigers van alle resultaatteams in de organisatie. Gedurende de looptijd nemen we bestaande en nieuwe ideeën - passend bij de visie op dienstverlening - in het uitvoeringsdocument op, en vertalen we deze in processen en projecten die bijdragen aan de kwaliteit van de dienstverlening.

1.2 We ontwikkelen het Serviceplein - teams Klantcontact en Burgerzaken - verder door

De komende jaren brengen we steeds meer producten, diensten en informatieverstrekking over naar de eerste lijn van het Serviceplein, zodat we meer vragen direct kunnen afhandelen in het eerste klantcontact met de gemeente. Zo kunnen we onze klanten sneller en efficiënter helpen. De doorontwikkeling van de Servicepleinmedewerkers heeft continu onze aandacht. We zetten coaching, training en kennisoverdracht in.

Ook optimaliseren we de dienstverleningsprocessen, om beter en sneller antwoord te kunnen geven. Via elk kanaal - telefoon, balie, post, social media, e-mail, internet - ontvangt onze klant dezelfde informatie en hetzelfde antwoord op zijn vraag. We willen zoveel mogelijk aanvragen via e-formulieren verwerken. In 2020 actualiseren we de bestaande e-formulieren en breiden we het aantal e-formulieren verder uit.

Hostmanship: welkom bij de gemeente Leiderdorp!

Het fysieke klantcontact neemt in de toekomst steeds verder af. Aan de fysieke klantcontacten die overblijven worden steeds hogere eisen gesteld. Dat vraagt om specifieke vakkundigheid en vaardigheden. Daar werken we continu aan. In 2017 ging het project hostmanship van start. De kerngedachte van hostmanship is jezelf, elkaar en anderen welkom heten. Dat kunnen collega's, inwoners, ondernemers en instellingen zijn. Er ontstaat inzicht in hoe de ander behandeld wil worden, een cultuur waarin de mens écht centraal staat. In 2019 gaven we het project hostmanship verder vorm: in de tweede helft van 2019 volgden de medewerkers van Burgerzaken en het KCC de training hostmanship. Dit was een regionaal project samen met Leiden en Oegstgeest. Voorafgaand aan de trainingen bepaalden de drie gemeenten met elkaar drie kernwaarden die richting geven aan onze dienstverlening. Deze kernwaarden zijn: gezien, gehoord en begrepen. Ze vloeien voort uit de kerngedachte van hostmanship.

In 2020 onderzoeken we, in het kader van de verbetering van de dienstverlening en de organisatie-ontwikkeling, hoe we hostmanship verder kunnen uitrollen binnen onze organisatie. Ook dit traject doen we samen met Leiden en Oegstgeest.

Project Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA)

Met het project LAA investeert de overheid in het verbeteren van adresgegevens in de Basisregistratie Personen (BRP) en in de aanpak van adresfraude. In 2020 gaat Burgerzaken het afleggen van huisbezoeken ter controle verder intensiveren. Binnen het project werken we samen met de gemeenten Zoeterwoude, Oegstgeest en Leiden en met de collega's van het team Openbare Orde en Veiligheid (OOV), Includio Leiderdorp, Sociale Zaken Leiden en de wijkagenten.

Ondernemersloket

Voor onze ondernemers zetten we een loketfunctie op. Zowel fysiek als digitaal. We onderzoeken welke rol het Serviceplein kan spelen.

1.3 We werken aan de digitale dienstverlening

De informatiesamenleving heeft een grote impact op de bestuurlijke taakuitoefening, de interne werkprocessen en de gemeentelijke dienstverlening. Dat zijn uitdagingen die gemeenten alleen samen aankunnen. Collectief optreden maakt gemeenten sterker en slagvaardiger. Wij werken samen met de gemeenten Zoeterwoude, Oegstgeest en Leiden en Servicepunt71.

Pilot e-dienstverlening

In het vierde kwartaal van 2019 startte de pilot e-dienstverlening. De pilot loopt door in 2020. Binnen de pilot digitaliseren we de elf meest gevraagde Burgerzakendiensten. Digitale aangiften en aanvragen leveren een flinke tijdsbesparing op, omdat ze volledig digitaal verwerkt worden in de Basisregistratie Personen (BRP). Hierdoor houden de medewerkers meer tijd over voor complexe gevallen.

Niet alle inwoners lukt het om aangiften en aanvragen online te regelen. Mensen die niet (voldoende) digitaal vaardig zijn, krijgen van de medewerkers van het Serviceplein hulp bij digitale aangiften of aanvragen.

1.4 We stellen een nieuwe beheersverordening voor de algemene begraafplaats op

In 2020 stellen we een nieuwe beheersverordening voor de algemene begraafplaats op. De nieuwe verordening vervangt de Verordening beheer begraafplaatsen Leiderdorp 1994.

1.5 We beantwoorden vragen die via social media binnenkomen snel en goed

Inwoners kunnen ons via diverse kanalen bereiken: persoonlijk, per e-mail, telefoon of social media. De resultaatteams Bestuur en Organisatieondersteuning en Serviceplein Klantcontact geven sturing aan de manier waarop wij met social media omgaan. Steeds meer inwoners weten ons via social media te vinden. We hebben een webcareteam opgezet dat vragen via social media snel en adequaat beantwoordt.

1.6 We monitoren en verbeteren de klanttevredenheid

We gebruiken de burgerpeiling (Waar staat je gemeente), het dashboard dienstverlening (continumeting) en de Leiderdorps inwonersenquête om de klanttevredenheid te monitoren en te verbeteren. We maken de kwaliteit en prestaties van de gemeentelijke dienstverlening en de betrokken medewerkers inzichtelijk. De uitkomsten gebruiken we om de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren. Zo kunnen we een efficiënte en vraaggerichte dienstverlening garanderen.

2.1 We werken de werkprocessen verder uit volgens het VTH-beleidsplan 2016-2020

We actualiseren het VTH-beleidsplan en we gaan het nieuwe VTH-pakket gebruiken.

2.2 We treffen voorbereidingen voor de komst van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen

We haken aan bij de voorbereidingen op de Omgevingswet. Voor de Wet kwaliteitsborging is in het vierde kwartaal van 2019 opdracht gegeven om een Wkb-scan uit te voeren. Deze loopt door in 2020. De Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging treden in werking op 1 januari 2021.

Prestatie-indicatoren

Omschrijving 1)	2016(w)	2017 (w)	2019 (w)	2020 (b)	2021 (b)	2022 (b)	2023 (b)
Gemiddeld rapportcijfer dat inwoners geven voor de dienstverlening van de gemeente	-	7,0	7,0	-	7,5	-	
% inwoners dat tevreden is over de afvalinzameling van de gemeente	-	74%	74%	-	78%	-	
% inwoners dat het aanvragen (product of dienst) of het voorleggen (situatie) gemakkelijk vindt	-	70%	74%	-	78%	-	
% inwoners dat de afhandelingstijd acceptabel vindt	-	74%	72%	-	75%	-	
% inwoners dat vindt dat de medewerker van de gemeente waarmee zij contact hadden voldoende deskundig was	-	85%	80%	-	85%	-	
% inwoners dat vindt dat er voldoende communicatie is over het verloop van de afhandeling	-	64%	64%	-	68%	-	
% inwoners dat van mening is dat de gemeente heldere taal gebruikt in de communicatie en informatievoorziening	-	79%	77%	-	80%	-	
% inwoners dat tevreden is over de klantvriendelijkheid	-	89%	86%	-	90%	-	
% inwoners dat de digitale dienstverlening van de gemeente als uitstekend of goed beoordeelt	-	72%	78%	-	80%	-	
% inwoners dat de communicatie en voorlichting van de gemeente als uitstekend of goed beoordeelt	-	74%	67%	-	74%	-	

1) De prestatie-indicatoren komen uit de inwonersenquête Leiderdorp. Ze zijn een doorvertaling van de prestatie-indicatorenenquête voor dienstverlening van <http://www.waarstaatjegemeente.nl/>. De cijfers in de kolommen 2017 (w) en 2019 (w) zijn de definitieve uitkomsten van de inwonersenquête 2017 en 2019. In 2018 is, en in 2020 wordt er geen inwonersenquête uitgevoerd: dit doen we om het jaar.

2E: Grondexploitaties

Inleiding

Leiderdorp heeft verschillende ruimtelijke projecten in ontwikkeling. Via de rapportage Gemeentelijke Integrale Grondexploitatie (GIG) informeren we de raad over projecten met een grondexploitatie en projecten die we op een vergelijkbare manier bewaken. Meer informatie over deze ruimtelijke projecten staat dan ook in de recentste rapportage: de GIG 2019 van 1 april 2019. De raad stelde deze rapportage op 20 mei 2019 vast. Bij de tweede bestuursrapportage, in het laatste kwartaal van 2019, voegen we de voortgangsrapportage GIG 2019 toe.

Doel	Financiële bewaking en sturing van ruimtelijke projecten	
SMART doel	1. Financiële en inhoudelijke bewaking bij verkoop gemeenteground voor concrete projecten.	2. Een zorgvuldige inpassing van de verdieping van de rijksweg A4 voor een betere woon-, werk- en leefomgeving, met extra recreatiemogelijkheden.
Activiteiten 2020	1.1 We bewaken de grondexploitaties van de nieuwbouwwontwikkelingen Driemaster en Amaliaplein.	2.1 We ontplooiën verkoopactiviteiten voor de ontwikkelingen Bospoort en de kavels Vierzicht.
	1.2 We bereiden het woonrijp maken voor bij Driemaster (parkeervoorzieningen, water en groen).	
	1.3 We voeren herinrichtingen uit van het Amaliaplein, de Ericalaan en de Simon Smitweg.	

Wat willen we bereiken?

1. Financiële en inhoudelijke bewaking bij verkoop gemeenteground voor concrete projecten

We bekijken de uitgangspunten in samenspraak. Op dit moment zijn de projecten Driemaster en Amaliaplein in ontwikkeling.

2. Een zorgvuldige inpassing van de verdieping van de rijksweg A4 voor een betere woon-, werk- en leefomgeving, met extra recreatiemogelijkheden

Dit gaat over de uitvoering van de W4-plannen. In het Masterplan W4 zijn ontwikkelingsgebieden aangewezen. De meeste hebben we inmiddels afgerond. Actueel zijn nog Bospoort Zuid (paviljoens en laanontsluiting), fietspaden en – bruggen en Mauritskwartier – Kavel M.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We bewaken de grondexploitaties van de nieuwbouwwontwikkelingen Driemaster en Amaliaplein

De ontwikkelingen aan het Amaliaplein ronden we in 2020 zoveel mogelijk af.

1.2 We bereiden het woonrijp maken van de gronden rondom de woontorens Driemaster voor

We maken tekeningen voor parkeer- en groenvoorzieningen, bestek en aanbesteding. Zodat de uitvoering in het voorjaar van 2021 kan starten.

1.3 We voeren herinrichtingen uit van het Amaliaplein, de Ericalaan en de Simon Smitweg

De grondexploitatie Amaliaplein omvat drie herinrichtingen in de openbare ruimte. De herinrichtingen van de Ericalaan en de Simon Smitweg zijn ook nodig omdat we de verkeerscirculatie op deze wegen wijzigen.

2.1 We ontplooiën verkoopactiviteiten voor de ontwikkelingen Bospoort en de kavels Vierzicht

Samen met de ontwikkelaar zoeken we kopers voor de nog beschikbare kavels.

Prestatie-indicatoren

	Omschrijving	2016 (w)	2017 (w)	2019 (w)	2020 (b)	2021 (b)	2022 (b)	2023 (b)
Prestatie-indicatoren	1.1.1 College- en raadsbesluit voor aangaan overeenkomst Driemaster		100 %					
	1.1.2 Vergunningverlening Driemaster		50 %	100 %				
	1.2.1 Verkoop en overdracht gronden Driemaster			100 %				
	1.1.3 Vergunningverlening Amaliaplein			100 %				
	1.2.2 Overdracht gronden Amaliaplein			100 %				
	2.1.1 Verkoop en opleveren bouwrijpe grond paviljoens Bospoort Zuid			0%				
	2.1.2 Opleveren bouwrijpe grond Bospoort Noord		100%					
	2.1.3 Vergunningverlening Bospoort Noord			0%	ntb	ntb	ntb	
	2.1.4 Verkoop gronden kavel Boomgaardlaan			100 %				
	2.2 Oplevering fietspad			100%				

Waar staat je gemeente

Sinds 2017 nemen we beleidsindicatoren op in de programmabegroting en de jaarrekening. Zo is het makkelijker om gemeenten met elkaar te vergelijken. De voor dit programma relevante indicatoren staan in de tabel hieronder. De peildatum is 2-9-2019, de gegevens komen van www.waarstaatjegemeente.nl. In de tabel staan de cijfers van Leiderdorp en het landelijk gemiddelde. De beleidsindicatoren zijn een aanvulling op de prestatie-indicatoren in de subprogramma's.

Progr.	Indicator	eenheid	periode	Leiderdorp	Nederland	Bron
2	Nieuwbouw woningen	aantal per 1.000 woningen	2016	4,5	7,2	ABF
2	Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2017	209	174	CBS
2	Hernieuwbare elektriciteit	%	2017	2,5	16,9	Rijkswaterstaat
2	Demografische druk	%	2019	80,8	69,8	CBS
2	Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw 15-64jr	2018	127,6	145,9	LISA
2	Functiemenging	%	2018	50,6	52,8	LISA

Wat mag het kosten?

2 Aantrekkelijk Leiderdorp bedragen x € 1.000,-		Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Meerjarenraming		
					2021	2022	2023
2A Werken en ondernemen in het dorp	Lasten	90	161	162	111	111	111
	Baten	-18	-23	-33	-33	-33	-33
Saldo		72	137	129	78	78	78
2B Wonen en recreëren in het dorp	Lasten	514	411	402	465	459	432
	Baten	-267	-47	-48	-48	-48	-48
Saldo		247	364	354	417	411	384
2C Ruimte in het dorp	Lasten	8.141	9.277	8.803	8.946	9.063	9.285
	Baten	-6.230	-9.580	-6.431	-6.490	-7.177	-7.244
Saldo		1.911	-303	2.372	2.456	1.885	2.040
2D Dienstverlening in het dorp	Lasten	370	276	267	265	265	245
	Baten	-841	-747	-600	-600	-600	-600
Saldo		-471	-471	-333	-335	-335	-355
2E Grondexploitatie	Lasten	1.480	13.401	4.411	139	42	42
	Baten	-3.817	-13.234	-7.223	-628	0	0
Saldo		-2.337	168	-2.812	-489	42	42
Programma	Lasten	10.595	23.526	14.045	9.925	9.939	10.114
	Baten	-11.173	-23.631	-14.335	-7.799	-7.858	-7.925
Saldo van baten en lasten		-578	-105	-290	2.126	2.081	2.189
Reserves	Toevoeging	5.335	3.220	3.149	531	0	0
	Onttrekking	-3.230	-634	-9.523	-467	-490	-497
Mutaties reserves		2.105	2.585	-6.373	64	-490	-497
Resultaat		1.527	2.480	-6.663	2.191	1.591	1.692

Verklaring 2020 ten opzichte van 2019 > € 50.000

2C Ruimte in het dorp

In 2020 is het uitgavenbudget van programma 2C € 474.000 lager dan in 2019. Dit is vooral te verklaren door:

- In 2019 was een incidentele budget voor implementatie Omgevingswet van € 205.000 opgenomen.
- In 2019 was er een dotatie aan vijf nieuw gevormde voorzieningen (voor civiele kunstwerken, water, straatmeubilair, groen en wegen) van € 730.000 (1e Bestuursrapportage 2019).
- In 2020 verhogen we het budget voor beheer openbare ruimte met € 202.000. Dit is een gevolg van de actualisatie van de beheerplannen IBOR 2020-2029.
- In 2020 verhogen we het budget voor afvalstromen milieustraat met € 208.000.

Ook de inkomstenkant laat een verlaging zien. Dit komt vooral door de vrijval van een groot deel van de voorziening IBOR in 2019. Dit was een bedrag van € 3.225.000 (1e Bestuursrapportage 2019).

2D Dienstverlening in het dorp

Het totale verschil met 2019 bedraagt € 138.000. Dit komt vooral door de opbrengst leges omgevingsvergunningen. Die was in 2018 en 2019 hoger door een aantal grotere bouwwerken. In 2020 is deze opbrengst weer op 'normaal' niveau. Het verschil is € 100.000. Ook de provinciale en Europese verkiezingen zorgden voor een hoger budget in 2019.

2E Grondexploitaties

Binnen de grondexploitaties is het verschil het gevolg van afwikkelingen van de projecten. Zo verwerkten we in de begroting voor 2020 dat we de grondexploitaties Bospoort-Zuid en fietsbruggen en -paden (beide W4) afsluiten. De voorzieningen voor deze negatieve grondexploitaties zullen dan vrijvallen. Ook alle financiële consequenties van Amaliaplein en de Driemaster (uit de GIG 2019) verwerkten we in deze begroting. Hierdoor ontstaan grote mutaties op de lasten en baten per jaar. Per saldo heeft dit geen gevolgen voor de begroting. Want we activeren deze kosten of baten en verrekenen ze bij afronding van de projecten met de reserve bouw- en grondexploitaties. Voor meer informatie verwijzen we u naar paragraaf 7 Grondbeleid.

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 2 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Bouw- en grondexploitaties	Toevoeging	2.607	0	2.968	531	0	0
	Onttrekking	-412	-238	-9.154	-40	-40	-40
Saldo		2.195	-238	-6.186	491	-40	-40
Egalisatiereserve omgevingsvergunning	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-178	-20	-3	0	0	0
Saldo		-178	-20	-3	0	0	0
Egalisatiereserve reiniging	Toevoeging	1.470	248	181	0	0	0
	Onttrekking	-1.260	0	-208	-208	-208	-208
Saldo		210	248	-27	-208	-208	-208
Implementatiekosten omgevingswet	Toevoeging	476	0	0	0	0	0
	Onttrekking	0	-155	0	0	0	0
Saldo		476	-155	0	0	0	0
Egalisatie exploitatielasten prog.2	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-681	0	0	0	0	0
Saldo		-681	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Integraal Beheer	Toevoeging	545	2.972	0	0	0	0
	Onttrekking	-698	-221	-157	-219	-242	-249
Saldo		-153	2.751	-157	-219	-242	-249
Reserve Duurzaamheid	Toevoeging	238	0	0	0	0	0
	Onttrekking	0	0	0	0	0	0
Saldo		238	0	0	0	0	0
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 2		2.105	2.585	-6.373	64	-490	-497

De informatie over de stortingen en onttrekkingen staat in de financiële begroting, onderdeel F: Reserves.

Programma 3: Bestuur en organisatie van Leiderdorp

3A: Bestuur

Inleiding

Wij willen dat Leiderdorp een vitale samenleving blijft. Dit stimuleren wij door te inspireren, te ondersteunen en ruimte te geven aan de kennis, betrokkenheid en het oplossend vermogen in de samenleving. Wij streven naar tevreden inwoners die zich uitgenodigd voelen om te participeren. Wij vinden het de normaalste zaak om inwoners, instellingen en ondernemers actief te betrekken bij het oplossen van problemen. We willen zelfs verdergaan en de opgaven en vraagstukken eerst samen ophalen en vervolgens samen oppakken, als gelijkwaardige partners. We benutten de aanwezige kennis, energie en talenten echt.

Doel	Rekening houdend met het coalitieakkoord is het beleid in hoge mate gericht op een actieve rol van inwoners, maatschappelijke instellingen en bedrijven: gemeenten, inwoners, maatschappelijke instellingen en bedrijven trekken samen op om beleidsdoelstellingen te verwezenlijken en uit te voeren
SMART doel	1. De inwoners, instellingen en ondernemers zijn tevreden over de samenwerking met de gemeente.
Activiteiten 2020	1.1 We verbeteren de dienstverlening.
	1.2 We vergroten de verbinding met de inwoners.
	1.3 We vergroten het eigenaarschap van onze medewerkers.
	1.4 We analyseren de burgerpeiling en voeren verbeterpunten door.

Wat willen we bereiken?

1. De inwoners, instellingen en ondernemers zijn tevreden over de samenwerking met de gemeente

We willen dat onze inwoners tevreden zijn en zich uitgenodigd voelen om te participeren. Daarom pasten we de organisatievorm aan en leren we met elkaar steeds beter de verbinding met de inwoners te maken. Zo geven we onze inwoners meer en meer de ruimte en het vertrouwen om mee te doen. De basis van de dienstverlening brengen we verder op orde.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We verbeteren de dienstverlening

De dienstverlening van de gemeente is grotendeels op orde. Inwoners beoordelen de dienstverlening met een ruime voldoende. Toch zijn er enkele aandachtspunten. In 2019 startten we met het verbeteren van de beantwoording van brieven, mails en telefoontjes van onze inwoners. In 2020 gaan we het hele dienstverleningsconcept herzien en stellen we nieuwe servicenormen vast. Normen die haalbaar zijn en geborgd blijven. Zo proberen we de tevredenheid van onze inwoners verder te vergroten.

1.2 We vergroten de verbinding met onze inwoners

We nodigen onze inwoners meer en meer uit om te participeren. We willen met hen aan onze opgaven werken. Ook in 2020 leent een aantal projecten zich goed om de verbinding met inwoners te leggen of verder te intensiveren. Denk aan de implementatie van de Omgevingswet en de uitrol van de Sterrentuin en Inluzio Leiderdorp.

1.3 We vergroten het eigenaarschap van onze medewerkers

In 2020 richten wij ons op de verdere invulling van strategische personeelsplanning en opleidingen in het geven van feedback. Zo willen we verder groeien naar de organisatie en de medewerkers die de inwoners de ruimte en het vertrouwen geven om te participeren.

1.4 We analyseren de burgerpeiling en voeren verbeterpunten door

In 2019 voerden we de tweejaarlijkse enquête uit. Hierin stelden we gerichte vragen over de samenwerking met de gemeente. Zijn de inwoners tevreden? De antwoorden verduidelijken we waar nodig met individuele interviews en de resultaten verwerken we tot verbeterpunten in 2020.

3B: Bedrijfsvoering

Inleiding

Bedrijfsvoering ondersteunt de gemeentelijke organisatie bij het doelmatig, doeltreffend en rechtmatig uitvoeren van gemeentelijke taken voor inwoners, bedrijven, instellingen en het bestuur.

Doel	Een effectieve, efficiënte en goed georganiseerde bedrijfsvoering			
SMART doel	1. We ontwikkelen een robuuste en veilige informatievoorziening.	2. We versterken de (regionale) samenwerking op bedrijfsvoeringsgebied.	3. De personele formatie is op orde.	4. We realiseren garantiebannen.
Activiteiten 2020	1.1 We hebben een actueel informatiebeveiligingsbeleid en -plan.	2.1 We maken leveringsafspraken.	3.1 We brengen de huidige formatie op orde en bereiden ons voor op toekomstige taken.	4.1 We realiseren garantiebannen volgens de vastgestelde normen.
	1.2 We melden en registreren informatiebeveiligingsincidenten.	2.2 We evalueren de gemaakte afspraken.		
	1.3 We voldoen aan de eisen van de Algemene verordening gegevensbescherming.			

De bedrijfsvoering hebben we grotendeels bij Servicepunt71 (SP71) belegd. SP71 voert de bedrijfsvoeringstaken uit op het gebied van financiën, juridische zaken, HRM, ICT, inkoop en facilitaire zaken. De overige taken doet de gemeente zelf: control, communicatie en voorsnog (documentaire) informatievoorziening. Leiderdorp is mede-eigenaar van SP71. Binnen onze eigen organisatie is een team verantwoordelijk voor de professionele opdrachtgeving aan SP71.

Dit subprogramma verantwoordt de totale personeelslasten van de organisatie. Vroeger waren deze lasten onderdeel van de verschillende inhoudelijke programma's. Maar de organisatie ontwikkelt zich en de behoefte groeit om personeel flexibel te kunnen inzetten op verschillende taken en thema's. Vaste personeelsbudgetten voor de verschillende organisatieonderdelen passen niet bij deze ontwikkeling. Daarom hebben we nu één centrale post voor de personeelslasten.

Wat willen we bereiken?

1. We ontwikkelen een robuuste en veilige informatievoorziening

Gemeenten hanteren vanaf 1 januari 2020 samen met de rijksoverheid, de waterschappen en de provincies één uniform normenkader voor informatiebeveiliging: de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Anders dan in de vorige richtlijn staat risicomanagement centraal in de BIO.

2. We versterken de (regionale) samenwerking op bedrijfsvoeringsgebied

We willen zo veel mogelijk samenwerken op het gebied van financiën, juridische zaken, HRM, ICT, inkoop en facilitaire zaken. En middelen zo efficiënt mogelijk inzetten. Zo verminderen we de kwetsbaarheid en verhogen we de deskundigheid. Voor informatievoorziening werken we intensief samen in het programma VRIS (Versterking Regionale I-Samenwerking). Halverwege 2018 namen de colleges van de vier gemeenten en het bestuur van SP71 een belangrijke stap in de ontwikkeling van de digitale kracht van de regio: ze besloten de informatievoorziening samen te regionaliseren. Dit helpt de kwaliteit van de informatievoorziening te verbeteren, de kosten beter in de hand te houden, meer innovatiekracht te krijgen en beter te kunnen (blijven) voldoen aan wet- en regelgeving (bijvoorbeeld gegevensbeveiliging en privacy).

Om het I-landschap toekomstbestendig te houden doen we de nodige investeringen. Dit snel ontwikkelende gebied vraagt continu om investeringen. Op personeel gebied gaat het nodige verschuiven tussen de gemeente en SP71.

3. De personele formatie is op orde

Leiderdorp wil taken op een goede en doelmatige wijze uitvoeren. We krijgen een aantal extra taken en opgaven. Wij streven voor de uitvoering van die taken naar een passende formatie.

4. We realiseren garantiebannen

In het sociaal akkoord van 11 april 2013 legden het kabinet en de centrale organisaties van werkgevers en werknemers afspraken vast over banen voor mensen met een arbeidsbeperking. Uiteindelijk moeten er 125.000 additionele banen bijkomen. De marktsector neemt 100.000 banen voor zijn rekening, de overheid de overige 25.000 banen.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We hebben een actueel informatiebeveiligingsbeleid en -plan

De Informatie Beveiligingsdienst van de VNG ontwikkelde 'bestuurlijke principes voor informatiebeveiliging'. Volgens een van die bestuurlijke principes is informatiebeveiliging niet hetzelfde als het doorlopen van een checklist (implementatie), alle vinkjes zetten en daarmee de zaak als afgerond beschouwen. Informatiebeveiliging is een continu proces dat om borging vraagt. Daarom voeren we in 2019 en 2020 een gedocumenteerd 'Information Security Management System' (ISMS) in, dat uitgaat van de 'Plan-Do-Check-Act-cyclus' (PDCA-cyclus).

Naast monitoring en borging is bewustwording cruciaal voor informatieveiligheid en gegevensbescherming. Dit is ook een van de bevindingen uit het "Rekenkameronderzoek naar de digitale veiligheid van de gemeenten Leiden en Leiderdorp" uit 2018. Het grootste risico voor de digitale veiligheid is het (eigen) gedrag. Op dit moment lopen verschillende initiatieven om de bewustwording te vergroten. De komende periode voeren we e-learning in, een effectieve manier om alle geledingen van de organisatie te bereiken. Bewustmaking is een voorwaarde om te kunnen voldoen aan de BIO en wet- en regelgeving voor gegevensbescherming.

Op 1 juli 2019 is de regionale samenwerking voor IB&P formeel ondergebracht bij SP71. De regionale aanpak van IB&P startte al in juli 2018. De komende periode wordt deze regionale aanpak verder geprofessionaliseerd. Bijvoorbeeld door functies op strategisch niveau (verder) te ontwikkelen en de kwaliteit van het informatie- en projectmanagement te verbeteren.

1.2 We melden en registreren informatiebeveiligingsincidenten

Elk incident dat met informatiebeveiliging te maken heeft melden we in ieder geval aan de procesverantwoordelijke. We registreren alle incidenten en handelen ze af volgens het regionale proces 'melden datalek en beveiligingsincidenten'. Tot nu toe waren er in 2019 vier incidenten.

In 2019 rolden we het e-mailsysteem Zivver - voor beveiligd emailen - volledig uit.

1.3 We voldoen aan de eisen van de Algemene verordening gegevensbescherming

Naast de reguliere taken uit de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) gaat onze aandacht ook uit naar bewustwording van het belang van privacy. Ook dit is een bevinding uit het eerder genoemde rekenkameronderzoek.

2.1 We maken leveringsafspraken

We maken jaarlijks leveringsafspraken met SP71. Hierin staan de opgaven voor dat jaar. Ook de andere deelnemende gemeenten maken leveringsafspraken. In de leveringsafspraken staan zowel de collectieve opgaven, die voor alle deelnemende gemeenten gelden, als de specifieke opgaven per organisatie. De leveringsafspraken zijn een sturingsinstrument voor de betrokken partijen. De afspraken maken het mogelijk om te anticiperen op de behoeften van de vragende partijen en waar nodig tijdig bij te sturen.

2.2 We evalueren de gemaakte afspraken

We evalueren de leveringsafspraken drie keer per jaar. Dan kijken we gezamenlijk of de aannames in de leveringsafspraken overeenstemmen met de werkelijke afname van producten en diensten. Wanneer nodig vindt een aanpassing van de gemaakte afspraken plaats. Zo kunnen we bijvoorbeeld meerwerkafspraken maken als de vraag niet binnen de beschikbare capaciteit past. Zonodig kunnen we tussentijds bijsturen.

3.1 We brengen de huidige formatie op orde en bereiden ons voor op toekomstige taken.

Binnen het interbestuurlijk programma en de gesprekken die we hierover voerden met de provincie vullen we de formatie van de gemeente in.

4.1 We realiseren garantiebanen volgens de vastgestelde normen

De overheid moet zorgen voor 25.000 garantiebanen. Voor Leiderdorp betekent dit dat we in 2020 4,57 garantiebanen moeten hebben in de ambtelijke organisatie. In 2021 zijn dit 5,05 banen, in 2022 5,55 banen en in 2023 6,05 banen. Vanaf 2024 blijft het aantal structureel: 5,99 banen.

Prestatie-indicatoren

	Omschrijving	2016 (w)	2017 (w)	2018(w)	2020 (b)	2021 (b)	2022 (b)	2023 (b)
Prestatie-indicatoren	1.1 Het voldoen aan de normen voor informatieveiligheid*	73%	78%	-%	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
	4.1 We realiseren garantiebanen volgens de vastgestelde normen	2,74	4,87	5,61	4,57	4,98	5,39	5,79

* Zoals aangegeven bij de Jaarstukken 2018 voeren we de activiteiten voor informatieveiligheid voeren we in regionaal verband uit. De prestatie-indicatoren waren gebaseerd op het lokale uitvoeringsprogramma en dus niet meer representatief. Dit betekent niet dat we een achterstand hebben in de implementatie van maatregelen om te voldoen aan de normen voor informatieveiligheid. Wel moeten er nog regionale prestatie-indicatoren worden opgesteld.

3C: Regiozaken

Inleiding

Leiderdorp voert zijn bestuurlijke opgaven bestuurlijk zelfstandig uit. Wij werken samen met omliggende gemeenten en leggen verbindingen met onze maatschappelijke, bestuurlijke en private partners. Zo werken we effectief en efficiënt voor onze burgers en maken we gebruik van kennis en kunde binnen de regio. Deze uitgangspunten staan in de toekomstvisie Leiderdorp 2025 'Samenwerken en Verbinden'. Voor het bestuurlijke deel van de toekomstvisie is samenwerking in de Leidse regio waar mogelijk en wenselijk het uitgangspunt.

Doel Regionale bestuurskracht versterken door regionale samenwerking				
SMART doel	1. Betere krachtenbundeling op de schaal van de Leidse regio.	2. Betere krachtenbundeling voor strategische onderwerpen op de schaal van Holland Rijnland.	3. Meer sturing op gemeenschappelijke regelingen waaraan Leiderdorp deelneemt.	4. Op bovenlokaal niveau bestuurlijk en ambtelijk samenwerken en op veiligheidsthema's samen optrekken met veiligheidspartners, zoals politie, veiligheidsregio, veiligheidshuis en buurgemeenten.
	1.1 In deze raadsperiode nemen we geen besluit dat onherroepelijk leidt tot een gemeentelijke herindeling; de uitvoering van de Toekomstvisie Leidse regio 2027 vindt uitsluitend binnen de bestaande samenwerkingsverbanden plaats.	2.1 Holland Rijnland behartigt de strategische belangen die de Leidse regio overstijgen.	3.1 Leiderdorp is in elke belangrijke (strategische) groep in de regio vertegenwoordigd.	4.1 We blijven continu in verbinding en bepalen samen welke acties nodig zijn bij terugkeer van ex-gedetineerden of bij huiselijk geweld.
Activiteiten 2020	1.2 Onderwerpen op operationeel en/ of tactisch niveau die het lokale belang overstijgen, werken we in eerste instantie uit op het niveau Leidse regio.		3.2 We werken verder aan het bevorderen van financiële transparantie, kwaliteits-beoordeling en governance van de grootste gemeenschappelijke regelingen: RDOG HM, VRHM, ODPH.	4.2 We blijven continu afstemmen en samen bepalen welke acties nodig zijn na incidenten en crises, en evalueren deze.
	1.3 De raden, colleges en ambtelijke organisaties ontmoeten en spreken elkaar vanuit een inhoudelijke agenda.		3.3 Voor alle gemeenschappelijke regelingen gebruiken we het Leiderdorps regiomodel in de Leiderdorps organisatie.	4.3 We blijven continu afstemmen en samen bepalen welke acties nodig zijn bij radicalisering of aanpak van georganiseerde criminaliteit.
	1.4 Portefeuillehouders stemmen voorafgaand aan regionale vergaderingen hun standpunten over de belangrijkste onderwerpen met elkaar af.		3.4 Vertegenwoordigers van Leiderdorp in gemeenschappelijke regelingen zoeken voorafgaand aan de vergaderingen draagvlak voor hun keuzes en standpunten bij andere deelnemers.	

Wat willen we bereiken?

1. Betere krachtenbundeling op de schaal van de Leidse regio

De vijf gemeenten binnen de Leidse regio vormen samen een aaneengesloten gebied. Er komen steeds grotere opgaven op de Leidse regio af. Daarom willen we de krachten bundelen. In de toekomstvisie Leiderdorp 2025 'Samenwerken en Verbinden' legde de raad vast dat we in eerste instantie samenwerken op schaal van de Leidse regio: samenwerking waar mogelijk en wenselijk is het uitgangspunt. Najaar 2016 stelden de raden van de vijf gemeenten de gezamenlijke Toekomstvisie Leidse regio 2027 'Kwaliteiten versterken, krachten verenigen' vast. Hierin staan de gezamenlijke kwaliteiten en ambities.

2. Betere krachtenbundeling op de schaal van Holland Rijnland

Leiderdorp neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling Holland Rijnland. 2019 was het laatste uitvoeringsjaar van de Inhoudelijke Agenda Holland Rijnland 2016-2020. Daarom stelde Holland Rijnland de Regionale Agenda 2019-2023 op. Dit document geeft richting aan de begrotingsafspraken en de verantwoording van Holland Rijnland. De Regionale Agenda benoemt maatschappelijke opgaven voor economie & leefomgeving en maatschappij waaraan samenwerking in Holland Rijnland-verband bijdraagt.

3. Meer sturing op gemeenschappelijke regelingen waaraan Leiderdorp deelneemt

Ons steeds bewust zijn van de eigen rol en taak - opdrachtgever, opdrachtnemer, eigenaar of klant - is essentieel in de aansturing van de gemeenschappelijke regelingen. We benutten momenten in de planning- en controlcyclus van de gemeenschappelijke regelingen om invloed uit te oefenen, zoals kadernota en begroting.

4. Op bovenlokaal niveau bestuurlijk en ambtelijk samenwerken en op veiligheidsthema's samen optrekken met veiligheidspartners, zoals politie, veiligheidsregio, veiligheidshuis en buurgemeenten

Veiligheid houdt zich niet aan gemeentegrenzen. Om de veiligheid op alle veiligheidsterreinen zo effectief en efficiënt mogelijk te waarborgen moeten we samenwerken. De schaal waarop kan verschillen per thema.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 In deze raadsperiode nemen we geen besluit dat onherroepelijk leidt tot een gemeentelijke herindeling: de uitvoering van de toekomstvisie Leidse regio 2027 vindt uitsluitend binnen de bestaande samenwerkingsverbanden plaats

In 2018-2019 onderzocht bureau Tywnstra en Gudde de effecten van voortzetting van de lichte regionale samenwerking vanuit Leiderdorps perspectief. Vervolgens nam de raad unaniem een motie aan om zo snel mogelijk de voorbereidingen voor een vervolgonderzoek naar de samenwerking in de regio in gang te zetten, zodat dit eind 2019 klaar is. Het gaat om een onderzoek naar de effecten, kansen en bedreigingen van een gemeentelijke herindeling. De uitkomsten van beide onderzoeken zijn voor Leiderdorp belangrijk om een strategische keuze te kunnen maken over de eigen bestuurlijke toekomst. De opdrachten voor de onderzoeken vloeien voort uit het coalitieakkoord LPL-VVD-CDA. De gemeenteraad van Leiderdorp sprak namelijk op 10 mei 2017 unaniem de wens uit om de scenario's van lichte samenwerking en van fusie verder te onderzoeken.

1.2 Onderwerpen op operationeel en tactisch niveau die het lokale belang overstijgen, werken we in eerste instantie uit op het niveau Leidse regio

Voor Leiderdorp vormt de Leidse regio de basiscoalitie voor samenwerking, voor bestaande en voor nieuwe onderwerpen. Om in bredere samenwerkingsverbanden meer impact te hebben, spreken we als Leidse regio waar mogelijk met één mond.

1.3 De colleges, raden en ambtelijke organisaties ontmoeten en spreken elkaar vanuit een inhoudelijke agenda

Raadsleden, portefeuillehouders en ambtenaren ontmoeten elkaar geregeld in regionaal verband. Binnen samenwerkingsverbanden zoals Holland Rijnland, Economie071, Hart van Holland en op maatschappelijke thema's zetten we ons gezamenlijk in om ambities te realiseren.

1.4 Portefeuillehouders stemmen voorafgaand aan regionale vergaderingen hun standpunten over de belangrijkste onderwerpen met elkaar af

Er vindt geregeld portefeuillehoudersoverleg plaats. In Leidse regio-verband organiseren portefeuillehouders voorafgaand aan regionale vergaderingen afstemming over belangrijke onderwerpen.

2.1 Holland Rijnland behartigt de strategische belangen die de Leidse regio overstijgen

In de Regionale Agenda 2019-2023 staat per opgave wat de rol van het samenwerkingsverband Holland Rijnland is: beleidsvorming, platformfunctie & kennisdeling, uitvoering of project- en programmamanagement. Ook zet Holland Rijnland zich in voor de behartiging van regionale belangen aan overlegtafels op provinciaal niveau, Zuidvleugelniveau en metropool- of Randstadniveau. Daarnaast fungeert Holland Rijnland in een aantal gevallen als aanspreekpunt namens de regio voor andere overheden of partijen.

3.1 Leiderdorp is in elke belangrijke (strategische) groep in de regio vertegenwoordigd

Bestuurlijke ontwikkelingen volgen we nauwlettend en we zetten actief in op sturing als het belang van Leiderdorp er om vraagt. Het college stemt strategisch af over de bekleding van bestuursfuncties in regionale samenwerkingsverbanden, ook met het oog op de extra bestuurlijke en ambtelijke inzet die dit vraagt.

3.2 We werken verder aan het bevorderen van financiële transparantie, kwaliteitsbeoordeling en governance van de grootste gemeenschappelijke regelingen: RDOG HM, VRHM, ODWH

Waar mogelijk of van toepassing nemen we zitting in de auditcommissies. Bij de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen maken we steeds gebruik van de mogelijkheid om te benadrukken dat het beleid leidend moet zijn en dat de financiën het beleid volgen. Ook benadrukken we steeds het belang van transparantie en een goede financiële onderbouwing.

3.3 Voor alle gemeenschappelijke regelingen gebruiken we het Leiderdorps regiomodel in de Leiderdorpse organisatie

Het Leiderdorps regiomodel is een manier van werken die maakt dat invloed uitoefenen, sturen, toezicht houden en verantwoording afleggen zo goed mogelijk gebeurt. Onderdelen zijn het adviesproces en het gebruik van annotatieformats. Verder draagt het regiomodel bij aan eenduidigheid in advisering en aan uitwisseling met andere regiogemeenten om belangen en standpunten af te stemmen.

3.4. Vertegenwoordigers van Leiderdorp in gemeenschappelijke regelingen zoeken voorafgaand aan de vergaderingen draagvlak voor keuzes en standpunten bij andere deelnemers

Een krachtige coalitie kan tijdens vergaderingen meer bereiken als ze met één standpunt naar buiten treedt. De delegatie van de Leidse regiogemeenten treft elkaar voorafgaand aan de vergaderingen van het algemeen bestuur Holland Rijnland. Ook is het een goed gebruik om moties en amendementen met elkaar te delen.

4.1 We blijven continu in verbinding en bepalen samen welke acties nodig zijn bij terugkeer van ex-gedetineerden of bij huiselijk geweld

Op dit moment werken we in het veiligheidshuis op meerdere gebieden goed samen met verschillende partijen. Om bij de terugkeer van een ex-gedetineerde het risico op recidive zo klein mogelijk te houden, moeten we de situatie van degene die vrijkomt vooraf bezien. Inkomen, onderdak en dagbesteding helpen bij het voorkomen van recidive, maar ook hulpverlening kan een bijdrage leveren. In het veiligheidshuis stemmen we zaken vooraf samen af.

4.2 We blijven continu afstemmen en samen bepalen welke acties nodig zijn na incidenten en crises, en evalueren deze

Ook de crisisorganisatie is een innige samenwerking met Leiden, Oegstgeest en Zoeterwoude. Piketdiensten voeren ambtenaren van alle vier gemeenten uit, ook in de koude fase vindt structureel overleg plaats en we werken aan het samen zo goed mogelijk voorbereid zijn op crises.

4.3 We blijven continu afstemmen en samen bepalen welke acties nodig zijn bij radicalisering of aanpak van georganiseerde criminaliteit

We pakken verschillende soorten criminaliteit gezamenlijk aan. Op het niveau van Hollands Midden, maar als het om radicalisering gaat ook op (politie-)eenheidsniveau. Op verschillende niveaus vindt afstemming en samenwerking plaats.

Waar staat je gemeente

Sinds 2017 nemen we beleidsindicatoren op in de programmabegroting en de jaarrekening. Zo is het makkelijker om gemeenten met elkaar te vergelijken. De voor dit programma relevante indicatoren staan in de tabel hieronder. De peildatum is 2-9-2019, de gegevens komen van www.waarstaatjegemeente.nl. In de tabel staan de cijfers van Leiderdorp en het landelijk gemiddelde. De beleidsindicatoren zijn een aanvulling op de prestatie-indicatoren in de subprogramma's.

Progr.	Indicator	eenheid	periode	Leiderdorp	Nederland	Bron
3	Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2018	1,1	2,2	CBS
3	Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2018	2,8	4,8	CBS
3	Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2018	1,5	2,5	CBS
3	Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2018	2,8	5,4	CBS
3	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2020	5,47	NNB	Eigen gegevens
3	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2020	5,37	NNB	Eigen gegevens
3	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2020	512	NNB	Eigen begroting
3	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2020	3%	NNB	Eigen begroting

Wat mag het kosten?

3 Bestuur en organisatie Leiderdorp bedragen x € 1.000,-		Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Meerjarenraming		
					2021	2022	2023
3A Bestuur	Lasten	1.479	1.487	1.531	1.486	1.511	1.486
	Baten	-19	0	0	0	0	0
Saldo		1.460	1.487	1.531	1.486	1.511	1.486
3B Bedrijfsvoering	Lasten	8.249	8.658	8.927	8.960	9.164	9.172
	Baten	-201	-9	-9	-9	-9	-9
Saldo		8.048	8.650	8.918	8.951	9.155	9.163
3C Regiozaken	Lasten	2.516	2.625	2.707	2.738	2.738	2.167
	Baten	-165	-162	-164	-164	-164	-164
Saldo		2.351	2.463	2.543	2.574	2.574	2.003
Programma	Lasten	12.245	12.771	13.166	13.184	13.414	12.826
	Baten	-386	-171	-173	-173	-173	-173
Saldo van baten en lasten		11.859	12.600	12.992	13.010	13.241	12.653
Reserves	Toevoeging	0	0	31	70	124	124
	Onttrekking	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves		0	0	31	70	124	124
Resultaat		11.859	12.600	13.023	13.080	13.365	12.777

Verklaring 2020 ten opzichte van 2019 > € 50.000

3A Bestuur

De indexering door loon- en prijsontwikkelingen veroorzaakt de toename van het budget.

3B Bedrijfsvoering

De budgetten bedrijfsvoering bestaan vooral uit loonkosten. Die nemen in vergelijking met 2019 met ongeveer 5,0% toe. Daar staat tegenover dat de kosten afnemen door de overgang van belastingtaken naar de BSGR (Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland).

3C Regiozaken

De raming voor regiozaken neemt toe door de indexering én doordat de bijdrage voor de veiligheidsregio Hollands Midden ongeveer € 40.000 hoger is. Dit is extra geld voor de inhaalslag indexering, de digitale transformatie en de bluswatervoorziening. Verder gingen enkele budgetten voor veiligheid in de kadernota omhoog.

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 3 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Bedrijfsvoering	Toevoeging	0	0	31	70	124	124
	Onttrekking	0	0	0	0	0	0
Saldo		0	0	31	70	124	124
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 3		0	0	31	70	124	124

De informatie over de stortingen en onttrekkingen staat in de financiële begroting, onderdeel F: Reserves.

Algemene dekkingsmiddelen

Algemeen

Inleiding

De uitvoering van de plannen in de drie programma's kost natuurlijk geld. De algemene dekkingsmiddelen omvatten de algemene inkomsten van de gemeente. We volgen de indeling die het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voorschrijft.

Wat willen we bereiken?

Een degelijk financieel beleid

Een degelijk financieel beleid is een randvoorwaarde voor het uitvoeren van de plannen. Dit beleid baseren we op de volgende uitgangspunten:

- De begroting is in meerjarenperspectief structureel en reëel in evenwicht. Structurele lasten dekken we met structurele baten.
- Nieuw beleid dekken we door oud beleid te schrappen en bezuinigingen vanuit het Rijk voeren we altijd door in het programma of beleidsveld waar het om gaat.
- We kaderen het budget voor het sociaal domein in. Zodat geld voor de zorg ook daadwerkelijk naar zorg gaat.
- Meevallers vallen vrij aan de algemene reserve, tegenvallers dekken we binnen het programma. Er zijn enkele uitzonderingen. Dan is het uitgangspunt dat we de mee- en tegenvallers verrekenen met speciale reserves en voorzieningen.
- We verhogen de lokale lasten - zoals ozb en afvalstoffenheffing - jaarlijks met niet meer dan de inflatiecorrectie. Uitzondering is de jaarlijkse extra verhoging van de rioolheffing volgens het Integraal Waterketenplan (IWKp). Dit is bedoeld voor toekomstige vervangingsinvesteringen.
- De ratio weerstandsvermogen valt in klasse C (voldoende) of hoger.

Wat gaan we ervoor doen?

Kadernota

In de kadernota schetst het college voor de raad de ontwikkeling van het financieel meerjarenbeeld. Het college doet zo nodig voorstellen om het financieel meerjarenbeeld sluitend en in evenwicht te krijgen en te houden. De kadernota is richtinggevend voor de uitwerking van de begroting. De financiële positie van deze begroting gaat verder in op de mate waarin de begroting structureel en reëel sluitend is.

Belastingen

De nieuwe belastingverordeningen met de bijbehorende tarieventabellen 2020 leggen we uiterlijk in de raadsvergadering van december 2019 voor besluitvorming voor. Ons uitgangspunt is dat de opbrengsten niet meer dan trendmatig stijgen, onder voorwaarde dat de tarieven niet meer dan kostendekkend zijn. Uiteraard houden we rekening met areaalontwikkelingen en de wettelijke maxima.

Vanaf 2018 bouwen we de hondenbelasting af, in drie jaar met een gelijk percentage. We moeten maatregelen nemen voor het wegvallen van de precariobelasting in 2022. We willen de precario-opbrengst vereffenen met een verhoging van de lokale lasten. De lastendruk voor de inwoners moet gemiddeld gelijk blijven.

Waar staat je gemeente

Sinds 2017 nemen we beleidsindicatoren op in de programmabegroting en de jaarrekening. Zo is het makkelijker om gemeenten met elkaar te vergelijken. De voor dit programma relevante indicatoren staan in de tabel hieronder. De peildatum is 2-9-2019, de gegevens komen van www.waarstaatjegemeente.nl. In de tabel staan de cijfers van Leiderdorp en het landelijk gemiddelde. De beleidsindicatoren zijn een aanvulling op de prestatie-indicatoren in de subprogramma 's.

Progr.	Indicator	eenheid	periode	Leiderdorp	Nederland	Bron
4	Woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	2019	738	669	COELO
4	Woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	2019	946	739	COELO
4	Woz-waarde woningen	per € 1.000	2018	258	230	CBS

Wat mag het kosten?

Algemene Dekkingsmiddelen bedragen x € 1.000,-		Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Meerjarenraming		
					2021	2022	2023
A Lokale heffingen	Lasten	79	77	477	340	288	297
	Baten	-7.975	-8.006	-8.048	-8.045	-7.475	-7.475
Saldo		-7.896	-7.929	-7.571	-7.705	-7.187	-7.178
B Algemene uitkering	Lasten	0	0	0	0	0	0
	Baten	-31.714	-33.419	-35.074	-35.452	-35.599	-35.943
Saldo		-31.714	-33.419	-35.074	-35.452	-35.599	-35.943
C Dividend	Lasten	33	25	25	25	25	25
	Baten	-705	-1.020	-724	-724	-724	-724
Saldo		-672	-995	-698	-698	-698	-698
D Saldo financiering	Lasten	-121	-13	-1	-1	-1	-1
	Baten	3	0	0	0	0	0
Saldo		-118	-13	-1	-1	-1	-1
E Overige algemene dekkingsmiddelen	Lasten	-22	0	0	0	0	0
	Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo		-22	0	0	0	0	0
Programma	Lasten	-31	89	501	364	312	321
	Baten	-40.391	-42.445	-43.846	-44.221	-43.798	-44.141
Saldo van baten en lasten		-40.422	-42.357	-43.345	-43.856	-43.486	-43.820
Reserves	Toevoeging	1.252	1.003	9.068	68	115	301
	Onttrekking	-3.767	-3.050	-2.456	-1.376	-1.208	-575
Mutaties reserves		-2.516	-2.047	6.612	-1.308	-1.093	-274
Resultaat		-42.937	-44.403	-36.733	-45.165	-44.579	-44.093

Verklaring 2020 ten opzichte van 2019 > € 50.000

A Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is

De lasten lokale heffingen nemen toe met € 300.000. Dit komt door de bijdrage aan de BSGR voor de overgang van de belastingtaken op 1 januari 2020. De personele kosten voor de uitvoering van die belastingtaken vallen tot en met 2019 onder programma 3B Bedrijfsvoering.

De inkomsten indexeerden we met 1,4%, met uitzondering van de precario op leidingen. Door de afbouw van de hondenbelasting nemen de inkomsten met € 35.000 af.

B Algemene uitkering

De raming van de algemene uitkering komt overeen met de Meicirculaire 2019 Gemeentenfonds. De toename ten opzichte van 2019 is onder andere een gevolg van de extra bijdrage voor jeugd in 2020. Deze extra bijdrage is nog niet verwerkt in de begroting 2019.

C Dividend

De raming voor dividend 2019 verhoogden we op basis van de werkelijke dividenuitkering. Die uitkering had ook een incidentele component. Ook de raming voor 2020 verhoogden we voor het dividend dat als structureel is aangemerkt. Toch blijft deze raming vanwege de aard van de opbrengst - afhankelijk van winst - achter bij 2019.

VERREKENING RESERVES ALG.DEKKING bedragen x € 1.000,-		Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Algemene reserve	Toevoeging	949	0	7.000	0	0	0
	Onttrekking	-2.071	-427	-297	-45	0	0
Saldo		-1.123	-427	6.703	-45	0	0
Egalisatie exploitatielasten AD	Toevoeging	95	168	68	68	68	68
	Onttrekking	-387	-1.126	-1.094	-1.163	-1.115	-482
Saldo		-292	-958	-1.026	-1.096	-1.047	-415
Egalisatie exploitatielasten AD	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-40	0	0	0	0	0
Saldo		-40	0	0	0	0	0
Egalisatie exploitatielasten AD	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-233	0	0	0	0	0
Saldo		-233	0	0	0	0	0
Behoedzaamheidsres.Uitk.Gemeentefonds	Toevoeging	208	835	2.000	0	48	234
	Onttrekking	-1.036	-1.497	-1.065	-168	-93	-93
Saldo		-828	-662	935	-168	-45	141
VERREKENING RESERVES ALG.DEKKING		-2.516	-2.047	6.612	-1.308	-1.093	-274

De informatie over de stortingen en onttrekkingen staat in de financiële begroting, onderdeel F: Reserves.

Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien

Algemeen

Overhead

Op 5 maart 2016 wijzigde het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voor provincies en gemeenten. In het besluit staan specifieke regels voor de overhead. Een apart overzicht van de kosten van de overhead is bijvoorbeeld verplicht (artikel 8, eerste lid, onderdeel c van de BBV). Het doel van de gewijzigde regels is meer inzicht krijgen in de totale overheadkosten van de hele organisatie.

In de begroting rekenen we directe kosten zoveel mogelijk toe aan de taakvelden. Deze directe kosten komen vooral terug in de programma's 1, 2 en 3.

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de overheadkosten:

- Kosten die ondersteunend en niet direct dienstbaar zijn aan de externe klant of het externe product
- Kosten voor sturende taken van hiërarchisch leidinggevenden (onder andere de loonkosten)

De definitie voor overheadkosten luidt: 'overheadkosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'.

Daarmee bestaat de overhead in elk geval uit de kosten voor:

- Leidinggevenden in het primair proces (hiërarchisch)
- Financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie
- Personeel & organisatie / HRM
- Inkoop, inclusief aanbesteding en contractmanagement
- Interne en externe communicatie met uitzondering van klantcommunicatie (KCC)
- Bestuurszaken en bestuursondersteuning
- Informatievoorziening en automatisering (ICT)
- Facilitaire zaken en huisvesting (voor het eigen personeel)
- Documentatie en informatieverstrekking (DIV), inclusief expertiseontwikkeling en advies over de procesinrichting
- Managementondersteuning in het primair proces

Vennootschapsbelasting

Sinds 2016 rust een vennootschapsbelastingplicht op winstgevende ondernemingsactiviteiten van de gemeente. Van 2015 tot en met 2018 inventariseerden we deze activiteiten. De vennootschapsbelastingheffing is relatief nieuw in de begroting en de jaarrekening. Vooralsnog hebben we in de begroting geen post voor vennootschapsbelasting, omdat we niet verwachten te gaan afdragen. Bovendien kunnen we de werkelijke hoogte van de vennootschapsbelasting in 2020 pas bepalen als de cijfers en de feitelijke omstandigheden bekend zijn.

Alleen ondernemingsactiviteiten binnen de gemeente komen in aanmerking voor de vennootschapsbelastingplicht. Dan moeten ze aan de volgende criteria voldoen:

- duurzame organisatie van kapitaal en arbeid
- deelname aan het economisch verkeer
- winstoogmerk of vermogenoverschotten

Onvoorzien

De algemene post onvoorzien kunnen we niet toewijzen aan een programma en nemen we hier verplicht apart op.

Waar staat je gemeente

Sinds 2017 nemen we beleidsindicatoren op in de programmabegroting en de jaarrekening. Zo is het makkelijker om gemeenten met elkaar te vergelijken. De voor dit programma relevante indicatoren staan in de tabel hieronder. De peildatum is 2-9-2019, de gegevens komen van www.waarstaatjegemeente.nl. In de tabel staan de cijfers van Leiderdorp en het landelijk gemiddelde. De beleidsindicatoren zijn een aanvulling op de prestatie-indicatoren in de subprogramma's.

Progr.	Indicator	eenheid	periode	Leiderdorp	Nederland	Bron
5	Overhead	% van de totale lasten	2020	14%	NNB	Eigen begroting

Wat mag het kosten?

Overhead, VPB en onvoorzien bedragen x € 1.000,-		Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Meerjarenraming		
					2021	2022	2023
A Overhead	Lasten	9.197	8.470	9.023	8.839	8.734	8.736
	Baten	-206	-8	-7	-7	-7	-7
Saldo		8.991	8.462	9.015	8.831	8.727	8.729
B Vennootschapsbelasting	Lasten	27	0	0	0	0	0
	Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo		27	0	0	0	0	0
C Onvoorzien	Lasten	0	58	59	59	59	59
	Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo		0	58	59	59	59	59
Programma	Lasten	9.224	8.528	9.082	8.898	8.793	8.796
	Baten	-206	-8	-7	-7	-7	-7
Saldo van baten en lasten		9.018	8.521	9.074	8.890	8.786	8.788
Reserves	Toevoeging	218	156	0	0	0	0
	Onttrekking	-188	-41	0	0	0	0
Mutaties reserves		30	115	0	0	0	0
Resultaat		9.048	8.636	9.074	8.890	8.786	8.788

A Overhead

De loonontwikkeling van 5,0% volgens de cao 2019-2020 gemeenten veroorzaakt de toename op overhead voor het grootste deel. Die loonontwikkeling zien we zowel in de bijdrage aan Servicepunt71 als in de personele kosten voor overhead van de eigen organisatie. Verder bevat de bijdrage aan Servicepunt71 een incidenteel budget van € 130.000 voor de digitalisering van de werkplekken.

VERREKENING RESERVES OVERHEAD bedragen x € 1.000,-		Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Informatiebeleidsplan	Toevoeging	218	156	0	0	0	0
	Onttrekking	-188	-41	0	0	0	0
Saldo		30	115	0	0	0	0
VERREKENING RESERVES OVERHEAD		30	115	0	0	0	0

De informatie over de stortingen en onttrekkingen staat in de financiële begroting, onderdeel F: Reserves.

Paragrafen

Paragraaf 1: Lokale heffingen

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in de belastingen (volgens artikel 220 tot en met 228 Gemeentewet) en heffingen (volgens artikel 228a en 229 Gemeentewet) in Leiderdorp. Aan de orde komen de tariefontwikkelingen, de opbrengsten, de lokale lastendruk, de kostendekkendheid van belastingen en informatie over het kwijtscheldingsbeleid.

Inwoners van Leiderdorp dragen via de lokale belastingen en heffingen bij aan het welzijn, de leefbaarheid en de voorzieningen in hun dorp. De lokale belastingen en heffingen zijn een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke inkomsten.

We maken onderscheid tussen belastingen en heffingen of 'rechten'. Belastingen zijn verplichte bijdragen aan de gemeente waar geen directe tegenprestatie tegenover staat. Heffingen vraagt de gemeente als ze een van haar bezittingen ter beschikking stelt of als ze een dienst verleent aan een individu of onderneming. Ook leges vallen onder de heffingen. Dit zijn vergoedingen voor kosten die de gemeente maakt voor administratieve handelingen, zoals het geven van informatie en het verstrekken van vergunningen. We stellen de tarieven van de heffingen zo vast dat de verwachte baten de verwachte lasten niet overstijgen. Onder de lasten vallen ook toevoegingen aan voorzieningen voor noodzakelijke vervanging van activa.

A. Overzicht van de lokale heffingen

Op 1 januari 2020 draagt Leiderdorp een aantal belastingtaken over aan de Belasting Samenwerking Gouwe-Rijnland (BSGR). Alleen de marktgelden, lijkbezorgingsrechten en leges blijven in Leiderdorp.

1. Onroerende-zaakbelastingen (ozb) (*artikel 220 t/m 220h Gemeentewet*)
2. Rioolheffing (*artikel 228a Gemeentewet*)
3. Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten (*artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet*)
4. Hondenbelasting (*artikel 226 Gemeentewet*)
5. Precariobelasting (*artikel 228 Gemeentewet*)
6. Toeristenbelasting (*artikel 224 Gemeentewet*)
7. Marktgelden (*artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet*)
8. Lijkbezorgingsrechten (*artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet*)
9. Leges (*artikel 229, eerste lid aanhef en onderdeel b, Gemeentewet*)

B. Ontwikkelingen en actualiteit

Heffing en invordering van belastingen door de BSGR

De gemeente Leiderdorp treedt op 1 januari 2020 toe tot de BSGR. Dit besloot de raad op 19 november 2018. Vanaf 2020 legt de BSGR en niet Leiderdorp de volgende belastingen op: onroerende-zaakbelastingen (ozb), afvalstoffenheffing en reinigingsrechten, hondenbelasting, rioolheffing, precariobelasting en toeristenbelasting.

Leiderdorp voert nog wel zelf de herwaardering in het kader van de Wet WOZ voor het belastingjaar 2020 uit (waardepildatum 1-1-2019). In volgende belastingjaren voert de BSGR de herwaarderingen uit. Leiderdorp handelt zelf de openstaande (oude) vorderingen van oude belastingjaren af.

Precariobelasting op kabels en leidingen

Op 21 maart 2017 nam de Eerste Kamer het wetsvoorstel aan tot afschaffing van precariobelasting op nutsbedrijven. Gemeenten kunnen gebruikmaken van de overgangsregeling tot 1 januari 2022. In de raadsvergadering van 26 juni 2017 stelde de raad drie uitgangspunten vast voor het wegvallen van deze opbrengst:

- We mogen de verlaging van de lasten van onze burgers en bedrijven door het wegvallen van de precariobelasting op kabels en leidingen verleggen naar één of meer andere lokale heffingen.
- We voeren de afschaffing van de precariobelasting op kabels en leidingen én de verlegging naar andere lokale heffingen in 2022 in één keer uit.
- We voeren de verlegging naar andere lokale heffingen voor burgers en bedrijven in principe lastenneutraal door. Randvoorwaarde is dat heffingen niet meer dan 100% kostendekkend mogen zijn.

Wij monitoren de ontwikkelingen op dit dossier om te waarborgen dat we deze uitgangspunten volgen. In de meerjarenraming verlaagden we de opbrengst precario op kabels en leidingen met ingang van 2022. Vooruitlopend op de definitieve verlegging naar andere lokale heffingen ramen we de opbrengst uit deze verlegging met ingang van 2022 voorlopig als opbrengst afvalstoffenheffing.

Kostendekkendheid

De paragraaf lokale lasten moet inzicht geven in de mate van kostendekkendheid van heffingen. De totale opbrengsten mogen immers niet hoger zijn dan de totale lasten. Het BBV schrijft voor hoe we dit moeten doen. Om de totale lasten te bepalen, rekenen we de overhead toe volgens de verdeelsleutels die de raad in de financiële verordening 2018 vaststelde. De standaardverdeelsleutel voor de toerekening van de overhead is de 'loonsom per taakveld'. Uitzondering is de rioolheffing. Daarvoor is de verdeelsleutel de 'omvang per taakveld'. Sinds 2017 geldt een expliciete definitie van de wetgever van wat we onder overhead moeten verstaan.

C. Beleid lokale heffingen (tarieven)

Algemeen

In het coalitieakkoord 2018-2022 staat dat we de lokale lasten (ozb, afvalstoffenheffing) jaarlijks met niet meer dan de inflatiecorrectie verhogen. Uitzondering is de jaarlijkse extra verhoging van de rioolheffing voor toekomstige vervangingsinvesteringen. Dit staat in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Vanaf 2018 bouwen we de hondenbelasting in drie jaar met een gelijk percentage af.

Volgens deze beleidslijn verhogen we de afvalstoffenheffing, rioolheffing, hondenbelasting, precariobelasting (met uitzondering van de belasting op leidingen), marktgeden, lijkbezorgingsrechten, toeristenbelasting en leges met de vastgestelde inflatiecorrectie van 1,4%. Waar nodig houden we rekening met de 100% dekkingsnorm en de wettelijke maximumtarieven. De definitieve tariefvaststelling vindt plaats in de raad van december 2019. Dan besluit de raad tot vaststelling van de geactualiseerde belastingverordeningen 2020.

Ozb

We verhogen de ozb-opbrengst in 2020 trendmatig. Wat dat betekent voor de hoogte van de tarieven is onder andere afhankelijk van de waardeontwikkeling van woningen en niet-woningen. Voor de precieze ozb-tarieven voor woningen en niet-woningen gebruiken we de meest recente woz-waarden. Dat is dus na afronding van de woz-waarderingsprognoses.

Beleidsmatige ontwikkeling waardering onroerende zaken

Bewoners kunnen via een digitaal loket eenvoudig de WOZ-waarden van woningen in bijvoorbeeld hun straat of wijk opvragen en vergelijken. Zo krijgen ze meer inzicht in de waardeverhouding tussen de eigen woning en die van anderen en kunnen ze de WOZ-waarde beter en eenvoudiger dan nu controleren. Een transparante WOZ-waarde draagt bij aan de kwaliteit, en daarmee de acceptatie, van deze waarde. Op termijn kan dit leiden tot minder bezwaar- en beroepschriften. In eerste instantie houden we echter rekening met een stijging van het aantal vragen en bezwaren.

Herwaardering onroerende zaken

Jaarlijks herwaarderen we alle onroerende zaken in Leiderdorp. De waardepeildatum ligt één jaar voor het kalenderjaar waarop de waarde betrekking heeft. Dit betekent dat we voor de waardering 2020 uitgaan van de waarde van de onroerende zaken op 1 januari 2019. Dit is wettelijk zo bepaald.

Rioolheffing

Het tarief voor de rioolheffing woningen berekenen we op basis van één, twee of meer dan tweepersoonshuishouden. Voor de niet-woningen gaan we uit van elke volle eenheid per m3 waterverbruik. In het Integraal Waterketenplan (IWKp) 2019-2023, dat de raad op 4 maart 2019 vaststelde, staat dat de tarieven per jaar 3% extra stijgen. Dit is nodig om ook in de toekomst de vervangingen van de riolering te kunnen betalen. Daarnaast geldt de 1,4% inflatiecorrectie.

In 2020 komt de dekkingsgraad uit op 98%. Dat is een stijging vergeleken met 2019 (93%). Dat komt door de herziening van de budgetten passend bij het vastgestelde IWKp. Daarmee is deze heffing vrijwel kostendekkend.

Kostendekking rioolheffing	Bedrag in euro's	Percentage
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	1.305.120	
Inkomsten taakveld(en) exclusief heffingen	-155	
Netto kosten taakveld	1.304.965	
<i>Toe te rekenen kosten:</i>		
Overhead inclusief (omslag)rente	181.569	
Btw	193.752	
Totale kosten	1.680.286	100%
Opbrengst heffingen	-1.641.282	
Dekking		98%

Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten

Ook de tarieven voor de afvalstoffenheffing en reinigingsrechten verhogen we met 1,4%. Vergeleken met 2019 neemt de dekkinggraad iets af. Dat komt doordat we de opbrengsten voor restafval verhogen. De ruimte binnen de kostendekkendheid biedt de mogelijkheid deze heffing op een later tijdstip te verhogen om het verlies aan precariobelasting op kabels en leidingen te dekken.

Kostendekking afvalstoffenheffing en reinigingsrechten	Bedrag in euro's	Percentage
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	3.618.560	
Inkomsten taakveld(en) exclusief heffingen	-442.350	
Netto kosten taakveld	3.176.210	
<i>Toe te rekenen kosten:</i>		
Overhead inclusief (omslag)rente	1.149.904	
Btw	469.971	
Totale kosten	4.796.084	100%
Opbrengst heffingen	-3.766.089	
Dekking		79%

Hondenbelasting

We verhogen de tarieven met 1,4% en verlagen deze daarna met de helft. Daarmee volgen we het coalitieakkoord waarin staat dat we de hondenbelasting in drie jaar afbouwen. In 2020 heffen we deze belasting dus voor het laatst.

Precariobelasting

We verhogen de tarieven met 1,4%. Met uitzondering van het tarief op leidingen, waarvoor een maximalisering geldt. Dat heeft de wet over de afschaffing van deze belasting zo bepaald.

Toeristenbelasting

We verhogen het tarief met 1,4%.

Marktgeden

We verhogen de tarieven met 1,4%.

Kostendekking marktgeden	Bedrag in euro's	Percentage
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	32.580	
Inkomsten taakveld(en) exclusief heffingen	-21	
Netto kosten taakveld	32.558	
<i>Toe te rekenen kosten:</i>		
Overhead inclusief (omslag)rente	18.925	
Btw	11.973	
Totale kosten	63.457	100%
Opbrengst heffingen	-32.767	
Dekking		52%

Lijkbezorgingsrechten

We verhogen de tarieven met 1,4%. De dekkingsgraad van deze heffing neemt iets af: in de begroting 2020 hebben we de raming van de opbrengsten en de raming van de lasten herzien, op basis van de afgelopen jaren. Verder loopt de vrijval uit de voorziening afkoop onderhoud geleidelijk iets op als onderdeel van de inkomsten. Ook hierdoor neemt de kostendekkendheid iets af.

Kostendekking lijkbezorgingsrechten	Bedrag in euro's	Percentage
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	390.455	
Inkomsten taakveld(en) exclusief heffingen	-24.198	
Netto kosten taakveld	366.257	
<i>Toe te rekenen kosten:</i>		
Overhead inclusief (omslag)rente	174.113	
Btw	34.830	
Totale kosten	575.200	100%
Opbrengst heffingen	-365.515	
Dekking		64%

Leges Titel I, II en III

Volgens de Gemeentewet moeten we in de begroting 2020 ook de kostendekkendheid van de leges vaststellen, op basis van de geraamde baten en lasten. De geraamde baten mogen niet hoger zijn dan de geraamde lasten. Anders gezegd: we mogen geen 'winst' maken op de diensten en producten die wij aanbieden. Zie artikel 229b lid 1 van de Gemeentewet. In het algemeen geldt dat we de (leges)tarieven trendmatig verhogen met 1,4% en vervolgens afronden op € 0,05 naar beneden. De wettelijke tarieven van onder andere reisdocumenten, rijbewijzen en de Wet op de kansspelen verhogen we niet. Dit is wettelijk niet toegestaan.

Om de kostendekkendheid te bepalen hebben we de directe uren en de materiële kosten van de vakafdeling toebedeeld aan de producten. Uiteraard hebben we ook rekening gehouden met werkzaamheden die niet bij de leges horen. Denk aan kosteloze huwelijken, bezwaar en beroep en handhaving. Zo komt een zuivere juridische en financiële berekening tot stand. In de tabel hieronder splitsen we de kostendekkendheid van de leges per titel in hoofdstukken. Voor de diensten en producten waarvoor we in de begroting geen baten ramen, hebben we ook geen kostendekkendheidspercentage vastgesteld. Voorbeelden zijn de hoofdstukken verstrekkingen uit het kiezersregister, vastgoedinformatie, bestuursstukken en prostitutiebedrijven. Dit is in lijn met de huidige rechtspraak. Van een gemeente wordt immers niet verlangd dat ze van alle diensten in de verordening en de tarieventabel afzonderlijk en op controleerbare wijze vastlegt hoe ze de kosten daarvan raamt.

Recapitulatie kostendekkendheidtarieven tabel Leiderdorp per belastingjaar 2020					
Hoofdstuk		Kosten	Waarvan de overheadcomponent	Opbrengsten	Percentage
Totaal		€ 868.384	€ 343.272	€ 632.739	73%
TITEL I	Algemene dienstverlening	€ 397.979	€ 134.179	€ 294.325	74%
1	Burgerlijke stand	€ 54.661	€ 22.104	€ 18.340	34%
2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	€ 83.404	€ 25.891	€ 67.502	81%
3	Rijbewijzen	€ 145.111	€ 56.890	€ 123.517	85%
4	Verstrekingen uit de Basisregistratie personen (BRP)	€ 37.900	€ 6.350	€ 33.371	88%
9	Overige publiekszaken	€ 21.411	€ 9.307	€ 12.484	58%
15	Kansspelen	€ 994	€ 512	€ 1.348	136%
17	Verkeer en vervoer	€ 38.462	€ 8.529	€ 21.203	55%
18	Diversen	€ 16.036	€ 4.596	€ 15.560	103%
TITEL II	Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/ omgevingsvergunning	€ 423.489	€ 184.795	€ 312.530	74%
2	Aanvraag vooroverleg/conceptaanvraag	€ 44.196	€ 22.744	€ 0	0%
3	Omgevingsvergunning	€ 379.293	€ 162.051	€ 312.530	82%
TITEL III	Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	€ 47.216	€ 24.298	€ 23.884	55%
1	Horeca	€ 5.736	€ 2.952	€ 5.550	97%
2	Organiseren evenementen of markten	€ 38.746	€ 17.366	€ 11.437	34%
3	Overige APV-activiteiten	€ 7.734	€ 3.980	€ 8.897	115%

De recapitulatie laat zien dat de kostendekkendheid over de hele verordening uitkomt op 73%. We maken dus geen 'winst' op de diensten en producten die wij aanbieden. We overschrijden de maximale kostendekkendheidsnorm van 100% niet.

Zowel binnen de titels als binnen de hoofdstukken is kruissubsidiëring toegestaan. Kruissubsidiëring is het bewust hanteren van lagere legestarieven voor de ene dienst en hogere legestarieven voor de andere dienst. Binnen Titel II, dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning, zijn de tarieven voor bouwactiviteiten met een gering aantal vierkante meters bijvoorbeeld iets minder kostendekkend dan de tarieven voor een bouwactiviteit met een significant aantal vierkante meters. Dit is een bewuste keuze, die niet afwijkt van de landelijke tendens en ook niet onredelijk is. Zoals het BBV voorschrijft, geeft de tabel apart weer welk deel van de kosten overhead is. Het betreft een opslag op het basisuurtarief (per fte). Dit zijn onder andere de kosten voor huisvesting en de ondersteunende diensten van Servicepunt71. Dit is in overeenstemming met de notitie overhead.

D. Opbrengsten

Het eigen belastinggebied van de gemeente omvat negen belastingsoorten (ozb, hondenbelasting, precariobelasting en toeristenbelasting) en heffingen (rioolheffing, afvalstoffenheffing en reinigingsrecht, marktgelden, lijkbezorgingsrechten en leges). De totale opbrengst in 2020 is € 14,48 miljoen.

Soort	Begroting 2019 na begr.wijz.juli	Begroting 2020	Vershil	in %
1. Onroerende-zaakbelastingen	-7.271.046	-7.374.118	103.072	1,4%
2. Rioolheffing	-1.566.925	-1.641.282	74.357	4,7%
3. Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten	-3.712.371	-3.766.089	53.718	1,4%
4. Hondenbelasting	-69.549	-35.033	-34.516	-49,6%
5. Precariobelasting	-593.942	-593.942	0	0,0%
6. Marktgeld	-23.468	-32.788	9.320	39,7%
7. Lijkbezorgingsrechten	-413.141	-365.515	-47.626	-11,5%
8. Toeristenbelasting	-53.634	-54.385	751	1,4%
9. Leges Titel 1 - Algemene dienstverlening	-356.549	-294.325	-62.224	-17,5%
9. Leges Titel 2 - Omgevingsvergunning	-403.781	-312.530	-91.251	-22,6%
9. Leges Titel 3 - Dienstverlening overig	-7.665	-14.447	6.782	88,5%
Totaal	-14.472.071	-14.484.454	12.383	0,1%

De tabel maakt de trendmatige verhoging van 1,4% in een aantal gevallen zichtbaar. De extra verhoging van de rioolheffing lichtten we eerder al toe. De hondenbelasting bouwen we af en de lijkbezorgingsrechten verlaagden we op basis van de opbrengsten in de afgelopen jaren. De opbrengst leges (titel 1, 2 en 3) ramen we in 2020 weer op het structurele niveau.

E. Lokale lastendruk

De gemeentelijke woonlasten zijn het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een bepaalde gemeente betaalt aan ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing. In de tabel hieronder vergelijken we de woonlasten van Leiderdorp met de woonlasten van andere gemeenten in 2019.

Vergelijking lastendruk met omliggende gemeenten in 2019

Gemeente	Woonlasten eenpersoons huishoudens	Woonlasten meerpersoons huishoudens
Katwijk	€ 617	€ 709
Leiden	€ 609	€ 820
Leiderdorp	€ 738	€ 946
Leidschendam-Voorburg	€ 655	€ 716
Oegstgeest	€ 817	€ 929
Teylingen	€ 595	€ 664
Voorschoten	€ 994	€ 1.056
Wassenaar	€ 962	€ 1.151
Zoeterwoude	€ 732	€ 743

Vergelijking lastendruk met gemeenten met vergelijkbaar aantal inwoners in 2019

Gemeente	Inwoneraantal (2019)	Woonlasten eenpersoons huishoudens	Woonlasten meerpersoons huishoudens
Ermelo	26.855	€ 683	€ 732
Gilze en Rijen	26.451	€ 489	€ 511
Kaag en Braassem	26.861	€ 777	€ 884
Leiderdorp	27.122	€ 738	€ 946
Nieuwkoop	28.637	€ 826	€ 915
Waddinxveen	28.311	€ 739	€ 787
Zaltbommel	28.462	€ 785	€ 822

Bron: www.coelo.nl

F. Kwijtscheldingsbeleid

Niet iedere inwoner van Leiderdorp kan de gemeentelijke belastingen betalen. Dan kunnen inwoners kwijtschelding aanvragen. Iedereen met een inkomen op bijstandsniveau en zonder vermogen kan in aanmerking komen voor kwijtschelding van de lokale lasten.

Wij beoordelen de aanvragen voor kwijtschelding. We kijken of de belastingcapaciteit van de burger inderdaad onvoldoende is om de gemeentelijke belastingen te betalen. We kunnen alleen kwijtschelding verlenen van de onroerendezaakbelastingen, de hondenbelasting, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. In de praktijk komt vooral kwijtschelding van de afvalstoffenheffing en rioolheffing voor. Om de belastingcapaciteit van de burger te berekenen nemen we zijn vermogen, zijn netto besteedbaar inkomen en verschillende door het Rijk vastgestelde normbedragen mee. Ook voert het inlichtingenbureau (IB) een geautomatiseerde toetsing van het recht op kwijtschelding uit. Met deze toetsing willen we de administratieve lasten voor de burgers verlagen en de afhandeltermijnen verkorten.

Paragraaf 2: Weerstandsvermogen en risicobeheersing

1. Inleiding

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de weerstandscapaciteit en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een 'ratio weerstandsvermogen' en afgezet tegen de algemeen geldende weerstandsnorm. Die ratio geeft de mate aan waarin de gemeente in staat is om tegenvallers op te vangen zonder effecten op het voorzieningenniveau.

Weerstandscapaciteit

De middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken, vormen samen de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit bestaat uit algemene reserves en de post onvoorzien. Welke componenten een gemeente precies tot de weerstandscapaciteit wil rekenen, is een politieke afweging. De afweging van Leiderdorp staat in de financiële verordening 2018.

Risicomanagement

Een risico is een mogelijke gebeurtenis met een negatief gevolg voor de organisatie. De gemeente wil de risico's die ze loopt zo veel mogelijk beheersen. Dat kan door ze structureel en op systematische wijze te identificeren, prioriteren, analyseren en beoordelen. Een goed systeem van risicomanagement stelt bestuurders en managers in staat om passende beheersmaatregelen te nemen voor risico's die het behalen van de doelstellingen van de organisatie bedreigen.

2. Risico's

Risico-overzicht

We brengen de risico's in kaart met een risicoprofiel. Dit risicoprofiel maakten we met een risicomanagement informatiesysteem dat meerdere gemeenten gebruiken. Dit systeem brengt risico's systematisch in kaart. Vervolgens beoordelen alle teams binnen de gemeente de risico's. Gebaseerd op het beleidskader weerstandsvermogen en risicomanagement laat het overzicht hieronder de tien grootste risico's zien. Het zijn de risico's met de hoogste bijdrage, nadat een beheersmaatregel is getroffen, aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Onderaan de tabel staat het totaalbedrag voor de overige risico's.

Tabel 1: de 10 belangrijkste risico's

PRG	Risico (incl.gevolg)	Beheersmaatregel	Kans	Financieel gevolg (max) in €	Invloed
1	Project doorontwikkeling jeugdhulp. Sinds 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor het beschikbaar stellen van jeugdhulp tegen lagere kosten dan voorheen. De verdeling van de middelen wordt gedaan door middel van een objectief verdeel model. Begin 2019 heeft Tympaan een rapport gepresenteerd naar de omvang van jeugdhulp in onze regio. Hieruit kwam naar voren dat er in onze gemeente meer kinderen jeugdhulp ontvangen dat werd gedacht en berekend met de maatstaven uit het objectieve verdeelmodel. Dit betekent dus ook meer uitgaven. Sinds 2018 wordt er realistisch begroot waardoor de kosten vooraf inzichtelijk worden gemaakt. Omdat de middelen vanuit het rijk niet toereikend zijn worden middelen uit de sociale reserve toegevoegd aan het jeugdhulpbudget	<i>Actief</i> Gemeenten zijn met het Rijk in gesprek over de tekorten op het jeugdhulp budget. Hiernaast willen de gemeente in Leidse regio met het project doorontwikkeling jeugdhulp Leidse regio de druk op de duurdere vormen van jeugdhulp verminderen door onder andere de gemeentelijke toegang te verstevigen.	90%	1.000.000	8,01%
3	Informatiediefstal (digitaal en papier)	<i>Actief</i> Goede beveiliging (firewall). Strengere regels inzake vertrouwelijke informatie in afsluitbare papier containers <i>Actief</i> Het tijdig melden van een eventuele datalek	50%	820.000	5,47%
4	Verstreckte garantstellingen voor leningen aan diverse instellingen, kunnen niet worden afgelost.	<i>Actief</i> Beleid is erop gericht dat er geen nieuwe garantstellingen zonder waarborg worden afgegeven.	10%	3.736.825	5,93%
4	De hoogte van de algemene uitkering is onvoorspelbaar	<i>Actief</i> Ter dekking van dit risico is de behoedzaamheidsreserve Algemene Uitkering ingesteld. Mee- en tegenvallers t.o.v. de vastgestelde begroting worden met deze reserve verrekend. De behoedzaamheidsreserve maakt deel uit van de algemene reserves.	50%	750.000	4,99%
1	Wmo aanbieders dragen cliënten niet over aan Inluzio Leiderdorp		70%	500.000	4,66%
3	Regionale samenwerking verloopt moeizaam en/of uitvoerende samenwerkingsverbanden kunnen uitvallen	<i>Actief</i> 1. Strategie ontwikkelen voor afhakende gemeenten 2. Besluitvorming op gemeentelijk niveau afstemmen 3. Investeren in samenwerking en goede voorbeelden delen 4. Focus houden op gezamenlijke doelen en resultaten	10%	2.500.000	3,40%

PRG	Risico (incl.gevolg)	Beheersmaatregel	Kans	Financieel gevolg (max) in €	Invloed
1	Transformatie van het sociaal domein krijgt onvoldoende vorm.	<i>Actief</i> Samenwerking tussen teams onderling en het sociale veld stimuleren. <i>Actief</i> Inwoners en partners betrekken bij de transformatieopdracht	50%	500.000	3,36%
2	Schade als gevolg van constructiefouten in kunstwerken	<i>Actief</i> 1. Signalen over potentiële gevolgschade actief oppakken en onderzoeken. 2. Onderzoeksresultaten omzetten naar maatregelen om de risico's te beperken	50%	500.000	3,35%
2	De onderhoudsbudgetten zijn mogelijk op de lange termijn niet toereikend voor de instandhouding van de openbare ruimte op de door de raad vastgestelde onderhoudsniveau.	<i>Actief</i> Actualisatie IBOR	50%	500.000	3,37%
1	De ICT-omgeving sluit in de uitvoering onvoldoende aan op wensen en behoeften van inwoners en medewerkers	<i>Actief</i> 1. aansluiting zoeken bij landelijk advies over informatievoorziening 2. inventarisatie betrokken systemen inclusief verwachte knelpunten 3. beginnen met veilige ict-toepassingen, bewezen technologie <i>Acties</i> 1. audit tbv toets privacy en veiligheid gegevens 2. duidelijke afspraken en protocol over informatiebeveiliging en privacy gegevens 3. informatievoorziening inrichten vanuit principe klant is eigenaar dossier en medewerkers hebben toegang	90%	250.000	3,00%
Totaal grote risico's				11.056.825	
Overige risico's				15.740.584	
Totaal alle risico's				26.797.409	

Veranderingen in top 10 van risico's

Ten opzichte van de jaarrekening 2018 vonden twee wijzigingen plaats in de top 10:

Uit de top 10:

- Door aantrekkende markt bestaat de kans dat aanbestedingen niet binnen budget blijven.

In de top 10:

- Onvoldoende compensatie door het Rijk voor de uitvoering van jeugdhulp.

Voor deze begroting actualiseerden we de risico's. Met als resultaat dat het totaal van alle risico's gezamenlijk licht toeneemt ten opzichte van de begroting 2019: van € 26,3 miljoen naar € 26,8 miljoen. Deze lichte stijging van het maximale risico heeft een beperkt effect op het weerstandsvermogen.

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de vastgestelde risico's voerden we een risicosimulatie uit. Dit doen we omdat het reserveren van het maximale bedrag van € 26.797.409 voor alle risico's ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. In de simulatie gingen we uit van een zekerheidspercentage van 90%. Hieruit volgt dat het met een benodigde weerstandscapaciteit van € 5.334.496 voor 90% zeker is dat we alle eventueel optredende risico's kunnen afdekken. Alle risico's waarvoor geen of onvoldoende beheersmaatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie bepalen samen de benodigde weerstandscapaciteit. De tabel hieronder bevat een overzicht van de meest relevante percentages en de corresponderende benodigde weerstandscapaciteit.

Tabel 2: Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages

Percentage	Bedrag (€)
75%	4.337.158
80%	4.578.890
85%	4.885.842
90%	5.334.496
95%	6.054.775

3. Beschikbare weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit algemene reserves per 31-12-2020 en de post onvoorzien 2020.

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit

Weerstand	Capaciteit (€)
Algemene reserve	8.792.439
Bouw- en grondexploitaties	3.885.145
Behoedzaamheidsreserve Gemeentefonds	1.966.352
Begroting: Onvoorzien lasten	59.075
Totale weerstandscapaciteit	14.703.011

4. Weerstandsvermogen

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, moeten we de relatie leggen tussen de financieel gekwantificeerde risico's met de bijbehorende benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit.

De relatie tussen beide componenten is:

Ratio weerstandsvermogen =	Beschikbare weerstandscapaciteit	=	€ 14.703.011	=	2,76
	Benodigde weerstandscapaciteit		€ 5.334.496		

Hoewel de beschikbare weerstandscapaciteit t.o.v. de jaarrekening 2018 is toegenomen neemt de ratio weerstandsvermogen iets af van 2,79 naar 2,76. Dat komt doordat het risico op de jeugdhulp is geactualiseerd. Door het

uitblijven van een toereikende compensatie door het Rijk neemt dit risico toe. Voor zover het Rijk extra middelen heeft uitgetrokken zijn die formeel gezien incidenteel. De extra middelen zijn, gelet op de richtlijn terzake, wel structureel doorgetrokken waardoor het risico verder oploopt.

Tabel 4: Weerstandsnorm

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	> 2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	< 0.6	ruim onvoldoende

De normtabel is ontwikkeld met de Universiteit Twente. De tabel geeft een waardering aan de berekende ratio. Onze ratio valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

Uitgaande van een gelijke benodigde weerstandscapaciteit en de verwachte beschikbare capaciteit zal de ratio ook de komende jaren de kwalificatie uitstekend krijgen. Het verwachte verloop van de ratio voor de komende jaren is als volgt:

Tabel 5: Prognose meerjaren

Ratio weerstandsvermogen	Ratio	Betekenis
31-12-2020	2,76	uitstekend
31-12-2021	2,81	uitstekend
31-12-2022	2,79	uitstekend
31-12-2023	2,81	uitstekend

5. Kengetallen

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing staan vijf financiële kengetallen. Het opnemen van deze kengetallen is verplicht. Naast deze kengetallen moeten we ook een beoordeling geven van de onderlinge verhouding van deze kengetallen in relatie tot de financiële positie. De kengetallen en de beoordeling geven samen op een eenvoudige manier inzicht in de financiële positie van de gemeente. De manier waarop we de kengetallen moeten berekenen is vastgelegd in een ministeriële regeling. De VNG ontwikkelde een aantal signaalwaarden voor een grofmazige waardering van deze indicatoren. We hebben de kengetallen berekend op basis van de geprognosticeerde balans en de begroting 2020.

Tabel 5: Financiële kengetallen

Kengetallen	Realisatie	Begroting				
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1a. Netto schuldquote	34,7%	37,8%	73,6%	88,5%	101,1%	105,8%
1b. Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	33,6%	36,9%	72,6%	87,3%	99,9%	104,6%
2. Solvabiliteitsratio	49,3%	44,9%	36,0%	34,0%	31,1%	29,9%
3. Grondexploitatie	-4,0%	-6,5%	-1,0%	0,0%	0,0%	0,0%
4. Structurele exploitatieruimte	0,6%	0,7%	0,7%	0,0%	0,0%	0,3%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	125,4%	125,8%	125,8%	125,8%	125,8%	125,8%

	Voldoende	Matig	Onvoldoende
Netto schuldquote	< 100	100 > < 130	> 130
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 100	100 > < 130	> 130
Solvabiliteitsratio	> 50	30 < > 50	< 30
Structurele exploitatieruimte	> 0,6	0 > < 0,6	0
Grondexploitatie		geen norm	
Belastingcapaciteit	< 100	100 > < 120	> 120

- De netto schuldquote vergelijkt de leningen van de gemeente (met aftrek van de geldelijke bezittingen) met de totale baten van de begroting. Deze indicator geeft inzicht in de mate waarin de begroting 'vastligt' voor rente en aflossing. In de ontwikkeling van de schuldquote zien we een substantiële toename sinds 2018. De oorzaak is enerzijds de 'afname' van de totale baten, omdat vanaf 2018 niet of in zeer geringe mate nog baten (en lasten) voor de grondexploitatie in de begroting voorkomen. Aan de andere kant zien we ook een toename van de voorgenomen investeringen volgens het investeringsplan, met de daaraan verbonden financieringsbehoefte. Tabel 5 presenteert ook de schuldquote gecorrigeerd voor de leningen die de gemeente heeft uitstaan; deze middelen vloeien immers op termijn terug. Hoewel beide indicatoren oplopen, scoort de gemeente Leiderdorp **'matig'**.
- De solvabiliteit geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen (balanstotaal) zijn gefinancierd uit eigen middelen (eigen vermogen). Anders gezegd: het aandeel van het eigen vermogen in het totaal vermogen. Hoe hoger de verhouding eigen vermogen is ten opzichte van het totale vermogen (het financiële kengetal solvabiliteitsratio), hoe gezonder de gemeente. De gemeente Leiderdorp scoort volgens de VNG-sigitaalwaarde **'matig'**. In dat licht is het belangrijk te weten dat lokale overheden de facto 'solvabiliteitsvrij' zijn en dus altijd aan de verplichtingen op lange termijn kunnen voldoen.
- Het financiële kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de investeringen in grondposities (boekwaarde) zijn ten opzichte van de jaarlijkse baten. Voor deze indicator zijn geen sigitaalwaarden geformuleerd. De boekwaarde op zich zegt immer niets over de mate waarin vraag en aanbod op elkaar aansluiten en in hoeverre de investeringen dus kunnen worden terugverdiend. Vanaf 31-12-2020 is dit percentage nihil omdat er dan geen boekwaarde meer is voor grondexploitaties. Paragraaf 7 brengt hier meer duidelijkheid in.
- De indicator structurele exploitatieruimte geeft aan hoe de structurele vrije ruimte (structurele baten min structurele lasten) zich verhoudt tot de totale begrotingsbaten. Dit laat zien in hoeverre de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen. Voor het begrotingstoezicht door de provincie is de structurele begrotingsruimte

'voldoende' wanneer deze groter is dan 0. Deze beoordeling is voor Leiderdorp maatgevend en daarom laten wij de signaalwaarden van de VNG buiten beschouwing. Wij beoordelen deze indicator dan ook als **'voldoende'**.

- De indicator belastingcapaciteit drukt uit hoe de woonlasten van een meerpersoonshuishouden (ozb, afvalstoffenheffing en rioolheffing) zich verhouden tot het gewogen landelijk gemiddelde. Hoge woonlasten ten opzichte van het landelijk gemiddelde drukken uit in hoeverre de gemeente de eigen inkomsten aanspreekt en dus ook beperkt is in het verkrijgen van extra inkomsten. Woonlasten onder het landelijk gemiddelde waardeert VNG als 'voldoende', woonlasten tussen het landelijk gemiddelde en 120% als 'matig' en woonlasten hoger dan 120% als 'onvoldoende'. De woonlasten in Leiderdorp bewegen zich rond 125% van het landelijk gemiddelde. Volgens de VNG-signalwaarden scoren we dus **'onvoldoende'**.

De indicatoren en de signaalwaarden zijn een grofmazig instrument om een uitspraak te kunnen doen over de financiële positie van een gemeente. Op basis van de signaalwaarden scoort Leiderdorp uiteenlopend van voldoende en matig tot onvoldoende. Ten opzichte van de begroting 2019 is deze score niet gewijzigd. Gelet op het uitstekende weerstandsvermogen geven deze indicatoren geen aanleiding om het beleid bij te stellen.

Paragraaf 3: Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Deze paragraaf laat zien hoe we onze kapitaalgoederen beheren. De financiële verordening 2018 bepaalt dat er een actueel beleidskader onderhoud kapitaalgoederen moet zijn. Het beleidskader onderhoud kapitaalgoederen staat in de beheervisie openbare ruimte. Het beleidskader geeft aan om welke kapitaalgoederen het gaat. Informatie over de vervangingsinvesteringen staat in de financiële begroting onder hoofdstuk E: Investerings. Het verloop van de voorzieningen lichten we toe in hoofdstuk G: Voorzieningen.

Beleidskader

De beheervisie openbare ruimte is het beleidskader voor het beheer en het onderhoudsniveau van de openbare ruimte. Uitvoering van dit beleidskader moet leiden tot een bestendige situatie waarin we de kapitaalgoederen onderhouden volgens vastgestelde functionaliteit en kwaliteitsniveau. Denk aan schoon, heel en veilig. Daarbij optimaliseren we de totale kosten.

Het beleidskader voor de kapitaalgoederen bevat per kapitaalgoed:

- de werkzaamheden voor de instandhouding;
- het onderhoudsniveau uit het beeldkwaliteitsplan;
- de grootte van het areaal;
- de kosten voor de instandhouding, zoals klein en groot onderhoud en vervangingskosten;
- de huidige staat van onderhoud, zoals een technische beoordeling en toezicht van de kwaliteit;
- een scenario voor het onderhoud.

Prog.	Omschrijving beheerplan	Vastgesteld door de raad	Frequentie actualisatie	Volgende actualisatie	Voorziening	Financiële vertaling in de begroting	Achterstallig onderhoud
2C	1. Beheervisie: kaders integraal beheer openbare ruimte (IBOR) (1A t/m 1F)	2014	1x per 10 jaar	2024	ja	ja	n.v.t.
2C	2. Integraal Waterketenplan Leidse regio 2019-2023	2019	1x per 5 jaar	2024	ja	ja	zie IWKp
2C	3. Beheerplannen kapitaalgoederen openbare ruimte 2020-2029	2019	1x per 4 jaar	2024	ja	ja	zie beheer- plannen
Diverse	4. Accommodaties	2017	1x per 4 jaar	2020	ja	ja	n.v.t.

Integraal beheer openbare ruimte (IBOR)

De gemeente Leiderdorp is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Daarvoor hebben we beheerplannen voor alle domeinen in de openbare ruimte: wegen, openbare verlichting, civiele kunstwerken, speelvoorzieningen, water, groen en straatmeubilair. In deze beheerplannen staat hoe het beheer en onderhoud van het kapitaalgoed in de planperiode vorm krijgt en wat het kost om de onderhoudsniveaus uit de beleidskaders te bereiken. Op basis van de beheerplannen rationaliseren we de uitvoering van de beheertaken: we garanderen het geboden kwaliteitsniveau, we minimaliseren kapitaalvernietiging en er vindt afstemming plaats tussen de verschillende vakgebieden.

A. Wegen

Gewenst kwaliteitsniveau

Onderhoud, beheer en inspecties van wegen zijn nodig om de functionaliteit en de veiligheid van de wegen te garanderen. Met een tweejaarlijkse technische kwalitatieve beschouwing brengen we de onderhoudstoestand in kaart. Zo ontstaat een kwaliteitsbeeld van het wegareaal, gebaseerd op de maatstaven van CROW. In 2018 voerden we deze tweejaarlijkse technische kwalitatieve inspectie voor het laatst uit. De inspectie geeft per wegvak, -type en -categorie op detailniveau inzicht in de kwalitatieve toestand van het areaal. Voor burgers en bedrijven tonen we de kwaliteit aan volgens de methode beeldkwaliteit. Leiderdorp heeft kwaliteit B. Het niveau B (basis) is het best passende kwaliteitsniveau om de openbare ruimte schoon, heel en veilig te houden binnen de financiële kaders. Omdat een kwaliteitsniveau op basis van beeldkwaliteit niet altijd voldoende is, moet een beheerder ook inzicht hebben in de technische kwalitatieve inspectie. Op basis van deze twee beschouwingen, de wensen en klachten van burgers en bedrijven en nieuwe ontwikkelingen stellen we wegenplanningen op.

Samen met de planning uit het Integraal Waterketenplan (IWKp) zijn de wegenplanningen de basis voor de integrale uitvoeringsplanning met andere disciplines, zoals openbare verlichting, groen, water, kunstwerken en spelen. Uit de kwalitatieve inspecties komen relatief vaak de shadebeelden 'oneffenheden' en 'zettingen' naar voren. Dit is inherent aan zettingsgevoelige gebieden. Om in de toekomst beter te kunnen inspelen op zettingsgevoelige gebieden, passen we de beheerstrategie aan. Denk aan beheercycli en maatregelpakketten.

Op de doorgaande wegen met asfaltverharding gebruiken we voor de belijning thermoplastisch of slijtvast materiaal. Dit is weliswaar duurder, maar wel duurzamer. Voor belijning die niet wordt overreden en belijning op klinkerverharding kiezen we voor de veel goedkopere traditionele wegenverfbelijning.

Onderhoud, beheer en inspecties van de verkeerslichten zijn nodig om de functionaliteit, de veiligheid en de doorstroming te garanderen. Om te blijven voldoen aan het gewenste kwaliteitsniveau werken we samen met Leiden.

Wat gaan wij ervoor doen?

We pakken de projecten steeds breder op. We kijken niet alleen goed naar de technische kant, maar halen ook opgaves van 'buiten' naar 'binnen'. Met andere woorden: inbreng vanuit de maatschappij vinden we steeds belangrijker. De werkzaamheden voor de grote, integrale (her)inrichtingsprojecten bereiden we per project voor en besteden we aan. Het onderhoud aan belijning en figuraties op het wegoppervlak nemen we mee in het wegonderhoud. We communiceren vroegtijdig over de projecten en planningen met belanghebbenden, zoals bewoners en bedrijven. We houden ook rekening met de participatiemogelijkheden.

We voeren jaarlijks klein en groot onderhoud uit aan de elementenverharding van diverse wegen. Het jaarlijkse asfaltonderhoud bundelen we zoveel mogelijk en voeren we uit in het voorjaar, na de vorstperiode.

In 2020 staan de (lopende onderhouds)projecten Leyhof, Oranjewijk, Kreken Noord, Hoogmadeseweg, Ericalaan en Leidsedreef op de planning. Ook voeren we in verschillende straten planmatig het beheer en onderhoud uit op basis van de recentste wegininspecties.

B. Openbare verlichting

Gewenst kwaliteitsniveau

Het beleid voor - en daarmee ook de kwaliteit van - de openbare verlichting staat in het beleidsplan. We proberen het afgesproken kwaliteitsniveau en de milieudoelstellingen na te leven. Het kwaliteitsniveau vertaalden we naar een meerjarenonderhoudsplan. Voor de verlichting volgen we de Nederlandse Praktijkrichtlijn voor de kwaliteitscriteria openbare verlichting (NPR 13201) en de criteria van Agentschap.nl (voorheen SenterNovem) voor duurzaam inkopen.

Wat gaan wij ervoor doen?

Het vervangen en aanpassen van de verlichting plannen we zoveel mogelijk binnen integrale projecten. We voeren alle vervangingen met led uit. Zo besparen we energie- en vervangingskosten. In 2020 vinden vervangingen en optimalisaties bij de integrale projecten plaats.

C. Civiele kunstwerken

Gewenst kwaliteitsniveau

Onderhoud, beheer en inspecties van kunstwerken - houten en betonnen bruggen - zijn nodig om de functionaliteit, toegankelijkheid en de veiligheid te garanderen. Om te blijven voldoen aan het gewenste kwaliteitsniveau werken we volgens een meerjarenonderhoudsplan. De gemeente is eigenaar en beheerder van de civiele kunstwerken en heeft het beheer over 75 betonnen bruggen, 87 houten bruggen en 40 stalen bruggen.

Wat gaan wij ervoor doen?

Op basis van de technische inspectie van alle kunstwerken - houten en betonnen bruggen - stelden we een meerjarenonderhoudsplan op voor herstel of vervanging. In 2020 vervangen we een aantal houten bruggen en voeren we diverse herstelwerkzaamheden uit. Dit doen we zoveel mogelijk integraal en in afstemming met de regiogemeenten.

D. Verkeerregelinstallaties

Gewenst kwaliteitsniveau

De gemeente beschikt over acht verkeersinstallaties. Alle installaties hebben led-verlichting.

Wat gaan wij ervoor doen?

We werken samen met Leiden in de vorm van een beheer- en onderhoudcontract. Zo geven we een kwaliteitsimpuls aan het technische en functionele onderhoud van de verkeerslichten en is de organisatie professioneler ingericht.

E. Speelvoorzieningen

Gewenst kwaliteitsniveau

Het doel is voldoende informele en formele speelruimte volgens de richtlijnen in het speelruimteplan. Zodat ieder kind in Leiderdorp op 'eigen wijze' veilig kan buitenspelen in de wijk waar hij of zij woont. Ieder kind in Leiderdorp moet dus gebruik kunnen maken van veilige speelplaatsen. Wij borgen de veiligheid van de openbare speelvoorzieningen. Onveilige speelelementen repareren we of - als herstel niet meer mogelijk is - verwijderen we. We volgen de eisen in het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen en de Europese normen 1176 en 1177. Bij vernieuwing van speelplaatsen maken we gebruik van onderhoudsvriendelijke en duurzame materialen.

Wat gaan wij ervoor doen?

De uitvoering van het speelruimteplan zetten we verder door. We gaan de vervolgfase in om een deel van de formele speelplaatsen om te vormen naar informele speelplaatsen. Daarnaast vernieuwen of renoveren we centraal gelegen formele speelplaatsen. Bij de vernieuwingen, verbeteringen en omvormingen betrekken we buurtbewoners, schoolbesturen en kinderen. Dit doen we actief, onder andere via bewonersbijeenkomsten, bewonersbrieven en enquêtes. We ondersteunen initiatieven van bewoners om te participeren in beheer, bijvoorbeeld door adoptie van informele speelplaatsen mogelijk te maken.

We voeren (twee)jaarlijks de vereiste hoofdinspectie en functionele controlerondes uit.

F. Water

Gewenst kwaliteitsniveau

Wij zorgen voor een doelmatige inzameling en transport van afvalwater, voor inzameling en verwerking van hemelwater en voor een oplossing voor grondwaterproblemen. Het onderhoud van secundaire watergangen - de meeste sloten in het stedelijk gebied - ligt vooral bij ons, maar op enkele plaatsen ook bij derden en particulieren.

Wat gaan wij ervoor doen?

Voor een goed functionerend watersysteem zijn het tijdig baggeren van watergangen en het in stand houden van de oevers belangrijk. De taken vloeien voort uit de doelstelling in programma 2C.

G. Groen

Gewenst kwaliteitsniveau

Het openbaar groen is van groot belang voor de ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving. Vanuit verschillende wettelijke, beleids- en beheerkaders werken we aan een biodivers, duurzaam, onderhoudsarm en veilig groenbestand. Dit openbaar groen beheren we, volgens het coalitieakkoord, op beeldkwaliteitsniveau B.

Wat gaan wij ervoor doen?

Zie ook de programma's 2B en 2C. Wij onderhouden het openbaar groen volgens het groenbeheerplan. Dat geeft inzicht in de kwaliteit van het openbaar groen en de middelen die nodig zijn om het vastgestelde kwaliteitsniveau te bereiken.

H. Straatmeubilair

Gewenst kwaliteitsniveau

Met straatmeubilair bedoelen we hier 'diverse objecten en elementen die de verblijfsfunctie van de openbare ruimte dienen en/of een verkeersfunctie of informerende functie hebben'. Denk aan palen, fietsvoorzieningen, zitbanken, bewegwijzeringen, straatnaamborden, verkeersborden en wegmarkeringen. Het kwaliteitsniveau van het beheerplan Straatmeubilair is vastgesteld op kwaliteitsniveau B.

Wat gaan wij ervoor doen?

Wij voeren goed en tijdig onderhoud uit aan het straatmeubilair. Hier valt ook een veilige en vlotte afwikkeling van het verkeer onder.

Riolering

Gewenst kwaliteitsniveau

Riolering is nodig voor het 'duurzaam beschermen van volksgezondheid en milieu' en het voorkomen van wateroverlast. Dit algemene doel kunnen we vertalen naar het inzamelen van afvalwater, hemelwater en grondwater. Dit omvat het beheer en onderhoud van alle openbare rioleringen, van het bergbezinkbassin, van putten en kolken en het bedienen en onderhouden van rioolgemalen en het drukrioolsysteem.

In het Integraal Waterketenplan (IWKp 2019-2023) staat hoe Leiderdorp omgaat met zijn drie zorgplichten. Het IWKp is een gezamenlijk plan van de Leidse clusters: Leiderdorp, Zoeterwoude, Leiden, Oegstgeest en Voorschoten, met het hoogheemraadschap van Rijnland en de waterbedrijven Dunea en Oasen.

De rioolheffing dekt de kosten voor de riolering volledig.

Wat gaan wij ervoor doen?

In 2020 voeren we reguliere onderhoudswerkzaamheden en projecten uit:

- riolering reinigen en inspecteren (ongeveer 11 km per jaar);
- straat- en trottoirkolken reinigen (2 per jaar);
- correctieve maatregelen aan riolering en kolken;
- rioolgemalen reinigen en inspecteren (ongeveer 30);
- correctieve maatregelen aan gemalen;
- meetplan riolering uitrollen;
- integraal project Oranjewijk;
- integraal project Kreken Noord;
- integraal project Hoogmadeseweg en Ericalaan;
- participeren aan ontwikkellocaties.

Accommodaties

Het algemene uitgangspunt voor maatschappelijk vastgoed is dat de gemeente zo efficiënt mogelijk met de beschikbare ruimte omgaat. Het doel is een zo hoog mogelijk maatschappelijk en financieel rendement. Het uitgangspunt voor accommodatiebeleid zijn vijf 'gouden' regels:

- Denk niet in termen van functies, maar in activiteiten.
- Stuur op een clustering van samenhangende ruimtelijke activiteiten.
- Denk niet in termen van gebouwen, maar in omgevingen en netwerken.
- Maak een onderscheid in basisvoorzieningen en plusvoorzieningen.
- Denk niet in termen van investering, maar in duurzame exploitatie.

We stellen het vastgoed primair beschikbaar aan partijen die bijdragen aan de verwezenlijking van ons beleid. We kunnen leegstaande delen van gebouwen verhuren aan andere partijen, maar alleen als hun activiteiten passen bij de activiteiten die al in het gebouw plaatsvinden en bijdragen aan het bereiken van de gemeentelijke beleidsdoelen. Als activiteiten in accommodaties niet langer bijdragen aan het gemeentelijk beleid, bekijken we of we accommodaties in eigendom willen behouden. Deze uitgangspunten leidden tot de verhuiscarrousel Sterrentuin. De verhuiscarrousel wil diverse nieuwe organisaties en activiteiten in de Sterrentuin huisvesten en daarmee drie andere accommodaties vrijspelen. Dankzij de programmatische samenwerking en het flexibele en multifunctionele gebruik van de ruimten wordt de Sterrentuin efficiënt benut en kunnen we andere accommodaties afstoten.

Wat gaan we ervoor doen?

In 2020 bouwen we de Sterrentuin om naar een centrum voor zorg, ondersteuning, welzijn, informatie en educatie. Vervolgens verhuizen we Inluzio Leiderdorp, het CJG, de bibliotheek en enkele kleinere organisaties (terug) naar de Sterrentuin. Meer informatie staat in programma 2B.

We onderhouden de velden van RCL. De overige Bloemerdverenigingen onderhouden hun accommodatie zelf.

		2020	2021	2022	2023	
1. Integraal Beheer Openbare Ruimte						
a. Wegen	Kapitaallasten	150.951	303.709	318.338	430.186	
	Jaarlijks onderhoud	392.469	392.469	392.469	392.469	
	Storting in voorz	695.000	695.000	695.000	695.000	
	Subtotaal	1.238.420	1.391.178	1.405.807	1.517.655	
b. Openbare verlichting	Kapitaallasten	44.011	78.229	95.106	109.848	
	Jaarlijks onderhoud	88.517	88.517	88.517	88.517	
	Storting in voorz	0	0	0	0	
	Subtotaal	132.528	166.746	183.623	198.365	
c. Civieltechnische kunstwerken	Kapitaallasten	147.153	246.371	283.396	347.625	
	Jaarlijks onderhoud	390.169	244.005	244.005	244.005	
	Storting in voorz	163.099	163.099	163.099	163.099	
	Subtotaal	700.421	653.475	690.500	754.729	

		2020	2021	2022	2023
d. Verkeersregelinstallaties	Kapitaallasten	233.945	266.002	267.049	269.028
	Jaarlijks onderhoud	126.353	126.353	126.353	126.353
	Subtotaal	360.298	392.355	393.402	395.381
e. Speelplaatsen	Kapitaallasten	28.404	102.005	123.534	127.668
	Jaarlijks onderhoud	6.680	6.680	6.680	6.680
	Subtotaal	35.084	108.685	130.214	134.348
f. Water	Kapitaallasten	13.771	28.294	38.700	51.542
	Jaarlijks onderhoud	316.053	266.053	266.053	266.053
	Storting in voorz	110.000	110.000	110.000	110.000
	Subtotaal	439.824	404.347	414.753	427.595
g. Groen	Kapitaallasten	20.297	22.807	22.650	22.494
	Jaarlijks onderhoud	1.020.760	924.282	821.361	821.361
	Storting in voorz	260.000	260.000	260.000	260.000
	Subtotaal	1.301.057	1.207.089	1.104.011	1.103.855
h. Straatmeubilair	Jaarlijks onderhoud	26.500	26.500	26.500	26.500
	Storting in voorz	98.383	103.383	108.383	113.383
	Subtotaal	124.883	129.883	134.883	139.883
2. Riolering					
	Kapitaallasten	324.852	487.729	597.323	658.139
	Jaarlijks onderhoud	372.587	372.587	372.587	372.587
	Storting in voorz	64.251	21.468	33.935	41.865
	Subtotaal	761.690	881.784	1.003.845	1.072.591
3. Accommodaties					
a. Gebouwen	Kapitaallasten	2.343.514	2.296.965	2.268.173	2.235.816
	Jaarlijks onderhoud	298.900	283.000	307.212	337.607
	Storting in voorz	532.916	532.916	532.916	532.916
	Subtotaal	3.175.330	3.112.881	3.108.301	3.106.339
b. Sportvelden	Kapitaallasten	131.488	139.347	138.396	137.442
	Jaarlijks onderhoud	97.593	97.593	97.593	97.593
	Storting in voorz	44.877	44.877	44.877	44.877
	Subtotaal	273.958	281.817	280.866	279.912
	Totaal	8.543.493	8.730.240	8.850.205	9.130.653

Discipline	Areaal
Wegen: oppervlakte van het wegennet	1.330.000 m2
Wegen: binnen bebouwde kom	1.215.000 m2
Wegen: buiten bebouwde kom	115.000 m2
Wegen: elementen bestrating	979.000 m2
Wegen: asfalt	351.000 m2
Riolering: lengte vrijval	111 km
Riolering: lengte drukriool	12,5 km
Riolering: gemalen	92 st.
Riolering: bergbezinkbassin	1 st.
Riolering: overstorten (conform BRP 2016)	59 st.
Riolering: straatkolken	8.050 st.
Water: oppervlakte watergangen in gemeentelijk beheer	427.000 m2
Water: oppervlakte water met ontvangplicht	153.000 m2
Water: harde oeverlijn	40.000 m1
Water: zachte oeverlijn	49.000 m1
Water: duikers (exclusief duikers onder de A4)	214 st. (4.000 m1)
Groen: aantal bomen	16.118 st.
Groen: oppervlakte plantsoenen	110.000 m2
Groen: gazon	292.000 m2
Groen: berm	321.000 m2
Verlichting: masten met armaturen	5.127 st.
Kunstwerken: houten bruggen	87 st.
Kunstwerken: betonnen en stalen bruggen	115 st.
Verkeerstekens:	3.496 st.
Markeringen:	5.480 m2
Belijning:	54.084 m1
Spelen: aantal speellocaties (dit zegt niets over de toestellen)	102 st.
Verkeersregelinstallaties	8 st.
Vastgoed: aantal gemeentelijke accommodaties (al dan niet in eigen beheer)	24 st.

Paragraaf 4: Financiering

Inleiding

In de paragraaf financiering lichten we de financieringsfunctie van de gemeente Leiderdorp voor de jaren 2020-2023 toe. We geven de algemene ontwikkelingen en de ontwikkelingen in de gemeente Leiderdorp. De algemene ontwikkelingen betreffen de renteontwikkelingen en de wet- en regelgeving. De ontwikkelingen in de gemeente Leiderdorp omvatten de renterisiconorm, de kasgeldlimiet en de financiering van de gemeente.

Algemene ontwikkelingen

Renteontwikkelingen

Het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB) bepaalt grotendeels de rente op de geld- en kapitaalmarkt. Het belangrijkste rentetarief van de ECB - de herfinancieringsrente - ging in 2016 naar 0% en bleef sindsdien ongewijzigd. Eind 2018 staakte de ECB het in 2015 gestarte opkoopprogramma van obligaties om de inflatie aan te jagen. Hierdoor komt minder geld in de economie, wat weer tot een hogere rente kan leiden. Vooralsnog is dit niet gebeurd. De kans bestaat dat de ECB de rente nog verder gaat verlagen. Vooralsnog houden wij - uit voorzichtigheid - in deze begroting rekening met een stijgend rentepercentage.

Naast het beleid van de ECB zijn ook andere macro-economische effecten van belang voor de renteontwikkeling. Denk aan de rente in de Verenigde Staten en de Brexit.

Hieronder staan de rentepercentages waarmee wij rekenen voor de nieuw aan te trekken leningen. Om het renterisico zoveel mogelijk te beperken, hebben we bewust gekozen voor een hoger rentepercentage dan waar de banken in hun rentevisie van uitgaan. Daarbij hanteren we als uitgangspunt de actuele rente per mei 2019.

Renteontwikkelingen

Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2023
Rente kapitaalmarkt ¹	1,00%	1,50%	2,00%	2,50%	3,00%
Rente geldmarkt	0,00%	0,50%	0,50%	1,00%	1,00%

¹ Op basis van een lening met een looptijd van 10 jaar, rentevast en aflossing in gelijke delen. De rentepercentages komen voort uit een rentevisie, die mede tot stand is gekomen op basis van de rentevisies van een aantal financiële instellingen (BNG, ING en ABN-AMRO).

Ontwikkelingen gemeente Leiderdorp

Beleidsvoornemen treasury

In de financiële verordening 2018 (Z/17/052909/101314 van 14 november 2017) bepaalde de raad de kaders voor de treasuryfunctie.

Het beleid van onze gemeente is gericht op afdekking van de financieringsbehoefte met kortlopende financiering. Want de rente op de kortlopende middelen is in het algemeen lager dan de rente op langlopende middelen. We houden daarbij rekening met de kasgeldlimiet: de gemiddelde vlottende schuld, over drie maanden gezien, mag niet boven de 8,5% van het begrotingstotaal uitkomen. Gezien onze rentevisie, die ervan uitgaat dat de rente op de middellange termijn op een historisch laag niveau zal blijven, kunnen we voorlopig aan deze strategie vasthouden.

Zodra de rentevisie wijzigt in een stijgende rente op korte termijn, kunnen we overwegen om een groter deel van de financieringsbehoefte af te dekken met langlopende leningen.

Risicobeheer

Voor de beheersing van de renterisico's gelden twee concrete richtlijnen: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm (beide benoemd in de Wet fido).

De kasgeldlimiet

De gemiddelde vlottende schuld van een gemeente mag, over drie maanden gezien, niet boven de 8,5% van het begrotingstotaal uitkomen. De kasgeldlimiet heeft het volgende verloop:

- Kasgeldlimiet 2018 € 5,5 miljoen
- Kasgeldlimiet 2019 € 6,0 miljoen
- Kasgeldlimiet 2020 € 5,9 miljoen

De tabel hieronder laat de ontwikkeling van de kasgeldlimiet over het afgelopen jaar zien (kwartaal 3 en 4 van 2018 en kwartaal 1 en 2 van 2019):

Kasgeldlimiet

Omschrijving	Gemiddelde netto vlottende schuld	Kasgeldlimiet	Ruimte (=+) of Overschrijding
derde kwartaal 2018	-841	5.486	6.327
vierde kwartaal 2018	1.163	5.486	4.323
eerste kwartaal 2019	3.589	6.027	2.438
tweede kwartaal 2019	4.282	6.027	1.745

Bedragen x € 1.000

In de afgelopen periode overschreden we de kasgeldlimiet niet. Volgens de Wet fido moet de toezichthouder (de provincie) ontheffing verlenen voor een overschrijding van meer dan twee kwartalen. Dit was voor onze gemeente niet nodig.

De renterisiconorm

De jaarlijkse aflossingen op en renteherzieningen van de langlopende schuld mogen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. In de tabel hieronder staat de verwachte ontwikkeling van de renterisiconorm voor de komende jaren:

De renterisiconorm

Nr.	Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2023
1	Begrotingstotaal	70.907 ¹	79.016	61.545	61.037	60.821
2	Wettelijk percentage	20%	20%	20%	20%	20%
3	Renterisiconorm (1x2)	14.181	15.803	12.309	12.207	12.164
4	Renteherzieningen	0	0	0	0	0
5	Aflossingen	2.024	2.024	2.024	2.024	2.024
6	Bedrag waarover renterisico gelopen wordt (4+5)	2.024	2.024	2.024	2.024	2.024
7	Ruimte onder renterisiconorm (3-6)	12.157	13.779	10.285	10.183	10.140

Bedragen x € 1.000

¹ Voor betreffende jaar betreft dit de primitieve begroting. De primitieve begroting is de basis voor de verantwoording op de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

De hoogte van de langlopende leningen waarover we de komende jaren een renterisico lopen blijft ruimschoots binnen de wettelijke norm (Wet fido).

De leningenportefeuille

In 2020 verwachten we € 23 miljoen aan langlopende leningen aan te trekken. Met de exploitatielasten van de leningen hebben we in de exploitatiebegroting rekening gehouden.

De leningportefeuille

Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2023
Stand 1 januari	17.434	21.933	43.198	48.039	55.201
Nieuwe leningen	6.523	23.289	6.865	9.186	5.285
Reguliere aflossingen	2.024	2.024	2.024	2.024	2.024
Stand per 31 december	21.933	43.198	48.039	55.201	58.462
Rentelasten	436	529	723	887	1.106

Bedragen x € 1.000

Rentemethodiek en renteresultaat

De toerekening van de rentelasten doen we volgens de rente-omslagmethode. Het totaal van de rentelasten wordt 'omgeslagen' over het geheel van de investeringen. De rentelasten zijn het totaal van de rentelasten op de langlopende geldleningen en de kortlopende financiering minus de renteopbrengsten van overtollige middelen.

Met de rente-omslagmethode rekenen we de rentelasten volgens de stand van de investeringen toe aan de taakvelden in de programmabegroting. We gaan ervan uit dat de gehanteerde omslagrente een reëel percentage is. Zodra de afwijking tussen de gehanteerde omslagrente en de werkelijk rentelast groter wordt dan 0,5%, moeten we de gehanteerde omslagrente aanpassen.

Renteresultaat

Betaalde rente over de korte en lange financiering	621
Doorberekend aan grondexploitatie	29
Aan taakveld toe te rekenen	650
Aan taakveld toegerekende omslagrente	-652
Resultaat taakveld treasury	-1

Voor de doorberekening van de rentelasten hanteren we met ingang van 2018 een interne rente van 0,75%. De interne rekenrente gebruiken we voor rentetoerekening aan investeringen. Voor de rentetoerekening aan de grondexploitaties bestaat een specifiek berekend rentepercentage. Dat percentage is 1,56%. Overigens is in de GIG 2018 gerekend met 1,85%. Dat is het percentage dat voor 2017 achteraf is bepaald voor de toerekening aan de grondexploitaties. In de begroting 2020 worden deze percentages weer op elkaar aangesloten.

Uit het gepresenteerde voordeel van € 1.000 blijkt dat de gehanteerde omslagrente van 0,75% een fractie hoger is dan het werkelijke percentage. We berekenen dus € 1.000 meer rente door naar de activa, dan we daadwerkelijk betalen aan de geldverstrekkers. Het verschil bevindt zich ruim binnen de gestelde bandbreedte. Dat betekent dat we een reëel rentepercentage toerekenen aan de activa.

Kredietrisicobeheer

De gemeente Leiderdorp heeft voor een aantal zaken een overeenkomst met de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Voorbeelden zijn een rekening-courantovereenkomst en het aantrekken en uitzetten van kort en lang geld. Overtollige middelen houden we aan bij de agent van het ministerie van Financiën (schatkistbankieren).

Relatiebeheer

Onze bancaire partijen voldoen aan de eisen die de wet aan hen stelt. Beoordeling vindt plaats bij het aangaan van de relatie en jaarlijks bij het opstellen van de jaarrekening. Offertes vragen we op bij verschillende instanties, zoals de financiële verordening het voorschrijft.

Geldstromenbeheer

De geldstromen lopen hoofdzakelijk via de BNG. De saldi op de ING-rekeningen boeken we zoveel mogelijk over naar de rekening bij de BNG. We werken met een liquiditeitsbegroting die we halfjaarlijks actualiseren. De grondexploitatie zorgt voor de grootste onzekerheden rond de inkomende en uitgaande geldstromen.

Paragraaf 5: Bedrijfsvoering

Inleiding

Het subprogramma Bedrijfsvoering in programma 3 gaat inhoudelijk in op de bedrijfsvoering. In deze paragraaf beperken we ons tot het financiële overzicht van de personele kosten.

Overzicht personele kosten

bedragen x € 1.000	2018 werkelijk	2019 na begr. wijz. t/m juli	2020 begr.prim.	2020/2019
a. Salarislasten	10.540	11.676	11.292	97%
b. Inhuur ten laste van vaste formatie	897	2	2	103%
c. Inhuur overige budgetten	191	330	316	96%
d. Studiekosten algemeen	216	235	222	95%
e. Onafhankelijk advies	733	820	706	86%
Totaal	12.576	13.062	12.538	96 %

We indexeren de salarislasten op basis van de kadernota 2020-2023 met 4,0%. En volgens het principeakkoord voor de cao gemeenten verhogen we de personele kosten met ongeveer 1,0% extra. Toch neemt het budget voor salarislasten in vergelijking met 2019 in 2020 af. Dit is het gevolg van een formatiereductie door de overgang van taken: het informatiemanagement gaat naar Servicepunt71 en een aantal belastingtaken gaan naar de BSGR.

De inhuur ten laste van de vaste formatie staat in de begroting op nul omdat het beschikbare budget voor de salarislasten de inhuur dekt. Wij ramen een apart budget voor overige inhuur. Dit budget blijft min of meer constant. Het budget voor studiekosten indexeren we met 1,5% maar neemt toch af, ook als gevolg van de formatiereductie. Het budget voor onafhankelijk advies verhoogden we in 2019 incidenteel, onder andere door budgetoverheveling vanuit 2018. Het structureel beschikbare budget voor 2020 en volgende jaren is vrijwel ongewijzigd.

Paragraaf 6: Verbonden partijen

Inleiding

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke rechtspersoon waarin de gemeente Leiderdorp een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Bestuurlijk belang betekent dat de gemeente zeggenschap heeft door vertegenwoordiging in het bestuur of door stemrecht. Het financiële belang is het bedrag dat de gemeente ter beschikking heeft gesteld en dat niet verhaalbaar is. Of het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat wanneer de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt.

De raad stelde op 31 januari 2011 de spelregels vast voor het aangaan van verbonden partijen. In de nota verbonden partijen Leiderdorp staan de algemene en specifieke kaders en de gemeentelijke doelstellingen. Daarmee ontwikkelde de raad een visie op het geheel aan samenwerkingsverbanden.

Met ingang van 2020 neemt Leiderdorp deel aan de gemeenschappelijke regeling Belastingssamenwerking Gouwe Rijnland (BSGR). Deze regeling is nieuw in deze paragraaf.

Sinds enkele jaren legt de werkgroep financieel kader gemeenschappelijke regelingen een aantal gemeenschappelijke regelingen een generieke taakstelling op. Die taakstelling staat de afgelopen jaren op nul. Voor Leiderdorp gaat het om Holland Rijnland, de Veiligheidsregio, Omgevingsdienst West-Holland en de RDOG Hollands Midden. Het college is van mening dat deze (financiële) taakstelling moet leiden tot een taakdiscussie bij de gemeenschappelijke regelingen. Een gevolg van deze discussie kan zijn dat de deelnemers aan de regeling - en Leiderdorp in het bijzonder - meer gaan sturen op de taakuitvoering.

Overzicht verbonden partijen Leiderdorp

Verbonden partij	2018 (w)	2019 (b)	2020 (b)
Holland Rijnland	842	1.032	1.021
Veiligheidsregio	1.482	1.563	1.643
RDOG	887	1.344	1.440
ODWH	511	466	514
Oude Rijnzone	9	11	11
SP71	3.351	3.375	3.792
BSGR	n.v.t.	n.v.t.	318
Sociale dienst GR	1.632	1.648	1.648
Totaal	8.714	9.439	10.387

Gemeenschappelijke regelingen

Holland Rijnland			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/publiek belang	Holland Rijnland is een samenwerking van en voor dertien gemeenten in het hart van de Randstad. Deze gemeenten werken vanuit een gezamenlijke strategische visie op de verdere ontwikkeling van de regio om de kwaliteit van wonen, werken, ondernemen en recreëren van burgers, bedrijven en instellingen in het gebied te bevorderen.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers bestuur		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage op basis van aantal inwoners		
Financieel belang	De deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2020	31-12-2020
	Eigen vermogen	861	861
	Vreemd vermogen	56.901	56.901
	Jaarresultaat		-
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.hollandrijnland.nl		

Veiligheidsregio Hollands Midden			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/publiek belang	In de Veiligheidsregio Hollands Midden werken hulpverleningsdiensten en gemeenten samen aan de veiligheid. Ze bereiden zich voor op rampen en ernstige ongelukken. Daarnaast nemen ze maatregelen om toenemende risico's beter te beheersen.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers bestuur.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage op basis van aantal inwoners		
Financieel belang	De deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2020	31-12-2020
	Eigen vermogen	4.493	3.742
	Vreemd vermogen	33.992	39.934
	Jaarresultaat		-
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie			

Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg Hollands Midden (RDOG)			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/publiek belang	De RDOG Hollands Midden bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en het welbevinden van de burgers in de regio Hollands Midden in zowel reguliere als crisisonstandigheden.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers bestuur		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage op basis van uren		
Financieel belang	De deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten en door taakstelling veroorzaakte frictiekosten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2020	31-12-2020
	Eigen vermogen	3.401	3.533
	Vreemd vermogen	32.136	30.422
	Jaarresultaat		-
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.ggdhm.nl		

Omgevingsdienst West Holland			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/publiek belang	Uitvoering van de wettelijke taken zoals de vergunningverlening en handhaving van de Wet milieubeheer en de Wet bodembescherming (met name het bouwstoffenbesluit). Ook adviseert de omgevingsdienst de deelnemende gemeenten bij de uitvoering van hun taken, zoals ruimtelijke planvorming en verkeersbeleid.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers bestuur, de stemverhouding wordt jaarlijks vastgesteld door het algemeen bestuur en is afhankelijk van de gemeentebijdrage versus de totale begroting.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage op basis van uren		
Financieel belang	De deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2020	31-12-2020
	Eigen vermogen	855	925
	Vreemd vermogen	5.672	5.500
	Jaarresultaat		-
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.odwh.nl		

Oude Rijnzone			
Vestigingsplaats	Alphen aan den Rijn		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/publiek belang	De Oude Rijnzone is het gebied langs de rivier de Oude Rijn, tussen Leiden en Bodegraven. De Oude Rijnzone is door de provincie aangewezen als transformatiezone. In deze zone worden nieuwe woon- en werkgebieden ontwikkeld, bestaande bedrijfslocaties geherstructureerd en de water- en natuurkwaliteiten versterkt. Daarnaast is er aandacht voor de verbetering van de bereikbaarheid van het gebied.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers bestuur		
Jaarlijkse bijdrage	De jaarlijkse organisatiekosten worden onder de deelnemende gemeenten verdeeld op basis van de inwoneraantallen.		
Financieel belang	De deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2020	31-12-2020
	Eigen vermogen	0	0
	Vreemd vermogen	886	58
	Jaarresultaat		0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.ouderijnzone.nl		

Servicepunt71			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/publiek belang	Vanaf 1 januari 2012 verzorgt Servicepunt71 de interne bedrijfsvoering van de gemeenten Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest en Zoeterwoude. Servicepunt71 levert producten en diensten op het gebied van ICT, hrm, financiën, juridische zaken en inkoop. Voor de gemeenten Leiden en Leiderdorp regelt Servicepunt71 ook de facilitaire zaken.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers bestuur		
Jaarlijkse bijdrage	De deelnemers betalen een jaarlijkse bijdrage op basis van een verdeelpercentage. Het verdeelpercentage is gebaseerd op het aandeel in het totaal van de overgedragen formatie en de overgedragen materiële budgetten.		
Financieel belang	De deelnemers in Servicepunt71 zijn gezamenlijk aansprakelijk voor de eventueel ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2020	31-12-2020
	Eigen vermogen	1.595	1.240
	Vreemd vermogen	15.837	12.928
	Jaarresultaat		-
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.servicepunt71.nl		

Belastingssamenwerking Gouwe Rijnland (BSGR)			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/publiek belang	Vanaf 1 januari 2020 neemt Leiderdorp deel in de gemeenschappelijke regeling BSGR. Deze regeling verzorgt met ingang van belastingjaar 2020 de belastingtaken zoals oplegging en inning van de gemeentelijke heffingen. De herwaardering in het kader van de Wet WOZ zal t.b.v. belastingjaar 2021 (waardepeildatum 01-01-2020) worden uitgevoerd.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers bestuur		
Jaarlijkse bijdrage	De deelnemers betalen een jaarlijkse bijdrage op basis van de vastgestelde verdeelsleutels zoals aantal objecten, aantal aanslagen en aantal heffingen.		
Financieel belang	De deelnemers in de BSGR zijn gezamenlijk aansprakelijk voor de eventueel ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2020	31-12-2020
	Eigen vermogen	1.036	641
	Vreemd vermogen	5.257	5
	Jaarresultaat		0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.bsgr.nl		

De gemeenschappelijke uitvoeringsorganisatie sociale diensten Leiden en Leiderdorp			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (lichte vorm zonder rechtspersoonlijkheid)		
Doelstelling/publiek belang	De gezamenlijke uitvoeringsorganisatie Leiden en Leiderdorp voert de volgende taken, wetten en regelingen (gedeeltelijk) uit: de Participatiewet, het Bbz, de IOAW, de IOAZ, de Wsw, de WI, de Wet Taaleis, de Wet op de lijkbezorging, SMI-kinderopvang, de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, de sociale recherche, het minimabeleid en andere eventueel voor deze wetten en regelingen in de plaats komende regelingen.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers bestuur		
Jaarlijkse bijdrage	Leiderdorp neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling om efficiënter en effectiever te kunnen werken, deskundigheid en expertise te vergroten, en kwetsbaarheid te verminderen. De uitwerking van de afspraken uit de gemeenschappelijke regeling gebeurt in een tweejaarlijkse dienstverleningsovereenkomst (DVO). De verdeling van die kosten is op basis van het relatieve percentuele aandeel van elke partij in de som van de BUIG-budgetten over een periode van vijf jaar.		
Financieel belang	De uitvoeringskosten worden jaarlijks afgerekend.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2020	31-12-2020
	Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.
	Jaarresultaat	n.v.t.	n.v.t.
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie			

Vennootschappen

Alliander			
Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	NV		
Doelstelling/publiek belang	Via energienetwerken zorgt Alliander voor de distributie van gas en elektriciteit in een groot deel van Nederland. Alliander brengt een open en duurzame energiemarkt dichterbij.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder		
Jaarlijks dividend	Alliander keert jaarlijks dividend uit. De uikering is afhankelijk van de winst.		
Financieel belang	Het aantal aandelen is 604.818 en het relatieve aandeel is 0,442. De aandeelhouders zijn niet aansprakelijk voor eventuele tekorten bij Alliander.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2018	31-12-2018
	Eigen vermogen	3.942.000	4.129.000
	Vreemd vermogen	4.127.000	1.984.000
	Jaarresultaat		334.000
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.alliander.nl		

Oasen			
Vestigingsplaats	Gouda		
Rechtsvorm	NV		
Doelstelling/Publiek Belang	Oasen is een maatschappelijk drinkwaterbedrijf. Oasen zorgt op duurzame wijze voor het drinkwater in Leiderdorp.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder		
Jaarlijks dividend	Oasen keert op grond van haar statuten geen dividend uit.		
Financieel belang	De gemeente Leiderdorp heeft 25 aandelen in Oasen, naar rato van het aantal inwoners. De aandeelhouders zijn niet aansprakelijk voor eventuele tekorten bij Oasen.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2018	31-12-2018
	Eigen vermogen	103.668	108.494
	Vreemd vermogen	162.538	159.959
	Jaarresultaat		4.826
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.oasen.nl		

BNG			
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	NV		
Doelstelling/publiek belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder		
Jaarlijks dividend	De BNG keert jaarlijks dividend uit. De uikering is afhankelijk van de winst.		
Financieel belang	De BNG is een NV. De aandeelhouders zijn niet aansprakelijk voor eventuele tekorten bij de BNG.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2018	31-12-2018
	Eigen vermogen	4.953.000	4.991.000
	Vreemd vermogen	135.041.000	132.518.000
	Jaarresultaat		337.000
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.bng.nl		

Stichtingen

DataLand			
Vestigingsplaats	Gouda		
Rechtsvorm	Stichting		
Doelstelling/publiek belang	<p>DataLand verzorgt de toegankelijkheid van het gemeentelijke vastgoed en geo- en Woz-informatie voor publieke en private afnemers in Nederland. Daarmee ontzorgt DataLand de gemeente.</p> <p>DataLand biedt actieve kwaliteitsbewaking, vertegenwoordiging van het gemeentelijk belang, en organisatie en coördinatie van het gemeentelijk geoberaad (in samenwerking met VNG). Het geoberaad is een landelijk ambtelijk en bestuurlijk podium voor gemeentelijke standpunten op het terrein van de ruimtelijke informatie.</p> <p>Deelname is verder niets anders dan een vorm van samenwerking tussen gemeenten ter behartiging van het openbaar belang. Het resultaat is efficiëntie en kennisvoordelen op het gebied van toegankelijkheid van overheidsinformatie, overheidsloket, e-government, dienstverlening, een transparante en betrouwbare overheid en stroomlijning van basisgegevens.</p> <p>DataLand is het landelijke kennis- en dataknooppunt voor vastgoed, geo- en Woz-gerelateerde gemeentelijke gegevens.</p>		
Bestuurlijk belang	De gemeente is als participant vertegenwoordigd in de certificaathoudersvergadering.		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	<p>Het financieel risico is laag en beperkt zich tot het in certificaten geïnvesteerde bedrag. Het betreft een eenmalige storting. Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden. Verstrekking van gegevens aan afnemers vindt plaats tegen verstrekingskosten. Deze inkomsten worden door DataLand gebruikt om de drieledige taken van de organisatie – een stichting zonder winstoogmerk – uit te voeren. Jaarlijks keert DataLand een vergoeding aan deelnemende gemeenten uit voor het leveren van de gemeentelijke gegevens. Daarnaast keert DataLand het eventuele overschot aan inkomsten uit aan certificaathoudende gemeenten. Leiderdorp heeft 13.352 certificaten van aandelen DataLand à € 0,10 per certificaat.</p>		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2018	31-12-2018
	Eigen vermogen	751	112
	Vreemd vermogen	522	413
	Jaarresultaat		-639
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden. De intentie is dat DataLand per 1 januari 2022 wordt opgenomen in het Kadaster.		
Overige informatie	www.data-land.nl		

Paragraaf 7: Grondbeleid

Visie

Het grondbeleid is vooral ondersteunend aan programma 2: Aantrekkelijk Leiderdorp. Het grondbeleid heeft een grote financiële impact. De baten en de financiële risico's hebben invloed op de algemene financiële positie van de gemeente. Ons grondbeleid staat in de nota grondbeleid 2019-2023. De raad stelde de nota op 9 september 2019 vast.

De programma's hanteren een onderscheid in SMART-doelen, activiteiten en prestatie-indicatoren. Voor het grondbeleid maakten we dezelfde driedeling:

- SMART-doelen: waar mogelijk faciliterend grondbeleid, niet meer grond dan nodig, marktconforme grondprijzen
- Activiteiten: het monitoren van grondtransacties aan de nota
- Prestatie-indicatoren: grondprijzenbrief, de Gemeentelijke Integrale Grondexploitatie (GIG), uniforme erfpachtovereenkomsten

Hieronder volgen enkele kernpunten uit de nota grondbeleid 2019-2023.

Beleidskeuze vorm grondbeleid

De gemeente Leiderdorp kiest voor een 'faciliterend, tenzij...' grondbeleid.

We snijden de invulling van het grondbeleid per situatie toe op het gewenste resultaat. In beginsel is het grondbeleid faciliterend. Per opgave beoordelen we of er aanleiding is om een andere vorm van grondbeleid toe te passen. En zo ja, welke instrumenten daarbij horen.

Faciliterend grondbeleid houdt in dat de gemeente zelf geen grondexploitaties voert, maar dit overlaat aan private ontwikkelaars. We 'faciliteren' deze grondexploitaties door te investeren in plankosten. Denk aan het maken van een nieuw bestemmingsplan, het treffen van voorzieningen in de openbare ruimte en het aanleggen van nutsvoorzieningen. De kosten verhalen we volgens de nota kostenverhaal op betrokkenen. We kunnen actief grondbeleid inzetten als we een sterker stempel op de ontwikkeling willen drukken. Of als het noodzakelijk is om een ontwikkeling volgens de gemeentelijke randvoorwaarden te realiseren. Dan moet het financiële risico, ook op langere termijn, wel aanvaardbaar zijn.

Instrumenten

Voor grondbeleid hebben we een aantal instrumenten. De beleidsregels voor de instrumenten staan in de nota grondbeleid. Hieronder lichten we enkele uit.

- De gemeente voert een faciliterend grondbeleid. Per locatie bekijken we of er aanleiding is om een andere vorm van grondbeleid te voeren.
- Minnelijke verwerving is het uitgangspunt. De inzet van de instrumenten voorkeursrechten (Wvg) en onteigening sluiten we niet uit.
- Gronduitgifte vindt in principe plaats door de verkoop van gronden. In uitzonderingsgevallen zijn andere vormen van gronduitgifte ook mogelijk.

Grondprijnsbeleid

Bij een transparant grondbeleid horen transparante grondprijzen.

Beleidsregels grondprijnsbeleid:

- Het college stelt jaarlijks een grondprijzenbrief vast met daarin de gronduitgifteprijsen voor het volgende jaar. Deze brief gaat in op de waardebeoordeling en de minimum grondprijzen per functie bij de uitgifte van gronden.
- De grondprijzen moeten marktconform zijn, met uitzondering van grondprijzen voor sociale woningbouw.

Grondslagen waardering

We waarderen de gronden tegen verkrijgingprijs, vermeerderd met de kosten voor onderzoek en bouwrijp maken. Zoals wettelijk verplicht, mag de boekwaarde niet hoger zijn dan de ingeschatte marktwaarde. Afhankelijk van deze inschatting boeken we de boekwaarde af (als er definitief geen mogelijkheid tot terugverdienen is) of vormen we een voorziening (bij redelijke twijfel over het terugverdienen van de boekwaarde).

Reserves

Resultaten op de grondexploitatie voegen we toe aan de algemene reserve bouw- en grondexploitaties, volgens voorschrift van het BBV.

Organisatie

Beleidsregels organisatie:

- De regels van het BBV voor de verslaglegging zijn leidend.
- De actieve grondexploitaties actualiseren we één keer per jaar (bij de jaarrekening).
- Tegelijk met de actualisatie in de jaarrekening leggen we een rapportage aan de raad voor waarin we de financiële stand van zaken van de grote projecten en de grondexploitaties toelichten. Dit is de rapportage Gemeentelijke Integrale Grondexploitatie (GIG).
- Voorzieningen voor de verliesgevende exploitaties bepalen we op basis van contante waarde van het grondexploitatie resultaat en stellen we één keer per jaar vast bij de jaarrekening.
- Per project of grondexploitatie brengen we de risico's in beeld. En geven we beheersmaatregelen aan.

Opgenomen voorzieningen

Voor verliesgevende grondexploitaties treffen we direct een verliesvoorziening. Voor een aantal grondexploitaties van W4 treffen we een voorziening. Op 1 januari 2019 zijn dit:

- Bospoort-Zuid: € 2,83 miljoen (nominaal: € 2,85 miljoen)
- Fietsbruggen en -paden W4: € 2,81 miljoen (nominaal: € 2,83 miljoen).

Risico's publiek-private samenwerking (PPS)

We hebben op dit moment geen publiek-private samenwerkingen.

Prognose verwachte resultaten totale grondexploitatie op 1/1/19

(bedragen x € 1.000)	GIG - 2019 Nominaal	GIG - 2019 NCW 1-1-19	GIG - 2019 NCW 1-1-18	GIG - 2018 NCW 1-1-18	Vershil NCW 1-1-18
Mauritskwartier - Kavel M	234	231	227	185	42
Bospoort Zuid	-2.848	-2.829	-2.773	-2.154	-619
Fietsbruggen en -paden W4	-2.827	-2.810	-2.755	-3.501	-746
Totaal W4	-5.441	-5.408	-5.301	-5.470	169
	(nadelig)	(nadelig)	(nadelig)	(nadelig)	(voordelig)
Amaliaplein	2.722	2.649	2.609	3.056	-446
Driemaster	541	507	500	233	266
Totaal overige projecten	3.263	3.156	3.109	3.289	-180
	(voordelig)	(voordelig)	(voordelig)	(voordelig)	(nadelig)

Parameters

Bij de herziening op 1 januari 2019 van de grondexploitaties in de GIG 2019 hanteerden we de volgende parameters:

- rentepercentage: 1,52 %
- kostenindex: 2,5 %
- opbrengstenindex: 0 %

Vergeleken met de GIG 2018 stelden we de kostenindex en de opbrengstenindex gelijk. De opbrengststijgingen zijn conservatief.

Fasering verkopen

Bij de herziening op 1 januari 2019 van de grondexploitaties en de overige investeringsprojecten in de GIG 2019 faseerden we de nog te verwachten opbrengsten voor grondverkoop:

- Mauritskwartier kavel M: (halverwege) 2019 voor het resterende perceel
- Bospoort (paviljoens): (halverwege) 2019
- Amaliaplein grond Lidl en woningen: (halverwege) 2019
- Driemaster grond Ballast Nedam: (halverwege) 2019

FINANCIËLE BEGROTING

Overzicht van baten en lasten en de toelichting

A: Overzicht van baten en lasten

Programma bedragen x € 1.000,-	L/B	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Meerjarenraming		
					2021	2022	2023
1 Meedoen in Leiderdorp	Lasten	28.157	29.593	29.975	28.506	28.340	28.339
	Baten	-7.661	-7.426	-7.499	-7.503	-7.503	-7.503
Saldo		20.496	22.167	22.476	21.004	20.837	20.836
2 Aantrekkelijk Leiderdorp	Lasten	10.595	23.526	14.045	9.925	9.939	10.114
	Baten	-11.173	-23.631	-14.335	-7.799	-7.858	-7.925
Saldo		-578	-105	-290	2.126	2.081	2.189
3 Bestuur en organisatie Leiderdorp	Lasten	12.245	12.771	13.166	13.184	13.414	12.826
	Baten	-386	-171	-173	-173	-173	-173
Saldo		11.859	12.600	12.992	13.010	13.241	12.653
Algemene Dekkingsmiddelen	Lasten	-31	89	501	364	312	321
	Baten	-40.391	-42.445	-43.846	-44.221	-43.798	-44.141
Saldo		-40.422	-42.357	-43.345	-43.856	-43.486	-43.820
Overhead, VPB en onvoorzien	Lasten	9.224	8.528	9.082	8.898	8.793	8.796
	Baten	-206	-8	-7	-7	-7	-7
Saldo		9.018	8.521	9.074	8.890	8.786	8.788
Totaal	Lasten	60.189	74.506	66.768	60.877	60.798	60.396
Totaal	Baten	-59.816	-73.680	-65.860	-59.703	-59.340	-59.750
TOTAAL SALDO VAN BATEN EN LASTEN		372	826	908	1.174	1.458	646
RESERVES 1 Meedoen in Leiderdorp	Toevoeging	1.468	507	0	0	0	0
	Onttrekking	-1.749	-2.002	-1.178	0	0	0
Saldo		-282	-1.495	-1.178	0	0	0
RESERVES 2 Aantrekkelijk Leiderdorp	Toevoeging	5.335	3.220	3.149	531	0	0
	Onttrekking	-3.230	-634	-9.523	-467	-490	-497
Saldo		2.105	2.585	-6.373	64	-490	-497
RESERVES 3 Bestuur en organisatie Leiderdorp	Toevoeging	0	0	31	70	124	124
	Onttrekking	0	0	0	0	0	0
Saldo		0	0	31	70	124	124
RESERVES Algemene Dekkingsmiddelen	Toevoeging	1.252	1.003	9.068	68	115	301

Programma bedragen x € 1.000,-	L/B	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Meerjarenraming		
					2021	2022	2023
	Onttrekking	-3.767	-3.050	-2.456	-1.376	-1.208	-575
Saldo		-2.516	-2.047	6.612	-1.308	-1.093	-274
RESERVES Overhead, VPB en onvoorzien	Toevoeging	218	156	0	0	0	0
	Onttrekking	-188	-41	0	0	0	0
Saldo		30	115	0	0	0	0
Totaal	Toevoeging	8.273	4.886	12.248	668	239	425
Totaal	Onttrekking	-8.934	-5.727	-13.156	-1.842	-1.697	-1.072
TOTAAL MUTATIE IN RESERVES		-661	-841	-908	-1.174	-1.458	-646
Begrotingstotaal	Lasten/ Toev.	68.462	79.392	79.016	61.546	61.037	60.822
Begrotingstotaal	Baten/ Onttr.	-68.751	-79.407	-79.016	-61.546	-61.037	-60.822
GERAAMD RESULTAAT		-289	-15	0	0	0	0

B: Grondslagen voor de begroting

Als basis voor de begroting 2020 hebben we de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. De begroting 2019, inclusief de meerjarenraming 2020-2022 van de gemeente Leiderdorp na wijziging.
2. De financiële kadernota 2020-2023.
3. De effecten van de meicirculaire gemeentefonds, zoals uiteengezet in de raadsbrief van 5 juni 2019.
4. Effecten van tussentijdse besluitvorming en nieuwe ontwikkelingen.

Algemene uitkering gemeentefonds

Bij de berekening van de algemene uitkering voor de meerjarenraming zijn we uitgegaan van de uitkeringsfactor op basis van constante prijzen. De algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire van 2019.

Indexering baten

In maart 2019 is het Centraal Economisch Plan 2019 van het CPB gepubliceerd. In de kernegevenstabel is het verwachte indexeringspercentage opgenomen dat wij aanhouden voor de indexering van de inkomsten van de gemeente Leiderdorp. De nationale consumentenprijsindex (cpi) bedraagt voor 2020 1,5%. Voor 2019 bedraagt het CPI 2,4% terwijl bij de begroting 2019 nog 2,5% werd verwacht. Voorgesteld wordt nu om de inkomsten in de begroting te verhogen met 1,4%, te weten 1,5% plus de correctie voor 2018 van -0,1%. Op deze wijze wordt de indexering op het meest actuele beeld gebaseerd.

Indexering lasten

Het is gebruikelijk om de personele budgetten in de begroting jaarlijks te laten meegroeien met de feitelijke loonkostenontwikkeling. De laatst CAO gemeenten liep tot 31 december 2018. Voor de begroting gaan wij uit van de ontwikkeling zoals die ook door het Centraal Planbureau werd verwacht voor de loonkosten van 4,0%. De financiële gevolgen van het principe-akkoord voor de CAO gemeenten van 1 januari 2019 tot en met 31 december 2020 vallen ongeveer 1,0% hoger uit. Bij opstelling van de begroting zijn de personele budgetten t.o.v. de verwachtingen bij de kadernota 2020-2023 extra verhoogd.

De budgetten voor de materiële lasten worden met ingang van 2018 in de begroting geïndexeerd met het percentage voor de prijsontwikkeling van de netto materiële overheidsbestedingen (imoc) zoals deze in het Centraal Economisch Plan van het CPB zijn gehanteerd. Het percentage voor 2019 is gelijk aan het percentage dat voor de begroting 2019 is gebruikt. Een correctie voor dat jaar is dan ook niet nodig. De indexering voor 2020 komt op 1,5%. Voor de indexering van verstrekte subsidies is aansloten bij dit percentage.

Voor de indexering van de bijdragen aan de meeste gemeenschappelijke regelingen volgen wij de afspraken die met de regio-gemeenten zijn gemaakt in de werkgroep Financiële Kaderstelling Gemeenschappelijke Regelingen.

Areaalontwikkeling

De budgettaire effecten als gevolg van areaalontwikkeling voor woningen en niet woningen zijn meegenomen in de kadernota 2020-2023. Voor areaalontwikkeling is geen wijziging in de beheerskosten van de openbare ruimte doorgevoerd omdat die ontwikkeling al bij de opstelling van de beheerplannen 2020 en verder was meegenomen.

Indexatie

De indexatie is als volgt toegepast:

onderdeel	ten opzichte van de begroting 2019 hebben we een indexatie toegepast van:
<i>Uitgaven</i>	
Personeelslasten	4,0%-stijging (kadernota) + 1,0% (CAO 2019-2020)
Overige uitgaven	1,5%-stijging
<i>Inkomsten</i>	
Ozb	1,4%-stijging
Afvalstoffen/reiniging	1,4%-stijging
Riolering	1,4%-stijging + 3,0%-stijging op basis van het vGRP
Leges	1,4%-stijging
Overige inkomsten	1,5%-stijging

Belastingen en heffingen

Zoals gebruikelijk zullen we de tarieven ter besluitvorming voorleggen. Dit doen we in de raadsvergadering van december 2019. Daarbij nemen we de tarieven waarvoor landelijk een maximum is vastgesteld uiteraard in ogenschouw. De trendmatige verhoging van de lokale lasten en die van de leges in 2020 hebben we op 1,4% vastgesteld in de financiële kadernota. Meer specifiek merken we het volgende op:

- Onroerendezaakbelasting (ozb). De exacte tarieven zijn nu nog niet bekend. Deze bieden we u ter vaststelling aan voor de raadsvergadering van december, zodat de tarieven op basis van de recentste Woz-waarden berekend kunnen worden.
- Afvalstoffenheffing. De tarieven indexeren we met 1,4%. De definitieve tariefvaststelling is in de raad van december 2019 als een besluit plaatsvindt over de geactualiseerde belastingverordeningen 2019.
- Rioolheffing. De tarieven indexeren we met 1,4%. De gemeenteraad heeft het geactualiseerde Integraal Waterketenplan (IWKp) in 2019 vastgesteld. Op basis van dat plan verhogen we de rioolheffing jaarlijks met 3,0% extra.

C: Structureel en reëel evenwicht

1: Structureel en reëel evenwicht

In de Gemeentewet is bepaald dat de raad erop toeziet dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is. De raad mag hiervan afwijken als aannemelijk is dat het structureel en reëel evenwicht in de begroting in de eerstvolgende jaren tot stand zal worden gebracht. De toezichthouder toetst eveneens nadrukkelijk op deze bepaling. Het komt erop neer dat de structurele lasten in de begroting worden gedekt door structurele baten. Voor de beoordeling van dit evenwicht is onderstaande tabel gemaakt. Uitgangspunt daarbij is dat het merendeel van de baten en lasten als structureel wordt aangemerkt. Door de 'incidentele' baten en lasten respectievelijk verrekeningen met de reserves te elimineren, blijft het saldo van de structurele baten en lasten over. In de volgende tabel lichten we de incidentele baten en lasten, respectievelijk verrekeningen met de reserves, toe. Daarna volgt de tabel met de structurele verrekeningen met de reserves.

Conclusies

- Deze begroting is sluitend voor alle jaren.
- Deze begroting is structureel in evenwicht.
- Deze begroting is reëel in evenwicht.

In onderstaande tabel staan deze conclusies samengevat weergegeven. Het sluitend zijn van de begroting ziet u terug in de eerste regel als resultaat na bestemming. Onder deze tabel lichten we achtereenvolgens het reëel en het structureel evenwicht nader toe.

Presentatie van het structureel begrotingssaldo	2020	2021	2022	2023
Saldo baten en lasten	907.995	1.174.111	1.458.442	646.415
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-907.995	-1.174.111	-1.458.442	-646.415
Begrotingssaldo na bestemming	0	0	0	0
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	431.133	22.131	13.699	205.067
Structureel begrotingssaldo	-431.133	-22.131	-13.699	-205.067
Structureel evenwicht	JA	JA	JA	JA

Reëel evenwicht

Ter invulling van het begrip reëel evenwicht is in het BBV voorgeschreven dat we moeten ingaan op het realisme van de ramingen en de motivering daarvan. Op basis van de volgende argumenten en bevindingen kunnen we stellen dat de begroting reëel in evenwicht is:

- De baten en lasten hebben we geraamd met het voorzichtigheidsbeginsel in het achterhoofd.
- De algemene uitkering hebben we geraamd op basis van de meicirculaire 2019.
- De begroting 2020 bevat slechts één taakstelling (rationalisatie applicatielandschap) die we als realistisch beschouwen.

Structureel evenwicht

Van structureel evenwicht is sprake als de structurele lasten worden gedekt door structurele baten.

De bepaling van het structureel evenwicht verloopt als volgt:

- resultaat na bestemming
- **af:** de incidentele lasten per programma en stortingen in reserves
- **bij:** de incidentele baten en onttrekkingen uit reserves
- Dit geeft het totaal structureel begrotingssaldo en meerjarenraming

De begroting hebben we in meerjarig perspectief beoordeeld op het incidentele karakter. Voor het meerjarenbeeld is in alle jaren sprake van structureel evenwicht, aangezien de structurele lasten worden gedekt door (hogere) structurele baten.

Incidentele mutaties per programma		2020	2021	2022	2023
1 Meedoen in Leiderdorp					
Openbare bibliotheek subsidie (semi) overheid	Lasten	97.000	-	-	-
Openbare bibliotheek subsidie huisvesting semi overheid	Lasten	55.000	-	-	-
Participatiewet (lokaal budget) reïntegratiekosten	Lasten	257.000	-	-	-
Ondersteunende alg. voorzieningen inhuurbudget	Lasten	110.000	110.000	-	-
Subsidie jeugdgezondheidszorg prev.beleid	Lasten	40.000	-	-	-
Begeleiding	Lasten	100.000	-	-	-
Loket JGT Lokaal	Lasten	100.000	-	-	-
Regionale gespecialiseerde jeugdhulp bijdrage GR	Lasten	1.386.340	-	-	-
Reserve sociaal domein	Onttrekking	-1.177.843	-	-	-
2 Aantrekkelijk Leiderdorp					
Overige economische aangelegenheden	Lasten	50.000	-	-	-
Wegen Straatmeubilair toevoeging in de voorziening	Lasten	-25.000	-20.000	-15.000	-10.000
Groenonderhoud e/b uitbestede werkzaamheden	Lasten	114.364	-	-	-
Groenonderhoud e/b toevoeging in de voorziening	Lasten	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
Groenonderhoud e/b dagelijks onderhoud	Lasten	82.114	100.000	-	-
Duurzaamheid	Lasten	162.240	-	-	-
GIG	Lasten	4.369.409	96.827	-	-
GIG	Baten	-7.223.081	-627.706	-	-
Reserve bouw- en grondexploitaties	Storting	2.967.950	530.879	-	-
Reserve bouw- en grondexploitaties	Onttrekking	-9.114.278	-	-	-
Egalisatiereserve reiniging	Storting	181.487	-	-	-

Incidentele mutaties per programma		2020	2021	2022	2023
3 Bestuur en organisatie Leiderdorp					
Overige bestuurskosten (advieskosten)	Lasten	40.000	-	-	-
Bestuurskosten (publiciteit/representatie)	Lasten	-	25.000	-	-
Reserve bedrijfsvoering	Storting	31.000	70.000	124.000	124.000
Algemene Dekkingsmiddelen					
Overige belastingen	Lasten	197.500	-	-	-
Algemene reserve	Storting	7.000.000	-	-	-
Algemene reserve	Onttrekking	-297.303	-45.176	-	-
Behoedzaamheidsres.Uitk.Gemeentefonds	Storting	2.000.000	-	47.520	233.888
Behoedzaamheidsres.Uitk.Gemeentefonds	Onttrekking	-1.064.594	-74.872	-	-
Diverse programma's					
Kleine bedragen onder de € 25.000		41.828	-	-	-
Totaal incidenteel		431.133	114.952	106.520	297.888

2: Structurele verrekeningen met de reserves

Kostenplaats	I/S	Jaarschijf	Jaarschijf	Jaarschijf	Jaarschijf
		2020	2021	2022	2023
2 Aantrekkelijk Leiderdorp					
MUTATIES RESERVES					
6298008 Bouw- en grondexploitaties	S	-40.000,00	-40.000,00	-40.000,00	-40.000,00
6298103 Egalisatiereserve reiniging	S	-208.000,00	-208.000,00	-208.000,00	-208.000,00
6298243 Bestemmingsreserve Integraal Beheer	S	-157.263,00	-218.559,00	-241.779,00	-248.630,00
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 2		-405.263,00	-466.559,00	-489.779,00	-496.630,00
Algemene Dekkingsmiddelen					
MUTATIES RESERVES					
6298220 Egalisatie exploitatielasten AD	S	-1.026.151,00	-1.095.562,00	-1.047.362,00	-414.852,00
VERREKENING RESERVES ALG.DEKKING		-1.026.151,00	-1.095.562,00	-1.047.362,00	-414.852,00
TOTAAL STRUCTUREEL RESERVES		-1.431.414,00	-1.562.121,00	-1.537.141,00	-911.482,00

Uiteenzetting financiële positie en toelichting

D: Geprognosticeerde begin- en eindbalans

Prognose meerjarenbalans	Realisatie	Begroting			
	2018	2019	2020	2021	2022
Activa					
Vaste activa					
Immateriële vaste activa	311	327	309	246	191
Materiële vaste activa	75.147	83.786	99.361	101.963	107.715
Financiële vaste activa	2.856	2.856	2.856	2.856	2.856
Totaal vaste activa	78.314	86.969	102.526	105.065	110.762
Vlottende activa					
Voorraden	-2.380	-4.769	-628	0	0
Uitzettingen	7.734	7.734	7.734	7.734	7.734
Liquide middelen	21	0	0	0	0
Overlopende activa	91	91	91	91	91
Totaal vlottende activa	5.466	3.056	7.197	7.825	7.825
Totaal activa	83.780	90.025	109.723	112.890	118.587
Passiva					
Vaste passiva					
Reserves	40.988	40.435	39.528	38.354	36.896
Resultaat boekjaar	288	1	0	0	0
Voorzieningen	13.862	13.862	13.862	13.862	13.862
Vaste schuld	17.448	21.947	43.212	48.053	55.215
Totaal vaste passiva	72.586	76.245	96.602	100.269	105.973
Vlottende passiva					
Vlottende schuld	8.346	10.932	10.273	9.773	9.766
Overlopende passiva	2.848	2.848	2.848	2.848	2.848
Totaal vlottende passiva	11.194	13.780	13.121	12.621	12.614
Totaal passiva	83.780	90.025	109.723	112.890	118.587

E: Investerings

Omschrijving investering	Totaal investering	Krediet 2020	Krediet 2021	Krediet 2022	Krediet 2023
Riolering	10.587.162	2.613.333	2.613.333	2.613.333	2.747.163
Vervanging straatmeubilair	185.600	73.080	64.960	47.560	
Vervanging beschoeiingen	606.000	151.500	151.500	151.500	151.500
Vervanging wegen	7.963.071	1.483.277	771.648	2.854.073	2.854.073
Vervanging openbare verlichting	1.721.246	726.308	365.765	323.075	306.098
Vervanging spelen	642.429	147.197	299.591	67.091	128.550
065 Leiderdorpsebrug	1.550.000	1.250.000	300.000		
128 Van der Marckstraatbrug	42.471	42.471			
164 Brug buurtvereniging Zijlkwartier	11.326	11.326			
116 Buitentochtbrug	38.178	38.178			
105 Waterbieskreekbrug	87.120		87.120		
134 Achthovenerwegbrug 04	37.819		37.819		
165 Brug Volkstuincomplex	36.722		36.722		
080 Park De Houtkampbrug 13	23.737		23.737		
021 Oude Spoorbaanbrug	2.400.000			2.400.000	
003 Munnikenbrug	945.570				945.570
202 Brug naar begraafplaats	37.752				37.752
Water - duikers oranjewijk-doeskw	100.000	100.000			
Water - duiker onder de Oude Sprbn	60.000			60.000	
Verkeersvoorzieningen Oranjewijk	73.276	73.276			
Straatmeubilair Oranjewijk	36.500	36.500			
Sportaccommodaties	113.000	113.000			
Vervanging bestelauto	45.000	45.000			
Vervanging vuilniswagen 17-BGF-5	270.000			270.000	
Vervanging vuilniswagen 25-BFK-2	270.000			270.000	
Vervanging vuilniswagen 49-BFK-4	270.000			270.000	
Vervanging bestelauto VJ-277-G	50.000			50.000	
Vervanging KCA depot	140.000	140.000			
Vervanging materialen gladheidbestr	250.000			250.000	
Vervanging Tractor	45.000		45.000		
Vervanging Heftruck	30.000		30.000		
Vervanging hulp voertuig Houtkamp	20.000	20.000			
Vervanging voertuik begraafplaats	20.000	20.000			
Investering ICT 2021-2023	300.000		100.000	100.000	100.000
Eindtotaal	29.008.979	7.084.446	4.927.195	9.726.632	7.270.706

Kredieten 2020 voor in totaal € 7.084.446 beschikbaar te stellen bij de begroting 2020

Riolering

Overeenkomstig de prognoses van het Intergraal Waterketen Plan (IWKp) zijn jaar vervangingsinvesteringen voor het riool noodzakelijk voor een bedrag van € 2.613.333. De dekking realiseren we vanuit de rioolheffing.

Investeringen in de Openbare Ruimte

De vervangingsinvesteringen in straatmeubilair, beschoeiingen, wegen, openbare verlichting, spelen, bruggen en duikers zijn in overeenstemming met het IBOR - beheerplannen 2020-2029 voor de verschillende domeinen. De kapitaallasten van deze investeringen zijn bij de kadernota 2020-2023 al meegenomen.

Verkeersvoorzieningen en straatmeubilair Oranjewijk

In het project Oranjewijk worden grootschalig onderhouds- en rioleringswerkzaamheden uitgevoerd. In het kader van werk-met-werk maken wordt straatmeubilair meegenomen en verkeersmaatregelen ook meteen doorgevoerd, zodat de inrichting van de wegen voldoet aan de huidige richtlijnen van Duurzaam Veilig.

Investeringen sportaccommodaties

Van het totaal aan 'sport kredieten' die al enige jaren in de begroting stonden en die niet benodigd waren voor de vervangingsinvestering in led verlichting bij RCL en Liethorp, resteert een bedrag van € 113.000. Dit wordt in portefeuille gehouden voor toekomstige (vervangings)investeringen bij sportvelden.

KCA depot

Het huidige KCA depot is in dermate slechte staat dat deze al in 2020 vervangen dient te worden.

Vervanging materieel

In 2020 dienen de elektrische voertuigen voor de Houtkamp en begraafplaats vervangen te worden, om de uit te voeren werkzaamheden te kunnen waarborgen. Tevens wordt een bestelauto vervangen. Dit voertuig wordt ingezet op de gladheidbestrijding, waardoor de carrosserie licht aangetast is door zout. Daarom is vervanging nodig. Deze vervangingen vallen binnen de reguliere termijnen die daarvoor gelden.

Investeringen ICT 2021-2023

Jaarlijks is er een vervangingskrediet beschikbaar om diverse software te kunnen vervangen.

F: Reserves

Wettelijke basis voor reserves en voorzieningen.

Op basis van artikel 43 lid 1 van het BBV onderscheiden we de reserves in:

- a. De algemene reserves.
- b. Bestemmingsreserves die dienen om ongewenste schommelingen op te vangen in de tarieven die we in rekening brengen aan derden, maar die we niet specifiek hoeven te besteden.
- c. Overige bestemmingsreserves.

De kaders voor het reserve- en voorzieningenbeleid maken deel uit van de Financiële Verordening 2018. Specifieke kaders per reserve en/of voorziening maken deel uit van deze begroting.

De algemene reserve is voor incidentele zaken beschikbaar. Over het algemeen dient deze reserve als een buffer tegen onverwachte risico's. Bij bestemmingsreserves heeft de raad vooraf bepaald voor welke bestemming de reserve in het leven is geroepen. Ze zijn gevormd om ongewenste schommelingen in uitgaven op te vangen of om een bepaalde activiteit of doel te realiseren.

Toelichting reserves

Omschrijving Bedragen x € 1.000	Begroot Stand 1/1/2020	Begroting mutaties 2020	Begroting mutaties 2021	Begroting mutaties 2022	Begroting mutaties 2023	Begroot Stand 31/12/2023
Algemene reserves						
8297001 Algemene reserve	2.090	6.703	-45	-	-	8.747
8297002 Bouw- en grondexploitaties	10.071	-6.186	491	-40	-40	4.296
8297244 Behoedzaamheidsreserve Gemeentefonds	1.031	935	-168	-45	141	1.894
Totaal algemene reserves	13.192	1.452	278	-85	101	14.938
Bestemmingsreserves ter egalisatie van tarieven						
8297101 Egalisatiereserve omgevingsvergunning	107	-3	-	-	-	104
8297103 Egalisatiereserve reiniging	4.595	-27	-208	-208	-208	3.944
Totaal Bestemmingsreserves ter egalisatie van tarieven	4.702	-30	-208	-208	-208	4.048
Bestemmingsreserves overig						
8297120 Reserve implementatiekosten omgevingswet	476	-	-	-	-	476
8297204 Rekenkamer	50	-	-	-	-	50
8297211 Egalisatieres. exploitatielasten	10.978	-1.026	-1.096	-1.047	-415	7.394
8297214 Informatiebeleidsplan	378	-	-	-	-	378
8297243 Bestemmingsreserve Integraal Beheer	4.705	-157	-219	-242	-249	3.839
8297255 Reserve bedrijfsvoering	200	31	70	124	124	549
8297260 Reserve Sociaal domein	5.516	-1.178	-	-	-	4.338

Omschrijving Bedragen x € 1.000	Begroot Stand 1/1/2020	Begroting mutaties 2020	Begroting mutaties 2021	Begroting mutaties 2022	Begroting mutaties 2023	Begroot Stand 31/12/2023
8297270 Reserve Duurzaamheid	238	-	-	-	-	238
Totaal Bestemmingsreserves overig	22.542	-2.330	-1.244	-1.165	-539	17.263
Totaal reserves	40.435	-908	-1.174	-1.458	-646	36.248

8297001 Algemene reserve	Stand 01-01-2020	€ 2.089.742
Doelstelling: De algemene reserve is als weerstandskas van de gemeente het vangnet voor onverwachte (grote) financiële uitgaven. Deze reserve is aangewezen als beschikbare weerstandscapaciteit. De algemene reserve is vrij besteedbaar voor zover aan de randvoorwaarde wordt voldaan dat de ratio weerstandsvermogen groter of gelijk aan 1.0 is en blijft.		
Soort reserve:	Algemene reserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Geen plafond	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Niet toegestaan	
Voeding: Voeding vindt plaats door toevoeging van voordelige exploitatieresultaten volgens de jaarrekening. Als gevolg van een herschikking binnen de algemene reserves wordt in 2020 €7 miljoen aan deze reserve toegevoegd.		
Besteding: Een nadelig exploitatieresultaat wordt ten laste van de algemene reserve gebracht. De besteding 2020 betreft de dekking van het incidentele tekort voor de overgang van belastingtaken naar de BSGR.		
Opmerking: Geen		

8297002 Algemene reserve bouw- en grondexploitaties	Stand 01-01-2020	€ 10.071.473
Doelstelling: Reserve is bestemd voor de opvang van eventuele nadelen bij de uitvoering van bouwgrondexploitaties op basis van exploitatieberekeningen en het oplossen van knelpunten op het gebied van volkshuisvesting. Deze reserve is aangewezen als beschikbare weerstandscapaciteit.		
Soort reserve:	Algemene reserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Geen plafond	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: De reserve wordt gevoed uit exploitatie overschotten van afgesloten complexen. Ook worden gelden uit antispeculatie bedingen toegevoegd aan de reserve. Inkomsten door afkoop van sociale woningbouw worden conform beleidsregels uit Zicht op Wonen III en notitie sociale woningbouw (december 2010) bij kleine projecten aan de reserve toegevoegd. In 2020 worden de grondexploitaties Amaliaplein en Maurikkwartier kavel M afgesloten, waarbij het saldo wordt gestort in de reserve Bouw- en grondexploitaties.		
Besteding: De reserve wordt ingezet voor de dekking van (de voorziening voor) negatieve eindwaarden van grondexploitaties. Voor de grondexploitaties Bospoort Zuid geldt dat ze worden afgesloten met een negatief saldo dat net iets hoger ligt dan de daarvoor gevormde voorzieningen. Verder wordt jaarlijks rekening gehouden met een onttrekking van maximaal € 40.000 uit deze reserve ten behoeve van onderzoeken naar nieuwe projecten waar nog geen financiering voor geregeld is. Als gevolg van een herschikking binnen de algemene reserves wordt in 2020 € 9 miljoen aan deze reserve onttrokken.		
Opmerking: De reserve Sociale woningbouw is op 9 mei 2016 opgeheven en het saldo en de voorgenomen mutaties zijn toegevoegd aan deze reserve.		

8297244 Reserve Behoedzaamheidsreserve uitkering gemeentefonds	Stand 01-01-2020	€ 1.030.946
Doelstelling: De reserve heeft een tweeledig doel. In de eerste plaats worden mee- en tegenvallers in de algemene uitkering verrekend met deze reserve. De reserve wordt daarnaast ook gebruikt om het meerjarenbeeld sluitend te maken mits aan de randvoorwaarde wordt voldaan dat de gemeente haar structurele lasten afdekt met structurele baten. Dit op basis van de ervaring dat de toekomstige ontwikkeling van de algemene uitkering vrijwel altijd meevallers laat zien t.o.v. eerder circulaire. Met deze werkwijze voorkomen we, dat afhankelijk van 'momentopnames' met betrekking tot de financiële positie van de gemeente, tot bezuinigingen moet worden overgegaan, terwijl dat achteraf niet nodig blijkt. Deze reserve is aangewezen als beschikbare weerstandscapaciteit.		
Soort reserve:	Algemene reserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Plafond is 10% uitkering gemeentefonds	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Niet toegestaan	
Voeding: Voordelige resultaten in de algemene uitkering t.o.v. de begroting worden toegevoegd aan deze reserve. Verder worden overschotten in het meerjarenbeeld toegevoegd aan deze reserve. Als gevolg van een herschikking binnen de algemene reserves wordt in 2020 € 2 miljoen aan deze reserve toegevoegd.		
Besteding: Nadelige resultaten in de algemene uitkering t.o.v. de begroting worden onttrokken aan deze reserve. Verder wordt de reserve ingezet voor het sluitend maken voor het meerjarenbeeld. Voor dat doel wordt in 2020 € 1.064.594 onttrokken aan deze reserve.		
Opmerking: Het plafond van deze reserve is vastgesteld op 26 juni 2017.		

8297101 Egalisatiereserve omgevingsvergunning	Stand 01-01-2020	€ 106.755
Doelstelling: Egaliseren van baten of lasten van de producten met betrekking tot de omgevingsvergunningen om schommelingen in het tarief te voorkomen en werkzaamheden over het jaar (bijv. toezicht) heen te kunnen bekostigen. Het tarief over alle jaren heen is maximaal 100% kostendekkend.		
Soort reserve:	Egalisatiereserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Signaalbedrag € 250.000	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: Bij het opstellen van de jaarrekening wordt een positief resultaat op omgevingsvergunningen/woningtoezicht t.o.v. de begroting aan deze reserve toegevoegd.		
Besteding: Bij het opstellen van de jaarrekening wordt een negatief resultaat op omgevingsvergunningen/woningtoezicht t.o.v. de begroting aan deze reserve onttrokken. Voor 2020 is een bedrag van € 3.000 ingezet voor de dekking van de implementatiekosten van de omgevingswet.		
Opmerking: Indien het saldo van de reserve het signaalbedrag bereikt zullen de tarieven herzien worden zodat de gelden terugvloeien naar de burger óf zal een onderbouwing gegeven worden van het saldo.		

8297103 Egalisatiereserve reiniging	Stand 01-01-2020	€ 4.594.753
Doelstelling: Egaliseren van baten of lasten op het product Reiniging om schommelingen in het tarief te voorkomen. Het tarief over alle jaren heen is maximaal 100% kostendekkend.		
Soort reserve:	Egalisatiereserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Signaalbedrag € 2.500.000	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: Bij het opstellen van de jaarrekening wordt een positief resultaat op de reiniging/afvalstoffenheffing t.o.v. de begroting aan deze reserve toegevoegd. In 2020 wordt incidenteel een bedrag toegevoegd door een verlaging van de kapitaallasten.		
Besteding: Bij het opstellen van de jaarrekening wordt een negatief resultaat op de reiniging/afvalstoffenheffing t.o.v. de begroting aan deze reserve onttrokken. Met ingang van 2020 wordt jaarlijks € 208.000 aan deze reserve onttrokken ter dekking van de kostenstijging bij de milieustraat. Deze ontwikkeling wordt meegenomen bij de herziening van de tarieven 2022.		
Opmerking: Indien het saldo van de reserve het signaalbedrag (vastgesteld op 26 juni 2017) bereikt zullen de tarieven herzien worden zodat de gelden terugvloeien naar de burger óf zal een onderbouwing gegeven worden van het saldo.		

8297120 Reserve implementatiekosten omgevingswet	Stand 01-01-2020	€ 476.176
Doelstelling: Doel van deze reserve is om te voorzien in de implementatiekosten van deze wet en deze kosten over meerdere jaren beschikbaar te houden gelet op de doorlooptijd van implementatie.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve overig	
Looptijd:	31 december 2021	
Gewenste omvang:	Geen plafond	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: In de begroting en het meerjarenbeeld zijn budgetten voor de implementatie opgenomen. Eventuele overschotten op die budgetten worden bij de jaarafsluiting toegevoegd aan deze reserve.		
Besteding: De reserve wordt in 2020 ingezet ter dekking van de implementatiekosten van dat jaar. Als er overschotten worden toegevoegd dan worden die ingezet voor de dekking van overschrijdingen in latere jaren.		
Opmerking: De reserve is ingesteld op 26 juni 2017. De looptijd is in deze begroting in verband met de vertraging van de start van de deze wet met één jaar verlengd.		

8297204 Reserve rekenkamer	Stand 01-01-2020	€ 50.000
Doelstelling: Met ingang van 1 januari 2018 is een samenwerkingsovereenkomst met de gemeente Leiden aangegaan voor een gezamenlijke rekenkamercommissie. De jaarlijkse bijdrage van Leiderdorp is gelijk aan het beschikbare budget voor de rekenkamer. Dat betekent dat deze reserve niet meer gevoed wordt uit overschotten in de jaarrekening. De reserve per 1 januari 2018 is beschikbaar voor aanvullend onderzoek. De raad van Leiderdorp beslist over de eventuele besteding waarbij de reserve ook kan worden aangewend voor gezamenlijk onderzoek.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve overig	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Plafond is € 50.000	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: N.v.t.		
Besteding: N.v.t.		
Opmerking: Zie raadsbesluit 11 december 2017.		

8297211 Reserve Egalisatie exploitatielasten	Stand 01-01-2020	€ 10.978.333
Doelstelling: Egalisatie van (kapitaal)lasten over de jaren heen. De reserve bevat geen vrij besteedbare middelen.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve overig	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Geen plafond	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Niet toegestaan	
Voeding: De reserve wordt gevoed door gerichte bijdragen, welke bestemd zijn voor dekking van (een deel van de) kapitaallasten of andere lasten van specifiek aangewezen producten.		
Besteding: De werkelijke lasten worden in de exploitatiebegroting gedekt door een onttrekking uit deze reserve. De onttrekking voor 2020 is bepaald op € 1.026.151.		
Opmerking: geen		

8297214 Reserve Informatiebeleidsplan	Stand 01-01-2020	€ 378.068
Doelstelling: Het beschikbaar stellen van financiële middelen ten behoeve van het (regionale) Informatie Beleidsplan (b.v. voor de uitvoering van onderzoeken). De reserve is ingesteld vanwege het fluctueren van de (financiële) omvang van de kosten.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve overig	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Plafond van € 400.000	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: In de begroting wordt jaarlijks een bedrag beschikbaar gesteld voor het uitvoeren van het (regionale) Informatie Beleidsplan. De niet uitgegeven gelden kunnen, mits de bovengrens van € 400.000 nog niet is bereikt, worden toegevoegd aan de reserve.		
Besteding: Wordt het jaarlijkse exploitatiebudget overschreden, dan wordt het bedrag van de overschrijding onttrokken aan de reserve. Ook bestedingen in het kader van het programmaplan VRIS komen in aanmerking voor dekking uit deze reserve.		
Opmerking: geen		

8297243 Reserve Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR)	Stand 01-01-2020	€ 4.594.753
Doelstelling: Nivelleren kapitaallasten van vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte. Alle kapitaallasten als gevolg van vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte vanaf 2014 worden indien mogelijk afgedekt via deze reserve.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve overige	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Geen plafond	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: In de IBOR-beheerplannen van 2019 is een overschot van de voorziening IBOR toegevoegd aan deze reserve (zie ook de 1e Bestuursrapportage 2019). Het totaal van deze reserve is voor een bedrag van € 4,5 miljoen ingezet als dekking van de kapitaallasten investeringen in de openbare ruimte. De gedragslijn wordt voortgezet dat meevallers op het regulier onderhoudsbudget IBOR (exclusief interne uren en exclusief riolering) én meevallers op kapitaallasten van investeringen in de openbare ruimte, worden toegevoegd aan de reserve IBOR.		
Besteding: De jaarlijkse vrijval van deze reserve is voor het bedrag van € 4,5 miljoen berekend en de bedragen zijn als onttrekking in de begroting en meerjarenraming opgenomen. In 2020 valt € 157.263 vrij.		
Opmerking: geen		

8297255 Reserve bedrijfsvoering	Stand 01-01-2020	€ 200.000
Doelstelling: Doel van deze reserve is om als organisatie slagvaardig te kunnen opereren als de uitvoering stagneert resp. als er extra middelen nodig zijn om verbeteringen in de bedrijfsvoering tot stand te brengen. De reserve dient o.a. ook om knelpunten bij een formatietaakstelling, kosten Servicepunt71 en de gevolgen van de organisatievernieuwing en/of toekomstvisie voor de organisatie op te vangen.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve overig	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Plafond is € 500.000	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Niet toegestaan	
Voeding: Meevallers op budgetten inzake de bedrijfsvoering kunnen worden toegevoegd aan deze reserve.		
Besteding: De reserve wordt ingezet voor de oplossing van knelpunten in de bedrijfsvoering.		
Opmerking: De reserve is ingesteld op 26 juni 2017.		

8297260 Reserve Sociaal Domein	Stand 01-01-2020	€ 5.516.139
Doelstelling: De reserve dient voor het egaliseren van de positieve- of negatieve saldi, die voortkomen uit de exploitatiebudgetten van het sociaal domein en kunst en cultuur.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve overig	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Signaalbedrag € 5.000.000	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: Voeding vindt plaats door bij het opstellen van de jaarrekening een positief resultaat t.o.v. de begroting van subprogramma's 'Zelfredzame en Ondersteunde inwoners' (1B en 1C) aan deze reserve toe te voegen. De toevoeging van € 990.000 die n.a.v. de meicirculaire 2019 gemeentefonds in de 2e bestuursrapportage 2019 wordt gemeld is in de beginstand van deze reserve nog niet meegenomen!		
Besteding: Bij het opstellen van de jaarrekening wordt een negatief resultaat t.o.v. de begroting van subprogramma's 'Zelfredzame en Ondersteunde inwoners' (1B en 1C) aan deze reserve onttrokken. De reserve wordt verder ingezet voor de dekking van incidenteel beschikbaar gesteld extra budget. Zo is voor 2020 incidenteel een bedrag opgenomen voor het jeugdhulpbudget verminderd met de extra middelen die het rijk in de meicirculaire 2019 via de algemene uitkering in 2020 beschikbaar heeft gesteld. Verder zijn er in 2020 voor incidentele bestedingen middelen onttrokken te weten: projectbudget maatschappelijke zorg € 100.000, versterken samenwerken huisartsen € 40.000 en project doorontwikkeling jeugdhulp Leidse regio € 100.000.		
Opmerking: De reserves Zorg, Welzijn, Jeugd en Onderwijs, Sociaal beleid en Kunst en Cultuur zijn op 9 mei 2016 opgeheven en toegevoegd aan deze reserve. Het saldo en de voorgenomen mutaties zijn overgeheveld. Indien het saldo van de reserve het signaalbedrag bereikt zal een onderbouwing worden gegeven van het saldo en wordt aan de raad de keuze voorgelegd of een deel van het saldo kan worden overgeheveld naar de algemene reserve. Na 3-5 jaar (2018-2020) zal worden geëvalueerd of het signaalbedrag zal worden omgezet in een plafond.		

8297270 Reserve Duurzaamheid	Stand 01-01-2020	€ 237.847
Doelstelling: Doel van deze reserve is om de budgetten voor de uitvoering van de duurzaamheidsagenda over meerdere jaren beschikbaar te houden gelet op de doorlooptijd van uitvoering.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve overig	
Looptijd:	2022	
Gewenste omvang:	Geen plafond	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: In de begroting 2018 en het meerjarenbeeld zijn budgetten voor de uitvoering van de duurzaamheidsagenda opgenomen. Eventuele overschotten op die budgetten worden bij de jaarafsluiting toegevoegd aan deze reserve.		
Besteding: Als er overschotten worden toegevoegd dan worden die ingezet voor de dekking van uitvoeringskosten van de duurzaamheidsagenda in latere jaren.		
Opmerking: Deze reserve is ingesteld op 19 november 2018 bij de 2e Bestuursrapportage 2018.		

G: Voorzieningen

Toelichting:

1. Beschikking over voorzieningen vindt alleen plaats als aan het doel of de bestemming van de voorziening wordt voldaan.
2. De voorziening moet de juiste omvang (resultaatonafhankelijk) hebben. De omvang bezien we jaarlijks.
3. Toevoegingen aan en vrijval van voorzieningen boeken we ten laste/gunste van de exploitatie.

Toelichting voorzieningen

Omschrijving Bedragen x € 1.000	Begroot Stand 1/1/2020	Begroting mutaties 2020	Begroting mutaties 2021	Begroting mutaties 2022	Begroting mutaties 2023	Begroot Stand 31/12/2023
Voorzieningen met een verplichting						
8298001 Pensioenoverdrachten wethouders	1.733	108	108	108	108	2.166
8298002 Wachtgeld bestuurders	159	54	54	54	54	376
8298006 Frictiekosten organisatievernieuwing	621	-95	-84	-84	-70	287
Totaal voorzieningen met een verplichting	2.513	67	78	78	92	2.829
Voorzieningen ter egalisatie van kosten						-
8298106 Voorziening Gemeentelijke accommodaties	2.184	-893	391	4	4	1.690
8298107 Vrz.Integraal Beheer Openb.Ruimte(IBOR)	801	-	-	-	-	801
8298108 Voorziening Wegen	100	-7	1	-1	2	96
8298109 Voorziening Civiele kunstwerken	400	72	-165	76	33	416
8298110 Voorziening Straatmeubilair	10	3	3	-7	43	54
8298111 Voorziening Water	200	67	14	63	67	411
8298112 Voorziening Groen	20	-2	62	-30	-30	20
Totaal voorzieningen ter egalisatie van kosten	3.715	-760	307	105	120	3.487
Voorzieningen derden verkregen middelen met speciale bestemming						-
8298201 Voorziening Riolering derden	4.812	64	21	-34	-42	4.822
8298202 Voorziening afkoopsommen begraafplaats	338	78	72	66	60	612
Totaal voorzieningen derden verkregen middelen met speciale bestemming	5.150	142	93	32	18	5.434
Totaal Voorzieningen	11.378	-551	478	215	229	11.749

Voorzieningen worden gevormd wegens:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs in te schatten is;
- Op de balansdatum bestaande risico's over bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten;

- Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. De voorziening dubieuze debiteuren en de voorziening negatieve grondexploitaties zijn conform het BBV opgenomen aan de activazijde van de balans. Hiermee zijn deze voorzieningen een correctiepost op de openstaande vorderingen aan debiteuren resp. de voorraad onderhanden werken bouwgrond in exploitatie.

8298001 Voorziening pensioenoverdrachten wethouders	Stand 01-01-2020	€ 1.733.385
Doelstelling: Met ingang van 2017 omvat deze voorziening de contante waarde van de pensioenverplichtingen van (gewezen) wethouders die op 1 januari 2017 nog niet de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt. In overeenstemming met de overgangsregeling volgens de commissie BBV is voor gewezen wethouders die op 1 januari 2017 een pensioenuitkering ontvangen geen voorziening getroffen maar is voor de jaarlijkse lasten in de meerjarenbegroting een budget beschikbaar.		
Soort voorziening:	Voorziening met een verplichting	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op de actuariel berekende contante waarde van de pensioenverplichting van binnen de doelstelling vallende wethouders.	
Meerjarenplanning aanwezig	Nee	
Voeding: In de begroting is een jaarlijkse voeding van € 108.067 opgenomen. In de jaarrekening wordt de voorziening aan de hand van een actuele herberekening van de contante waarde op het vereist niveau gebracht. Indien de voorziening te laag is worden extra middelen toegevoegd. Als de voorziening te hoog is vallen de extra middelen vrij.		
Besteding: Indien wethouders er voor kiezen om de opgebouwde pensioenrechten over te dragen dan komt dat bedrag ten laste van deze voorziening. Verder komen de pensioenuitkeringen van wethouders die ná 1 januari 2017 de pensioengerechtigde leeftijd bereiken, ten laste van deze voorziening.		
Opmerking: geen		

8298002 Voorziening Wachtgelden bestuurders	Stand 01-01-2020	€ 158.607
Doelstelling: Op basis van een daartoe geldende regeling kunnen (voormalige) wethouders/burgemeesters na hun aftreden aanspraak maken op een wachtgeldregeling.		
Soort voorziening:	Voorziening met een verplichting	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op aantal personen en de duur dat aanspraak op de regeling gemaakt kan worden. Hiertoe jaarlijks een actualisatie uitvoeren.	
Meerjarenplanning aanwezig	Nee	
Voeding: Op basis van de gemiddelde kosten over de afgelopen jaren is een jaarlijkse toevoeging van € 87.483 in de begroting opgenomen. Als de voorziening te hoog oploopt vallen de extra middelen weer vrij.		
Besteding: De werkelijk wachtgelden van bestuurders komen ten laste van deze voorziening. In de begroting is rekening gehouden met een budget van € 33.254.		
Opmerking: geen		

8298006 Voorziening frictiekosten organisatievernieuwing	Stand 01-01-2020	€ 620.668
Doelstelling: De aanpassing van de ambtelijke organisatie brengt frictiekosten met zich mee. Voor de totale omvang van deze verplichting is een voorziening getroffen.		
Soort voorziening:	Voorziening met een verplichting	
Looptijd:	2027	
Gewenste omvang:	Afstemmen op de maximale verplichting.	
Meerjarenplanning aanwezig	Ja	
Voeding: In de jaarrekening 2018 is een toevoeging verwerkt op basis van het maximaal benodigde bedrag.		
Besteding: De werkelijk frictiekosten komen ten laste van deze voorziening. In de begroting is rekening gehouden met een besteding van € 94.997.		
Opmerking: Ingesteld bij raadsbesluit van 1 april 2019		

8298106 Voorziening Gemeentelijke Accommodaties	Stand 01-01-2020	€ 2.184.322
Doelstelling: De voorziening gemeentelijke accommodaties is ingesteld voor het planmatig kunnen uitvoeren van werkzaamheden op basis van een actueel onderhoud beheerprogramma en om de uitgaven ervan gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan.	
Meerjarenplanning aanwezig	Ja	
Voeding: De hoogte van de jaarlijkse dotatie wordt bepaald op basis van het meest actuele onderhoud beheerprogramma voor gemeentelijke accommodaties (gebouwen en sportvelden). De dotatie wordt afgestemd op het gemiddelde van de verwachte jaarlijkse lasten voor minimaal 10 jaar en is voor 2020 bepaald op € 577.793		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt. Het geraamde onderhoud is € 1.470.324.		
Opmerking: geen		

8298107 Voorziening Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR)	Stand 01-01-2020	€ 800.796
Doelstelling: De voorziening is ingesteld voor het planmatig kunnen uitvoeren van werkzaamheden op basis van een actueel onderhoud beheerprogramma en om de uitgaven ervan gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan.	
Meerjarenplanning aanwezig	ja (niet openbaar)	
Voeding: De hoogte van de jaarlijkse dotatie wordt bepaald op basis van het meest actuele onderhoud beheerprogramma Integraal Beheer Openbare Ruimte, met uitzondering van het rioolonderhoud. In 2020 vervalt de dotatie.		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt. In 2020 vervallen de bestedingen t.l.v. deze voorziening.		
Opmerking: Op basis van de vastgestelde beheerplannen is de voorziening IBOR met ingang van 2019 gesplitst in vijf voorzieningen. Deze voorziening zal bij de jaarafsluiting 2019 op nul worden gebracht en komt met ingang van 2020 gesplitst terug (zie hierna 8298108 t/m 8298112).		

8298108 Voorziening Wegen	Stand 01-01-2020	€ 100.000
Doelstelling: De voorziening Wegen is ingesteld voor het planmatig kunnen uitvoeren van werkzaamheden op basis van een actueel onderhoud beheerprogramma en om de uitgaven ervan gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan.	
Meerjarenplanning aanwezig	ja (niet openbaar)	
Voeding: De hoogte van de jaarlijkse dotatie wordt bepaald op basis van het meest actuele onderhoud beheerprogramma wegen. De dotatie wordt afgestemd op het gemiddelde van de verwachte jaarlijkse lasten voor minimaal 10 jaar en is voor 2020 bepaald op € 695.000		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt. Het geraamde onderhoud in 2020 is € 701.848.		
Opmerking: Op basis van de vastgestelde beheerplannen is de voorziening IBOR met ingang van 2019 gesplitst in vijf voorzieningen. Deze voorziening is bij begrotingswijziging ingesteld in de 1e Bestuursrapportage 2019.		

8298109 Voorziening Civiele Kunstwerken	Stand 01-01-2020	€ 400.000
Doelstelling: De voorziening Civiele Kunstwerken is ingesteld voor het planmatig kunnen uitvoeren van werkzaamheden op basis van een actueel onderhoud beheerprogramma en om de uitgaven ervan gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan.	
Meerjarenplanning aanwezig	ja (niet openbaar)	
Voeding: De hoogte van de jaarlijkse dotatie wordt bepaald op basis van het meest actuele onderhoud beheerprogramma civiele kunstwerken. De dotatie wordt afgestemd op het gemiddelde van de verwachte jaarlijkse lasten voor minimaal 10 jaar en is voor 2020 bepaald op € 163.099		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt. Het geraamde onderhoud in 2020 is € 91.538.		
Opmerking: Op basis van de vastgestelde beheerplannen is de voorziening IBOR met ingang van 2019 gesplitst in vijf voorzieningen. Deze voorziening is bij begrotingswijziging ingesteld in de 1e Bestuursrapportage 2019.		

8298110 Voorziening Straatmeubilair	Stand 01-01-2020	€ 10.000
Doelstelling: De voorziening Straatmeubilair is ingesteld voor het planmatig kunnen uitvoeren van werkzaamheden op basis van een actueel onderhoud beheerprogramma en om de uitgaven ervan gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan.	
Meerjarenplanning aanwezig	ja (niet openbaar)	
Voeding: De hoogte van de jaarlijkse dotatie wordt bepaald op basis van het meest actuele onderhoud beheerprogramma straatmeubilair. De dotatie wordt afgestemd op het gemiddelde van de verwachte jaarlijkse lasten voor minimaal 10 jaar en is voor 2020 bepaald op € 98.383.		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt. Het geraamde onderhoud in 2020 is € 95.000.		
Opmerking: Op basis van de vastgestelde beheerplannen is de voorziening IBOR met ingang van 2019 gesplitst in vijf voorzieningen. Deze voorziening is bij begrotingswijziging ingesteld in de 1e Bestuursrapportage 2019.		

8298111 Voorziening Water	Stand 01-01-2020	€ 200.000
Doelstelling: De voorziening Water is ingesteld voor het planmatig kunnen uitvoeren van werkzaamheden op basis van een actueel onderhoud beheerprogramma en om de uitgaven ervan gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan.	
Meerjarenplanning aanwezig	ja (niet openbaar)	
Voeding: De hoogte van de jaarlijkse dotatie wordt bepaald op basis van het meest actuele onderhoud beheerprogramma water. De dotatie wordt afgestemd op het gemiddelde van de verwachte jaarlijkse lasten voor minimaal 10 jaar en is voor 2020 bepaald op € 110.000.		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt. Het geraamde onderhoud in 2020 is € 43.000.		
Opmerking: Op basis van de vastgestelde beheerplannen is de voorziening IBOR met ingang van 2019 gesplitst in vijf voorzieningen. Deze voorziening is bij begrotingswijziging ingesteld in de 1e Bestuursrapportage 2019.		

8298112 Voorziening Groen	Stand 01-01-2020	€ 20.000
Doelstelling: De voorziening Groen is ingesteld voor het planmatig kunnen uitvoeren van werkzaamheden op basis van een actueel onderhoud beheerprogramma en om de uitgaven ervan gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan.	
Meerjarenplanning aanwezig	ja (niet openbaar)	
Voeding: De hoogte van de jaarlijkse dotatie wordt bepaald op basis van het meest actuele onderhoud beheerprogramma groen. De dotatie wordt afgestemd op het gemiddelde van de verwachte jaarlijkse lasten voor minimaal 10 jaar en is voor 2020 bepaald op € 260.000.		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt. Het geraamde onderhoud in 2020 is € 262.300.		
Opmerking: Op basis van de vastgestelde beheerplannen is de voorziening IBOR met ingang van 2019 gesplitst in vijf nieuwe voorzieningen. Deze voorziening is bij begrotingswijziging ingesteld in de 1e Bestuursrapportage 2019.		

8298201 Voorziening riolering derden	Stand 01-01-2020	€ 4.812.158
Doelstelling: De voorziening heeft het karakter van een spaarvoorziening voor toekomstige vervangingsinvesteringen rioleringen, overeenkomstig regelgeving in het BBV. De voorziening wordt ook gebruikt voor het egaliseren van baten of lasten op het product riolering om schommelingen in het tarief te voorkomen. Het tarief over alle jaren heen is maximaal 100% kostendekkend.		
Soort voorziening:	Van derden verkregen middelen met een specifieke bestemming	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Signaalbedrag € 5.000.000	
Meerjarenplanning aanwezig	Ja	
Voeding: Bij het opstellen van de begroting vormt het Integraal Water Keten Plan (IWKp) 2019 de basis. Het tarief voor de rioolheffing wordt jaarlijks met 3% extra verhoogd. Deze verhoging wordt toegevoegd aan de voorziening teneinde een toereikende voorziening op te bouwen. Bij het opstellen van de jaarrekening wordt een positief resultaat op het beleidsveld riolering aan deze voorziening toegevoegd.		
Besteding: Bij het opstellen van de jaarrekening wordt een negatief resultaat op het beleidsveld riolering aan deze voorziening onttrokken.		
Opmerking: Aan de hand van het Integraal Water Keten Plan (IWKp) 2019 is de stand en het signaalbedrag van deze voorziening opnieuw beoordeeld. Wij stellen u voor om met ingang van 2020 het signaalbedrag te verhogen van € 1,5 miljoen naar € 5,0 miljoen. Volgens het op 4 maart 2019 vastgestelde IWKP is dit de bovengrens van de voorziening.		

8298202 Voorziening afkoopsommen begraafplaats	Stand 01-01-2020	€ 337.690
<p>Doelstelling: De voorziening afkoopsommen begraafplaats is ingesteld voor de vooruitontvangen bedragen. De opbrengsten die betrekking hebben op toekomstige jaren vallen geleidelijk weer vrij ten gunste van de exploitatie.</p>		
<p>Soort voorziening:</p>	<p>Van derden verkregen middelen met een specifieke bestemming (Ingesteld op 26 juni 2017)</p>	
<p>Looptijd:</p>	<p>Geen looptijd vastgesteld</p>	
<p>Gewenste omvang:</p>	<p>N.v.t.</p>	
<p>Meerjarenplanning aanwezig</p>	<p>Ja</p>	
<p>Voeding: De ontvangen afkoopsommen voor onderhoud worden aan de voorziening toegevoegd. De afkoopsommen worden ontvangen in de plaats van toekomstige jaarlijkse bijdragen. In de begroting gaan we uit van een bedrag van € 100.000 per jaar aan afkoopsommen.</p>		
<p>Besteding: Jaarlijks valt een deel van de afkoopsommen weer vrij ten gunste van de exploitatie. Die vrijval neemt jaarlijks toe als gevolg van de toevoeging van nieuwe afkoopsommen.</p>		
<p>Opmerking: geen</p>		

H: EMU-saldo

Het BBV (art. 19) verplicht gemeenten ramingen van het EMU-saldo te verstrekken over het voorafgaande jaar, het actuele jaar en het volgende jaar. De EMU-enquête is het model dat gebruikt wordt voor de meerjarige raming van het EMU-saldo.

EMU Saldo			Begroting				
			2019	2020	2021	2022	2023
1.	(+)	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c).	-840	-908	-1.174	-1.458	-646
2.	(-)	Mutatie (im)materiële vaste activa	8.655	15.557	2.539	5.697	2.581
3.	(+)	Mutatie voorzieningen	0	0	0	0	0
4.	(-)	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-2.389	4.141	628	0	0
5.	(-)	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwacht boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo			-7.106	-20.606	-4.341	-7.155	-3.227

Overzicht per taakveld

Om tot betrouwbare informatie voor interne sturing en externe vergelijkbaarheid te komen, schrijft het BBV een uniforme indeling in taakvelden voor. De bijbehorende baten en lasten worden aan die taakvelden toegerekend.

Taakvelden			Baten	Lasten	Totaal
Bestuur en ondersteuning	0.1	Bestuur	-41	2.428.031	2.427.990
	0.2	Burgerzaken	-272.385	747.247	474.862
	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-210.493	216.765	6.272
	0.4	Overhead	-7.410	9.083.334	9.075.924
	0.5	Treasury	-631.000	14.867	-616.133
	0.61	Ozb woningen	-5.229.121	367.546	-4.861.575
	0.62	Ozb niet-woningen	-2.136.994	100.251	-2.036.743
	0.64	Belastingen overig	-720.085	240.964	-479.121
	0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-35.074.289	-	-35.074.289
	0.8	Overige baten en lasten	-	59.075	59.075
	0.10	Mutaties reserves (980)	-13.155.932	12.247.937	-907.995
	Totaal		-57.437.750	25.506.017	-31.931.733
Veiligheid	1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	-164.458	1.848.898	1.684.440
	1.2	Openbare orden en Veiligheid	-16.226	510.766	494.540
		Totaal	-180.684	2.359.664	2.178.980
Verkeer, vervoer en waterstaat	2.1	Verkeer en vervoer	-15.057	3.751.050	3.735.993
	2.2	Parkeren	-21.346	156.108	134.762
	2.5	Openbaar vervoer	-	2.351	2.351
		Totaal	-36.403	3.909.509	3.873.106
Economie	3.1	Economische ontwikkeling	-49	45.636	45.587
	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-3.569.607	3.453.157	-116.450
	3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	-32.849	219.814	186.965
	3.4	Economische promotie	-54.385	87	-54.298
		Totaal	-3.656.890	3.718.694	61.804
Onderwijs	4.1	Openbaar basisonderwijs	-14	13.422	13.408
	4.2	Onderwijshuisvesting	-378.800	2.153.994	1.775.194
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-231.011	758.910	527.899
		Totaal	-609.825	2.926.326	2.316.501

Taakvelden			Baten	Lasten	Totaal	
Sport, cultuur en recreatie	5.1	Sportbeleid en activering	-57	268.693	268.636	
	5.2	Sportaccomodaties	-525.887	1.811.005	1.285.118	
	5.3	Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	-43.953	260.751	216.798	
	5.5	Cultureel erfgoed	-4.964	61.824	56.860	
	5.6	Media	-94.864	649.235	554.371	
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-28.893	3.641.093	3.612.200	
	Totaal			-698.618	6.692.601	5.993.983
Sociaal domein	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-255.714	2.155.377	1.899.663	
	6.2	Wijkteams	-72	1.068.718	1.068.646	
	6.3	Inkomensregelingen	-5.657.932	8.028.736	2.370.804	
	6.4	Begeleide participatie	-	434.601	434.601	
	6.5	Arbeidsparticipatie	-92	875.225	875.133	
	6.6	Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	-152	802.566	802.414	
	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-203.349	5.051.761	4.848.412	
	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-143	5.727.975	5.727.832	
	6.81	Geëscaleerde zorg 18+	-69	204.479	204.410	
	6.82	Geëscaleerde zorg 18-	-47	44.293	44.246	
	Totaal			-6.117.570	24.393.731	18.276.161
	Volksgezondheid en milieu	7.1	Volksgezondheid	-71.505	1.454.373	1.382.868
7.2		Riolering	-1.641.437	1.154.019	-487.418	
7.3		Afval	-4.208.439	3.481.556	-726.883	
7.4		Milieubeheer	-149	822.931	822.782	
7.5		Begraafplaatsen	-389.713	390.455	742	
Totaal				-6.311.243	7.303.334	992.091
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	8.1	Ruimtelijke ordening	-185	289.968	289.783	
	8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-3.653.724	1.192.712	-2.461.012	
	8.3	Wonen en bouwen	-313.228	723.564	410.336	
	Totaal			-3.967.137	2.206.244	-1.760.893
Totaal			-79.016.120	79.016.120	-	

BIJLAGEN

Bijlage 1: Samenstelling bestuur

College van burgemeester en wethouders

De samenstelling en portefeuillevverdeling is als volgt:

Burgemeester L.M. Driessen-Jansen

Algemeen bestuurlijke zaken, Openbare orde en veiligheid, Integrale handhaving, Toerisme en recreatie, Toekomstvisie Leiderdorp 2025, Zorg en veiligheid, Deregulering.

Wethouder A.M. Beekhuizen (LPL) 1e locoburgemeester

Jeugd, ouderen, zorg en welzijn, Wijk- en buurtgericht werken, Gezondheidszorg, Maatschappelijke zorg, WMO, Werk en inkomen, Onderwijs, Integratie, Communicatie en media en Vorming welzijnsorganisatie.

Wethouder W.N.A. Joosten (VVD) 2e locoburgemeester

Sport, Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en monumentenzorg, Verkeer, vervoer en bereikbaarheid, Werken en ondernemen, Duurzaamheid, Integraal Verkeer en Vervoersplan (IVVP) en Sterrentuinontwikkeling

Wethouder D.C.W. Binnendijk (CDA) 3e locoburgemeester

Maatschappelijk vastgoed, Kunst en cultuur, Coördinatie subsidiebeleid, Integraal beheer openbare ruimte inclusief begraafplaats, Milieu en afval, Dienstverlening en versterking klantcontact, Financiën, Aanbestedingsbeleid, Bedrijfsvoering, Coördinatie regionale samenwerking, Polders en Groene Hart en Implementatie Omgevingswet.

Gemeentesecretaris H. Romeijn

De gemeentesecretaris is eerste adviseur van het college en stuurt - als eindverantwoordelijke - de ambtelijke organisatie aan. Hij richt zich in het bijzonder op de faciliterende en stafafdelingen.

Daarnaast is hij bestuurder in de zin van de Wet op ondernemingsraden. Zijn aandachtsvelden zijn politiek bestuur, externe contacten en regionale samenwerking.

Gemeenteraad 2018-2022

Zetelverdeling 2018-2022

- LPL: 4 zetels
- VVD: 4 zetels
- D66: 3 zetels
- PvdA: 3 zetels
- Groen Links: 3 zetels
- CDA: 3 zetels
- ChristenUnie-SGP: 1 zetel

Lokale Partij Leiderdorp (LPL)

- Dhr. H.K. Langenberg (fractievoorzitter)
- Mw. K. Balak
- Dhr. E. Filemon
- Dhr. J.L.M. Bruggeman

Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD)

- Dhr. B.M.J. Hoenen (fractievoorzitter)
- Mw. B.A.M. van Elbrug
- Dhr. N. Verwers
- Mw. M. Breedveld

Democraten 66 (D66)

- Dhr. J.H.W. Hendriks (fractievoorzitter)
- Mw. P. van Brandenburg
- Dhr. Ü. Güney

Partij van de Arbeid (PvdA)

- Dhr. O.C. McDaniel (fractievoorzitter)
- Mw. J.J.E. van Reijn
- Dhr. R. Schmidt

Groen Links

- Dhr. B. Vastenhoud (fractievoorzitter)
- Mw. J.M. Hofman-Züter
- Mw. M.D. van Beek

Christen Democratisch Appèl (CDA)

- Mw. M. van der Stelt (fractievoorzitter)
- Mw. M. Hempen
- Dhr. J.H. Bos

ChristenUnie-SGP

- Dhr. G. Schipaanboord

Griffier

- Dhr. B.A.M Rijsbergen

Maandag politieke avond - De Leiderdorpse gemeenteraad werkt volgens een vierwekelijkse vergadercyclus:

Week 1 Informatieavond 20.30 – 22.30 uur (informatie en participatie).

Doel van de informatieavond is om met burgers en/of organisaties over een actueel thema in gesprek te gaan en dit te doen op een moment dat dit voor de besluitvorming relevant is. Ook is de informatieavond het moment waarop presentaties worden verzorgd door het ambtelijk apparaat

Week 2 Fractiespreekuur 19.30 – 20.00 uur, Fracties 20.00 – 23.00 uur.

Burgers kunnen een half uur fractiespreekuur aanvragen over een onderwerp dat hen bezig houdt. Alle fracties vertegenwoordigen dan hun woordvoerder(s) af. Tijdens de fractievergaderingen vanaf 20.00 uur bereiden fracties van partijen hun standpunten voor Politiek Forum en raad voor.

Week 3 Politiek forum 20.00 – 23.00 uur (voorbereiden besluitvorming).

In het politiek forum vindt politiek inhoudelijke discussie plaats. Ook kunnen burgers tijdens het politiek forum inspreken en deelnemen aan de discussie. Het politiek forum is nadrukkelijk niet bedoeld voor technische vragen. Deze dienen tijdens de informatieavonden of schriftelijk te worden gesteld.

Week 4 Raad

19.30 uur - fracties – laatste voorbereiding fracties voor de aansluitende raad

20.30 uur -Raadsvergadering (besluitvorming).

Politieke discussie en besluitvorming over de voorstellen die in het politiek forum aan de orde zijn geweest, gelegenheid voor indienen amendementen en moties.

Bijlage 2: Afkortingenlijst

Afkorting	uitleg	Afkorting	uitleg
APV	Algemene Plaatselijke Verordening	JBT	Jeugdbeschermingstafel
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming	JGT	Jeugd- en Gezinsteam
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording	JGZ	Jeugdgezondheidszorg
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid	KCC	Klant Contact Centrum
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten	LAA	Landelijke Aanpak Adreskwaliteit
BRP	Basisregistratie Personen	LDP	Leiderdorp
BSGR	Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland	Led	Light-emitting diode
BV	Besloten Vennootschap	LISA	Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen
BZK	Ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties	LRN	Leidse Ring Noord
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst	LVU	Leiderdorpse Volksuniversiteit
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek	NHG	Nationale Hypotheek Garantie
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin	NV	Naamloze Vennootschap
COELO	Centrum voor onderzoek van de Economie van de lagere Overheden	ODWH	Omgevingsdienst West-Holland
CPB	Centraal Planbureau	Ozb	Onroerendezaakbelasting
cpi	consumentenprijsindex	P&C	Planning & Control
CROW	Centrum voor regelgeving en onderzoek in de grond-, water- en wegenbouw en de verkeerstechniek	PPS	Publiek-Private Samenwerking
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet	RDOG	Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg
DVO	Dienstverleningsovereenkomst	RIF	Regionaal investeringsfonds
DZB	De Zijlbedrijven	SCW	Sociaal Cultureel Werk
ECB	Europese Centrale Bank	SES	Sociaal-economische status
EMU	Economische en Monetaire Unie	SMART	Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden
EU	Europese Unie	SP71	Servicepunt71
Fido	Wet Financiering decentrale overheden	VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst	Vpb	Vennootschapsbelasting
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg	VRHM	Veiligheidsregio Hollands Midden
GIG	Gemeentelijke Integrale Grondexploitatie	VRIS	Versterking Regionale I-Samenwerking
GR	Gemeenschappelijke Regeling	VSV	Voortijdig schoolverlater
GRP	Gemeentelijk Rioleringsplan	VTH	Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving
GWW	Grond-, Water- en Wegenbouw	VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
Hof	Houdbare Overheidsfinanciën	Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht

Afkorting	uitleg	Afkorting	uitleg
HRM	Human Resource Management	Wajong	Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten
IWKp	Integraal Waterketenplan	W4	Project Wonen, Werken, Water en Wegen
IB	Inlichtingenbureau	WI	Wet Inburgering
IBOR	Integraal Beheerplan Openbare Ruimte	Wmo	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
IB&P	Informatiebeveiliging en Privacybeheer	Woz	Waardering Onroerende Zaken
IBP	Informatiebeleidsplan	Wsw	Wet sociale werkvoorziening
ICT	informatie- en communicatietechnologie	Wth	Wet tijdelijk huisverbod
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers	Wvg	Wet voorkeursrecht gemeenten
IOAZ	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen	Wvvgz	Wet verplichte ggz
IVVP	Integraal Verkeers- en Vervoerplan	Wkb	Wet kwaliteitsborging voor het bouwen

GEMEENTEHUIS
WILLEM-ALEXANDERLAAN 1
2351 DZ LEIDERDORP

POSTBUS 35
2350 AA LEIDERDORP

071 54 58 500
INFO@LEIDERDORP.NL
WWW.LEIDERDORP.NL

leiderdorp